

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

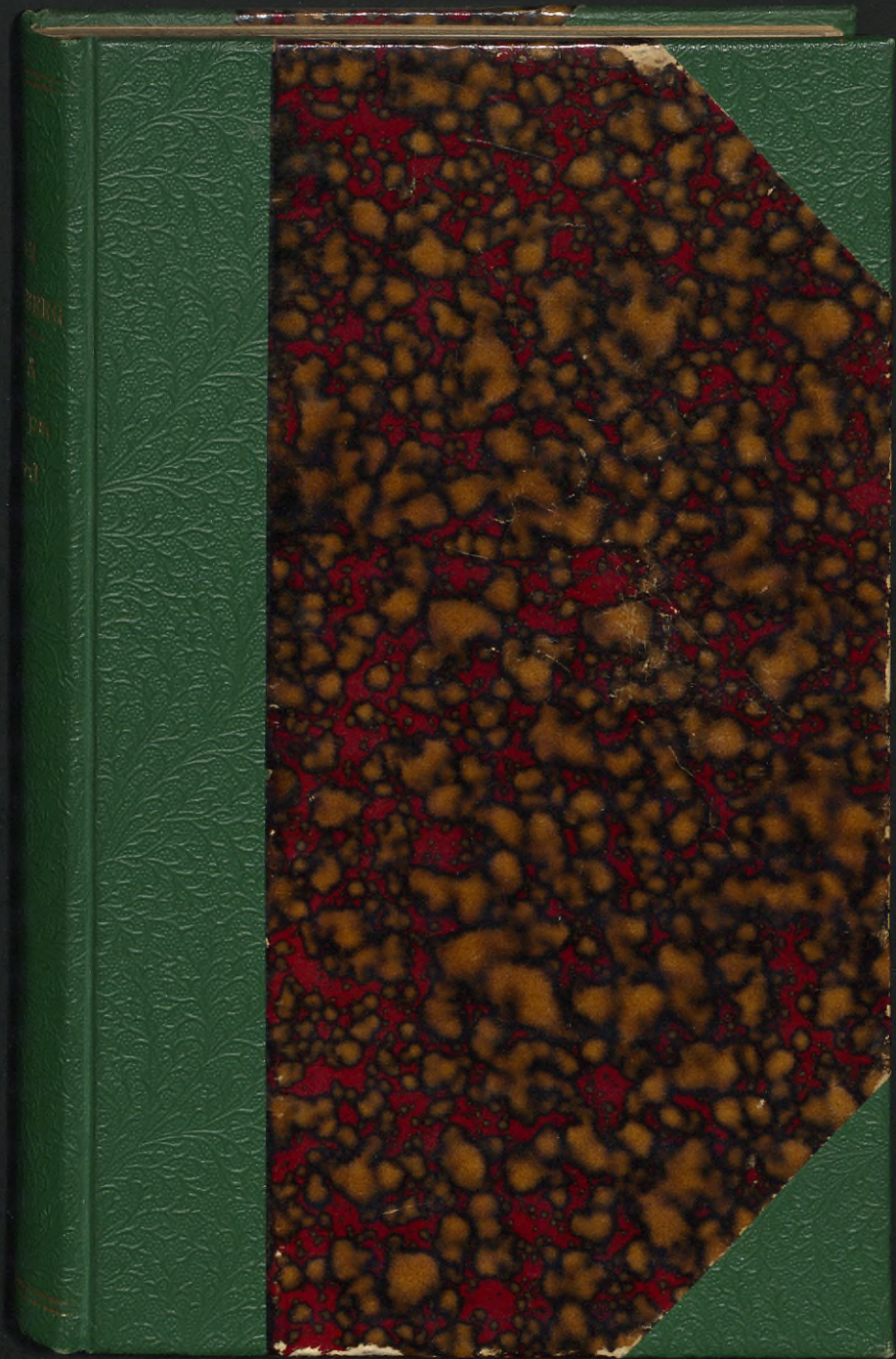
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

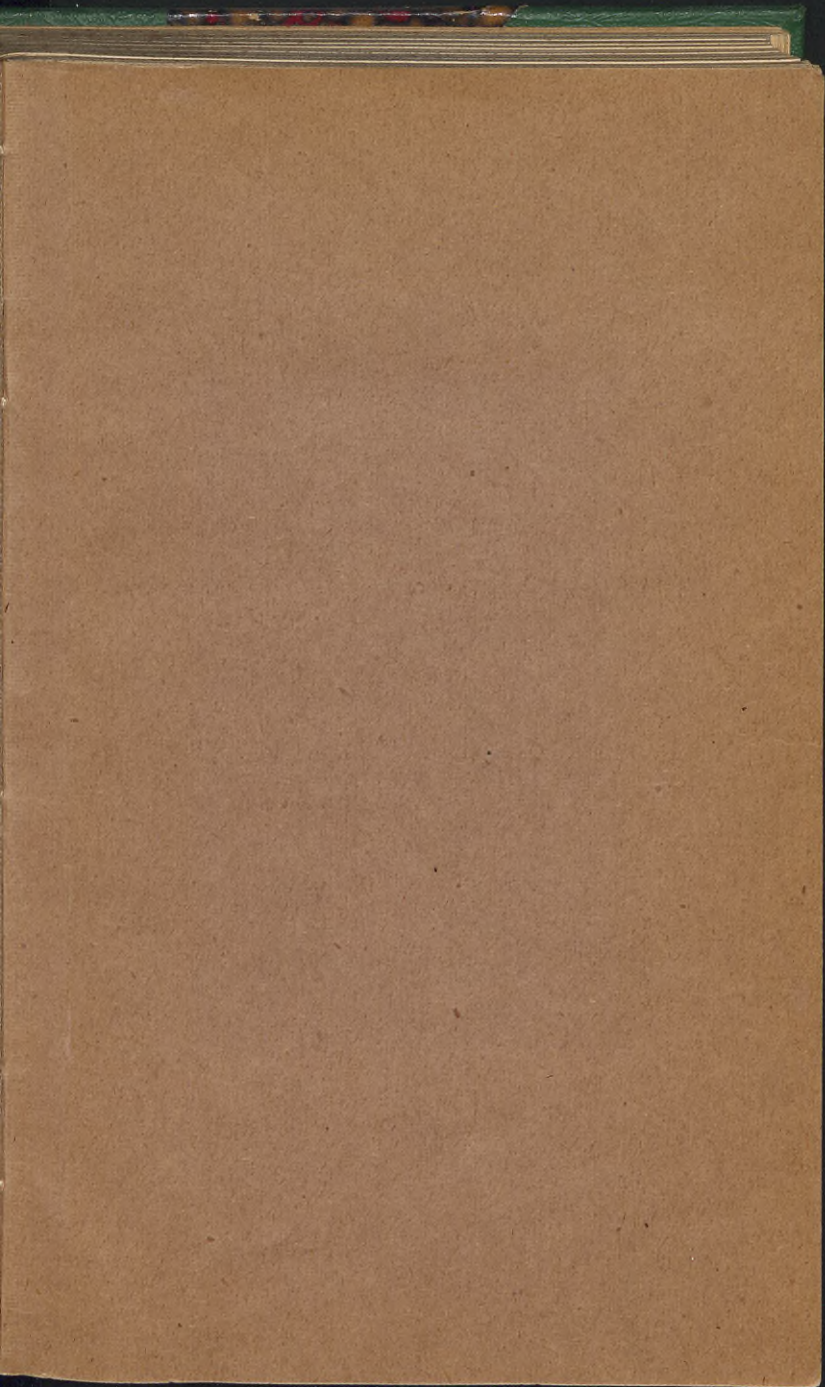
Litt.
Sv.

TRANEMÅLA
SAMLINGEN

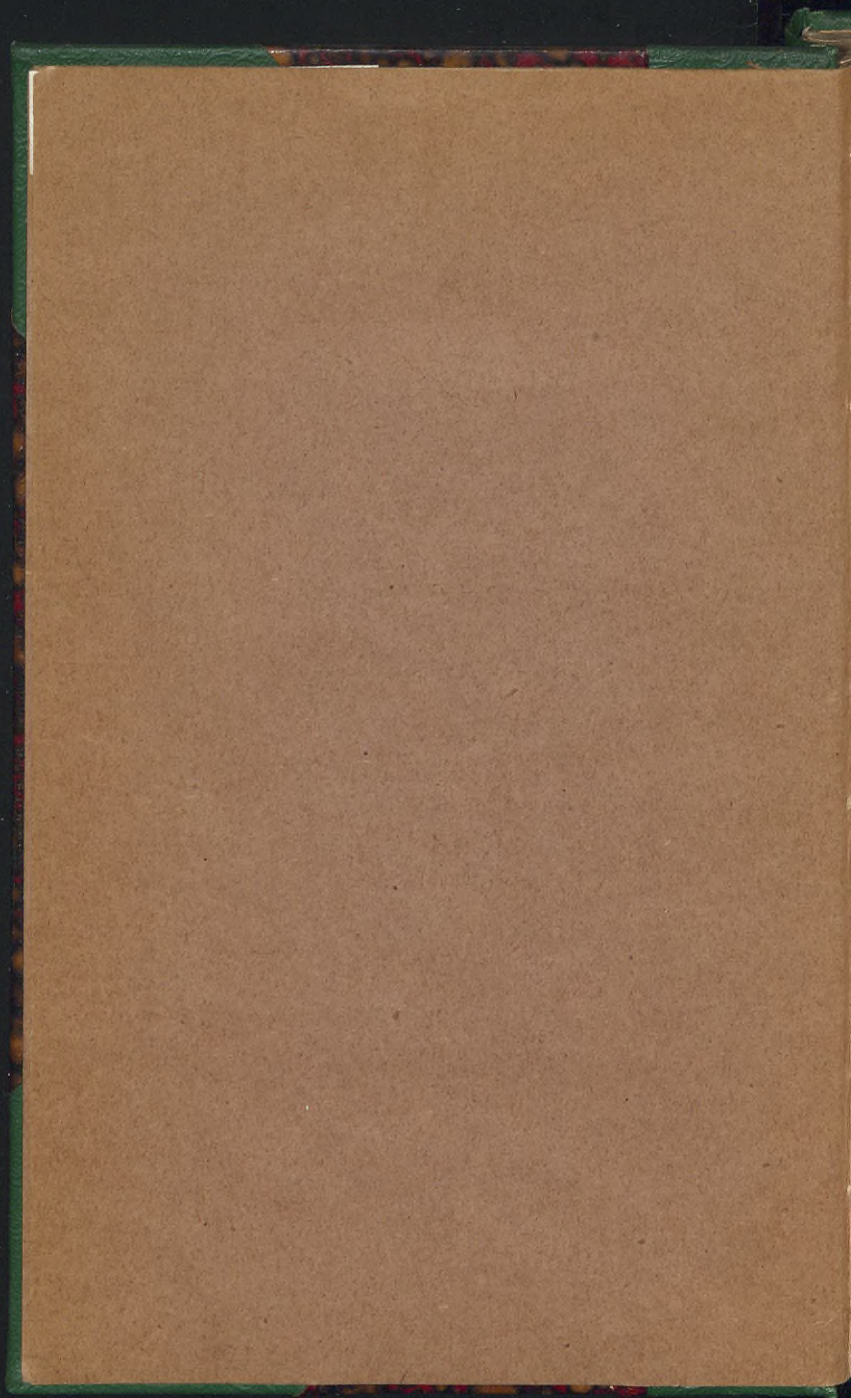

SKÄNKT TILL
GÖTEBORGS
STADSBIBLIOTEK
AF
AUGUST RÖHSS

PÅ TORPA GÅRD.

EN BERÄTTELSE

AF

TOR HEDBERG.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM:
A.L.B. BONNIERS BOKTRYCKERI 1888.

I.

Gården Torpa låg just på gränsen mellan skogsbygden och slättlandet. Den hade skogen i ryggen och slätten framför sig, och öfvergången bildades af en ljus löfträdsrand, som här och der sköt ut på slätten i dungar af ek och asp, här och der drog sig in mellan granarne, liksom rädd att hafva vågat sig för långt fram. Men vid själfva gården var linien djärft framskjuten, rundt omkring huset bildade löfträden en naturlig trädgård, och man måste gå ända till slutet af den femtioåriga lindallén för att få syn på de öppna fälten, som sträckte sina vågiga linier ända längst bort till horisonten.

Och tätt förbi huset gick äfven ån fram, hoppade med ett djärft skutt ned från gran-skogens högmark, bredde så ut sig till en liten stilla dam, der den låg och hvilade sig efter

ansträngningen, och gaf sig så temligen lojt och motvilligt af ut på slätten, der solen sög den och de dyiga stränderna grumlade dess vatten.

Året om ljud här det lilla fallets brusande, liksom en djup orgelton, och kvarnhjulet stämde i med sitt idoga brummande. De som bodde i närheten voro så vana dervid, att de endast hörde det i stunder af tanklös hvila; men kommo de ut på slätten, var tystnaden dem ovan, och då tyckte de att de saknade något; detta som de saknade, det var fallets brus och kvarnhjulets brummande.

Och liksom hvarje ställe har något utmärkande, hvarigenom det skiljer sig från andra och fäster sig i minnet, så var detta ljud det karaktäristiska för Torpa, det var liksom dess egen röst. På vårarne kunde den öfverröstas af det starka, mångstämmiga fågelkvittret, ty ekarnes rymliga kronor söktes då af skaror af häckande småfåglar, hvilka jublade och drillade i kapp dagen i ända, och på höstarne kunde vinden taga första stämman, helst vestanvinden, som kom i långa, susande drag fram öfver grannopparne, kastade sig ned mellan löfträden, rusade och hven och rasslade bland löfven, med toner som tycktes löpa hela registret utefter, tills den slutligen samlade sig igen efter sina irrfärder der inne bland snåren och svepte fram öfver slätten, tyst och mäktig, endast låtande höra ett förbittradt tjut, då någon husknut sökte hämma den i farten. Men då allt detta var

tyst, under de sömntunga röt månadsdagarne eller de dödstyta, kalla vinternätterna, då ljud den djupa orgeltonen i ostörd fred, och tycktes berätta något om flit och tröghet, om betänksamhet och ihärdighet och enformighet.

* * *

Numera, då han själf satt som herre på gården, fann Torsten Ek ett stort behag i denna röst, som i sysslolösa stunder ljud i hans öron som en lofsång öfver hans egen lugna trefnad. Det hade dock icke alltid varit så, det hade varit en tid, då den tycktes honom blott tjäna till att förlänga stunderna af ett långt, tröttsamt slafif, den tid, då han var barn och yngling.

Hans far, den gamle Ek, hade varit en högst besynnerlig menniska. Af jättelik växt och begåfvad med en ofantlig styrka, var han i hela trakten känd för ett egensinne och en själfrådighet, som vid minsta motstånd urladdade sig i raseri. Han hade ett sätt att gå löst på saker och ting och på människor äfven, som det var omöjligt att motstå; man måste använda samma taktik mot honom som mot en ilsken tjur: på öppna fältet var man tillspillogifven, men hade man lyckats att få betäckning af en försvarlig trädstam, kunde man hålla honom i schack genom ett försigtigt manövrerande och låta honom uttömma sitt raseri på denna. Nu

fans det en ypperlig betäckning och det var juridiken; också hade alla hans grannar fattat posto bakom hvar sin juridiska trädstam och gjorde han ett anlopp, strax hade han en lagparagraf framför sig och stötte pannan mot det hårda träet. Han låg i ständiga processer och förlorade dem regelbundet. Också hyste han ett djupt inrotadt hat mot allt hvad lag och lagkarlar hette.

Sin gård skötte han på ett egendomligt sätt, med användande af några själfupfunna metoder, som gingo stick i stäf mot det vanliga bruket, men vid hvilka han envist fasthöll, trots det de oupphörligen misslyckades. På sådan jord, der man annars brukar sätta potatis, sådde han hafre och på hvetejorden satte han potatis; då de andra sådde, högg han timmer, och då alla de andras hö väl var inbergadt, stod hans ännu och växte. En sådan landtbrukare hade man ännu aldrig sett der på trakten. Det enda, som bar sig för honom och hvarigenom han höll sig uppe, var kvarnen; den malde nu en gång rundt, sade man, och det kunde han icke göra något åt.

Lika egendomlig var den uppfostran han gaf sonen. Från det denne var tio år gammal, fick han göra tjänst som dräng, med den skilnaden blott, att han icke hade någon lön och vid minsta försumlighet bestraffades med kroppslig aga. Ek höll nog på sitt sätt af gossen, men just därför led denne mer än någon annan

af hans regellösa, all jämnvigt saknande sinne, och hela uppväxttiden stod sedan för hans minne som ett enda långt, rastlöst lidande. Och ingen fans det heller, som kunde gå emellan och hjälpa honom. Modern hade dött i barnsängsfeber då hon gifvit honom lifvet, och man påstod, att det egentligen var sedan den tiden, som Ek blifvit så besynnerlig.

Hans barnflicka, Elisabeth, Lissan kallad, hade visserligen den bästa vilja att hjälpa honom, men då hon en gång vågade öppet taga hans parti mot fadern, bröt en sådan storm ut öfver hennes hufvud, att hon sedan aldrig gjorde om försöket. Allt hvad hon sedan dristade sig till, var att smyga åt honom några godbitar och läckerheter ur köket för att uppfriska den ytterst enkla kost, som fadern af princip bestod honom.

Då han var nitton år gammal, mottog han sin sista kroppsliga bestraffning af fadern; han hade aldrig försökt göra något motstånd, gjorde det icke heller nu, men dagen derpå var han försvunnen från hemmet. Den gamle var i förtviflan och sökte honom flere dagar förgäfves öfverallt; då han slutligen lyckades spåra upp honom, kom det till ett slags försoning mellan dem på de vilkor, att Torsten skulle få komma till Stockholm för att försöka läsa sig in på ett landtbruksinstitut. Han vistades der i fem år, hvarunder han likväl fullkomligt försummade sina studier och i stället förde ett temligen vildt lif. Då dog den gamle Ek; han lemnade

då genast Stockholm och slog sig ned på Torpa.

Gården var då i hög grad vanskött och belastad med ansenliga skulder. Man var i trakten mycket nyfiken på att se, om Torsten nu skulle fortsätta med faderns bakvända metoder, men till allmän förvåning visade han sig snart som en ovanligt duktig landtbrukare. På en förvånande kort tid hade han genomfört en hel revolution i gårdsbruket och stält allt det på fötter, som förr hade stått på hufvudet. Revolutionen var dock icke så svår att verkställa, som det kunde synas; den hade länge varit efterlängtd, länge legat och grott i sinnena, och det behöfdes blott en liten påstötning för att den skulle komma i gång. Så snart den nye husbonden gifvit denna lilla påstötning, styrde folket förnöjdt in i de rätta spåren, och icke nog med det, det kom äfven en fart och ett lif i arbetet, liksom då en gammal förståndig kamp, som med våld tvingats in på en okänd väg, blott han känner en liten ryckning på tygeln ögonblickligen vänder om mot mera bekanta trakter och springer, springer så som annars inga konstgrepp kunna förmå honom till, för att den körande icke skall hinna ångra sig.

Men liksom det icke finnes något så förvändt här i verlden, att man icke kan upptäcka en gnista förnuft i det, om man blott vill göra sig besvär med att se efter, så fans det nog här och der i gamle Eks reformplaner små

gnistor af förnuft, som blott icke lyckats blänka igenom det allmänna mörkret. Men Torsten hade fått syn på dem, han, den tid han gick i oket med de andra, och han hade gömt på dem och lät dem nu komma till heders. Det var små förbättringar i höets inbergning, i ladugårdsskötseln, ett nytt system af kuggjul i tröskverket, hvarigenom detta blef ansenligt lättare, och några andra småsaker, som fadern aldrig kunnat göra riktigt gällande, men som nu i sonens hand visade sig vara af god nytta. De möttes i början af en viss opposition, men då de slog väl ut, förbyttes oppositionen snart i beundran, och Torsten fick snart anseende för att vara en mäktig klok karl. I allmänhet visade sig nu en och annan god frukt af den gamle Eks hårda uppfostringssystem, först och främst deri, att Torsten, hvilken hela sin barndom lefvat i samma och nästan sämre vilkor än folket, nu utan svårighet kunde ställa sig på dess nivå, hvarigenom han kom i ett synnerligt godt förhållande till sina underhafvande, så deri att han icke skydde att själf taga del i arbetet, hvarigenom detta drefs mycket raskare. Folket höll af honom och trodde på honom, ty han hade tur med sig, ja, till och med det som hos fadern varit en olycka, en besinningslös häftighet, som stundom slog upp genom det lugna skalet, ingaf hos honom endast respekt. Han var en sådan, Torsten Ek, hvilken allt trufdes för.

Ingenstädes betraktades han dock med en sådan blind beundran som i själfva huset, af sina gummor. Den var beryktad, Torpa gård, för sina gummor. Der funnos tre i själfva huset, hushållerskan, kokerskan och Lissan, Torstens för detta barnjungfru, så var det på gården Anna, som skötte hönsen, d. v. s. Höns-Anna, och gamla Bollan, som hjälpte till med litet af hvarje. Hon hade nu så länge hetat Bollan, att ingen mera visste hvad detta namn ursprungligen var bildadt af, ty något riktigt namn hade hon väl en gång haft. Inalles fem af hvilka den äldsta, Höns-Anna, var närmare åttio- än sjuttioalet och den yngsta, Lissan, fyllda femtio år.

De hade utstått många stormar, de gamla, i sina dar, medan den gamle Ek ännu lefde. De hade dock redan då hunnit blifva gamla i gården, och så hade de så småningom vänjt sig vid stormvädret, så att ingen af dem kommit sig för att flytta, oaktadt de ömsevis föresatt sig det, så der en gång i veckan. För att kunna stå någorlunda fasta och, åtminstone i småsaker, låta förnuftet råda något i hushållet, hade de dock den tiden måst hålla tätt tillsamman, och det hade mellan dem rådt en enighet, som man sällan finner, äfven der det icke är fråga om gamla jungfrur.

Men när så Ek dog, och en mildare spira flyttade in i huset med Torsten, började det fasta enighetsbandet snart nog att töja på sig

och små misshälligheter yppade sig, hvilka växte allt mer och mer och aflade af sig med en förvånande fruktsamhet, tills gummorna nu lågo i gräl med hvarandra snart sagdt dagen i ända. Det stora tvisteämnet mellan de tre i huset var, hvem af dem som var nummer ett der. Lissan gjorde anspråk på denna rang på grund af att hon haft hand om husbonden, då han var barn, och hushållerskan, mamsell Tompson, därför att hon var hushållerska; kokerskan, Lina, hade just inga skäl att anföra för sina anspråk, men hon hade så många flere ord, då det behöfdes, och derigenom var hon stark. Endast i två ting höllo de fortfarande samman, och det var i stridigheterna mot de två på gården, när de försökte sätta sig på sina höga hästar, och så i sin gränslösa beundran för den unge husbonden, en beundran, som dock icke hindrade att de alla behandlade och omhuldade honom som ett barn, hvilket tog sig temligen löjligt ut, då han godt var hufvudet längre än dem alla.

Då Torsten Ek nu fullt växt ut, liknade han fadern ganska mycket till det yttre. Han hade ärft dennes jättelika växt och ofantliga styrka, bar liksom denne ett helskäg, som år för år klättrade allt högre upp på kindbenen, och var begåfvad med en röst, som hade svårt att dämpa sin styrka till vanligt tal och därför fick något otympligt, osäkert i tonfallen, ungefär

som om man skulle höra ett solonummer utföras på basun.

Men till lynnet var han den gamle Ek mycket olik. Han hade ett lugnt och jämt, ehuru en smula tungt humör, som endast sällan fick en eruption af våldsam vrede; menniskor skydde han icke liksom fadern, utan hade tvärt om kommit på mycket god fot med sina grannar, hvilka gerna sågo honom hos sig. Han spelade då villigt ett parti kort på kvällen, kunde föra ett samtal om landtbruk, kor och hästar, hade här ibland sina själfständiga åsichter, och i alla öfriga ämnen sådana åsichter, som i allmänhet anses goda och sunda, — d. v. s. inga alls.

Men bäst trufdes han dock hemma på sitt Torpa, gick ute på marken och såg efter arbetet samt tog ett tag ibland, och då för två, sof sina regelbundna tio timmar, hade en förvånande aptit och lät sina gummor pyssla om sig, medan de grälade sins emellan. Blefvo de allt för svåra, fick han eller låtsade få ett utbrott af vrede, och då hölls, i förvåningen deröfver, frid några dagar, alldeles som då man får ett par kanariefåglar att tystna genom att förvåna dem med något ovanligt ljud.

Och de vackra sommardagarne, då han slutat sin middag, tyckte han om att sitta i en bekväm gungstol på verandan framför huset och röka sin pipa och gunga så att stolen knakade under hans tyngd och stirra framåt lindallén, der solen bröt ned mellan grenarne och spelade på

sandgången, och då och då höra den djupa orgeltonen der borta från kvarnfallet, som sjöng för honom om hans egen trefnad.

Och fick han då lust på ett litet samspråk, stoppade han sig en ny pipa och gick genom den lilla vanskötta trädgården och öfver spången strax nedanför dammen och så uppför den lilla gångstigen till kvarnhuset. Der stannade han och lutade sig mot räcket vid damluckan, och syntes icke mäster till, ropade han med sin stentorsröst:

»Mäster! Mäster!»

Och mäster kom ut, liten och fet, hvit och mjölig, och så fördes en konversation om spanmålspris och de utländska kursnoteringarne och sådant tvärs igenom fallets brusande och kvarnens brummande, ty mäster hade en hög, gäll röst, som trängde genom nästan ännu bättre än Torsten Eks starka bas.

Mäster hyste mycken aktning för Ek, men var den ende på gården, som dock till en viss grad opponerade sig mot den allmänna beundran för den nye husbonden. Just därför tyckte Ek om att språka med honom. Han stod der, liten och tvärsäker i den öppna kvarndörren, i tryggt själfmedvetande om, att han hade alltid varit lika god, — hans hjul gick nu en gång rundt, det, och hade gjort så i alla tider.

2.

Mamsell Tompson hade vaknat på morgonen mörk i hågen och, som hon sade, mörbultad i hela kroppen. Hon hade icke fått en blund i ögonen på hela natten, och så hade hon drömt om en grå katt, hvilket betydde olycka.

Det var nu en svaghet hos henne, att tro att hon icke kunde sofva om nätterna, ehuru Lissan, som låg i samma rum, påstod, att *hon* deremot icke kunde sofva för mamsell Tompsons snarkningar. Och detta var deras ständiga tvisteämne om morgnarne.

Lissan steg upp klockan fem för att hinna borsta åt Ek, innan han vaknade. Medan hon klädde sig, liflig och rapp, trots sina år, låg mamsell Tompson och drog sig och berättade sin dröm om den grå katten.

Morgonljuset tittade redan in bakom gardinen och kastade en solstrimma öfver mamsell Tompsons säng, bortåt fötterna till, der Essa, hennes hund, ett högst besynnerligt litet djur med raggig pels och råttfysionomi, hade sin sofplats.

Medan Lissan knäpte ihop bomullslifvet om sin hopskrumpna gamla kropp, slutade mamsell Tompson sin tredje variation om den grå katten. Denna morgon hade Lissan ovanligt tålmodigt hört på henne, men nu snäste hon till:

»Hon fick ju inte en blund i sina ögon på hela natten, vet jag, hur kunde hon då drömma, hva?»

Det var alltid ett tecken att hon var ond, då hon kallade mamsell Tompson för »hon».

Och i en fart fick Lissan om sig förklädesbandet och snodde ut genom dörren, för att mamsell Tompson icke skulle hinna hemta sig efter dråpslaget. Men medan hon stod och gned Eks storstöflar skinande blanka, rann sinnet på henne igen, och hon mumlade:

»Det der stora sjäpet med sina evinnerliga olyckor!»

Det förargade henne så mycket mer, som hon själf en tid bortåt haft en känsla af att det var något besynnerligt i luften. Hennes stora gosse hade icke varit sig riktigt lik på det sista, hade gått och sett så ovanligt fundersam ut. Hon kände på sig, att det bestämdt var något i görningen, men hvad, det kunde hon icke få klart för sig.

Men mamsell Tompson hade blifvit så upp-rörd, att hon till hälften satt sig upp i sängen för att svara, men då var dörren redan igenslagen efter Lissan, och med en suck sjönk hon ned på kudden igen.

Essan hade vaknat vid den rörelse hon gjorde, och kom klifvande fram till henne på sängtäcket, viskande på sig. Det var ett mycket vänligt djur, icke blott mot matmodern utan mot hela verlden, så vänligt, att det icke viskade blott med svansen, som andra hundar, utan med hela bakkroppen. Och mamsell Tompson tog henne till sig under täcket och blundade ännu en stund; hon behöfde icke vara uppe förr än klockan sex, då Ek kom hem från sin morgon-inspektion.

Men morgonblunden råkade denna gång blifva en smula längre än vanligt, så att klockan hunnit blifva half sju, innan kaffebordet stod dukadt ute på verandan, och då hade mamsell Tompson fått skynda sig så, att hon måste sätta sig på en stol för att andas ut efter oron och ansträngningen. Hon var temligen fet och led mycket af värme; likväl gick hon året om klädd i svart halvesiden, ty hon var förfärligt rädd för åskan och hade fått för sig att siden skulle skydda för blixten.

Hon satt der och väntade, prisande sin lyckliga stjärna, att patron blifvit fördröjd ute på marken, ty han höll annars mycket noga på att mattimmarne iakttogos. Klockan blef tre

kvart, och ännu syntes han icke till. Detta dröjsmål var så ovanligt, att mamsell Tompson plötsligt påminde sig sin gråa katta, och blef rädd att någon olycka kunde hafva inträffat. Hon ämnade just gå och söka reda på Lissan för att rådgöra med henne, då hon spratt till vid ljudet af tunga steg bakom sig. Det var Ek, som kom ut från sängkammaren, — hon såg på hans klädsel, att han icke varit ute ännu.

»God morgon!» helsade Ek kort och satte sig vid bordet.

Mamsell Tompson steg upp och neg, men kom sig icke för att svara något, så förvånad var hon. Hon slog i kaffet åt honom och stod så kvar med kaffepannan i hand och såg på Ek med sina stora, runda ögon. Han lät henne stå medan han, utan synnerlig aptit, åt sin första smörgås, men så frågade han plötsligt skarpt, utan att se på henne:

»Hvad är det om?»

Mamsell Tompson hoppade till och skyndade sig bort med kaffepannan. Hon hörde på tonen att i dag var patron icke att leka med. Men i stället fick Lina nere i köket i sig en fjärde variation om den grå katten, beledsagad af dunkla antydningar och olycksbådande skakningar på hufvudet . . .

Ja, i dag var det något på tok med patron, det märkte äfven folket ute på åkern. Ingenting var honom i lag, han grälade på allt och alla, eller också gick han alldeles frånvarande och

försjunken i tankar. Och ändå var det ett härligt väder, till och med för landtbrukaren; denna dag kördes de sista lassen hö välbehållna in på Torpa egor.

»Det är jämt femtio lass i år,» sade rättaren stolt till Ek, men denne såg endast tankspridd på honom och upprepade:

»Jaså, femtio lass!»

Och så mumlade han något annat inne i mund' och gick sin väg med händerna på ryggen.

Ja, bestämdt var det något på tok med honom!

Efter middagen gick han ifrån kaffet och stängde in sig på sitt rum. Efter en halftimme ropade han med stentorstämman derinne:

»Lissan! Lissan!»

Lissan satte kaffekoppen ifrån sig och skyn-dade in till honom. Han stod i strumpfötterna midt på golvet och höll fram ett par stöflar för henne:

»Kallas det här att blanka ett par stöflar det?» frågade han och såg förgrymmad på henne.

»Nå, nå, hvart ska' de' bära af nu då?» svarade Lissan mycket lugnt och tog stöflarne ifrån honom. »Han ska' väl inte på bal heller!»

»Blanka dem ordentligt och så borsta af min bästa bonjour!» undvek Ek frågan i det han vände sig bort.

»Och så säg till Lars Johan att han spanner för trillan och är framme med den om en halftimme!» ropade han efter henne.

Stöflarne blefvo så blanka som spegelglas och på bonjouren fans icke ett damkorn att upp-täcka, ty Lissan hade blifvit stött öfver tillrätta-visningen, och då hon var stött, gjorde hon all-tid sitt arbete dubbelt så ordentligt som vanligt. Och en halftimme derefter for Ek från gården, medan alla tre gummorna stodo i farstudörren och sågo efter honom, mycket besvikna öfver att trots alla bemödanden icke hafva lyckats ut-forska resans mål.

Då trillan försvunnit vid kröken borta i allén, gingo de in i salen igen. Vid denna tid gjorde Ek vanligen en tur bort till ladugården och då sutto de tre gummorna i salen och arbetade och pratade eller grälade. Men denna dag blef det icke något gräl af. De sutto tysta alla tre, mamsell Tompson hade tagit fram en gammal nött kortlek, som hon brukade lägga patience och spå med; hon spådde dagligen alla sina bekanta, men spådde alltid olycka, liksom hon anade olycka och drömde olycka. Lissan, som var en smula humorist, påstod att hon var som ett stort skåp, fullt med olyckor; de lågo der till hands i sina bestämda hyllor och fack, och nyckeln satt alltid i. — De båda andra sutto och sydde, Lissan i förargelsen med en fart, som icke mycket gaf en symaskin efter, Lina, som hade ett lugnare temperament, och hvars fingrar voro mera vana att handtera kokkärlden än nålen, långsamt och andaktsfullt som en liten flicka, som första gången håller i sömnen.

Mamsell Tompson hade i början sett mycket högtidlig ut, såsom alltid, då hon fick korten i hand. Men efter hand började hennes ansigte antaga ett spändt, nästan förskräckt uttryck, hon slog två gånger ihop korten, blandade dem väl och lade ut dem igen. Då hon för tredje gången lagt ut, kastade hon plötsligt den återstående leken ifrån sig och slog med ett utrop ihop händerna.

De båda andra sågo nyfiket upp från sitt arbete. Lina trodde, äfven hon, på korten, och fast Lissan bestämdt förnekade någon tro på dem, hyste hon dock ett visst intresse för hvad de kunde hafva att säga. Och denna gång var det något viktigt, det syntes på mamsell Tompson.

Hon pekade med darrande finger, halft triumferande, halft upprörd på två af korten och sade:

»Hvad sa' jag i morse, det är nu tredje gången, som det kommer en mörk kvinna på en svart väg. Sanna mina ord, här kommer en kvinna i huset, som bär olycka med sig.»

En kvinna i huset! De tre gummorna sågo häpna på hvarandra, till och med Lissan, som icke trodde, hade blifvit en smula blek. — — —

För en gång spådde hon nu verkligen sant, mamsell Tompson, Ek var stadd i friarärenden, och han hade just denna eftermiddag rest bort för att få sitt öde afgjort. Det var egentligen icke af egen drift, som han kommit derhän, han var på sätt och vis ett offer för den hemlighets-

fulla makt, som kallas allmänna opinionen och som i händerna på våra vänner och bekanta är ett så fruktansvärdt vapen.

Det var för ungefär ett år sedan, som dessa hans vänner och bekanta började med sina första antydningar om, att det var på tiden att han fick sig en fru i huset. Han hade till en början slagit ifrån sig med skämt: han kände ingen kallelse för det äkta ståndet, och vågade för resten icke för sina gummor, hvilka säkert skulle få slag, om han införde en annan kvinna i huset! Men vännerna höllo i sig och liksom om de redan voro säkra på utgången, började de äfven se sig om efter ett passande parti åt honom. Ett sådant var snart funnet. En af Eks närmaste grannar, fabrikör Holmer, hade nemligen huset fullt af döttrar och hade ännu icke fått någon af dem bortgift. Den äldsta af dem var redan tjugusju år gammal och förestod dessutom hushållet för fadern, som var enkling, — hon var således icke att tänka på; den andra var tjugufem, och borde egentligen varit den, som skulle kommit i fråga, men af något aldrig fullt preciseradt skäl kom man aldrig att tänka på henne, då det var fråga om giftermål. På den tredje deremot, Elsa, föllo som af en gemensam öfverenskommelse allas blickar. Hon var tjuuguett år gammal, ansågs af några vara mycket vacker, af flertalet ganska söt; hade dessutom fått en smula mer uppfostran än de andra systrarna, tack vare en gudmor, på hvars bekostnad hon

fått tillbringa ett par år i en pension i Schweiz: var sålunda i allo ett godt parti.

Snart hette det därför icke mera: du borde verkligen tänka på att gifta dig, Ek! utan: du skulle gifta dig med Elsa Holmer, det är just en hustru för dig! Och detta, att frågan redan kommit in på ett så bestämdt stadium, undgick icke att göra sin verkan på Ek. Han slog nog fortfarande ifrån sig, men med en känsla af att hans öde redan var afgjort, och att hans motstånd numera var lönlöst. Han började att få något liknande ondt samvete gent emot sina bekanta, tyckte sig läsa tysta förebråelser i deras blickar, kände sig med ett ord på samma sätt till mods som en menniska, hvilken går tryckt under bördan af en allmän förväntan. Så småningom blef han också förtrogen med denna tanke, som från alla håll, träget och envist som ett barns käxande, ansatte honom, och då slutligen äfven flickans fader gaf honom en temligen tydlig påstötning, insåg han, att gärdet var upp-gifvet. Och nu, vare sig af en slump eller af beräkning, gjorde man det bästa man kunde göra, man lemnade honom en tid alldeles i ro, liksom om frågan förfallit. Detta hade den verkan, att Ek, efter en veckas ensamma funderingar, fattade ett plötsligt beslut och gaf sig af till Holmer och friade.

Denne spelade öfverraskad, men gjorde inga svårigheter. Från hans sida mötte inga hinder, han för sin del kunde icke önska sig någon

bättre måg än sin värderade vän Ek. Men hade han talat med flickan?

Nej, det hade Ek icke, han hade icke en gång kommit att tänka på att det var nödvändigt, han hade trott, att hans vänner och bekanta styrt om allt det der för honom. Nu trädde det fram för honom som en plötslig svårighet, mot hvilken hela planen kunde stranda; och nu inträdde det ingalunda ovanliga fenomenet, att han erfor en djup misräkning. Han såg så handfallen ut, att Holmer tyckte synd om honom och välvilligt kom honom till hjälp. Han lofvade åtaga sig att förbereda flickan, och om Ek kom tillbaka om ett par dagar, skulle han få bestämdt svar.

Ek tackade honom mycket lättad och steg upp för att gå. Men Holmer satt kvar, på en gång helt tankfull, och hans rödsprängda, småsluga ansigte antog ett listigt uttryck.

Fabrikör Holmer var sina goda sextio år, men ännu rask och rörlig som en pojke. Han var helt liten till växten, hvilket han förgäfvos sökte hjälpa upp genom att hålla sig mycket rak i ryggen. Ansigtet var som sagdt mycket rödsprängdt och väderbitet med ett glest, grått hår och ett par hvita mustascher som gingo ned på sidorna om munnen och förenade sig med ett stripigt hagskägg. Ögonen, kring hvilka alla rynkorna i ansigtet samlat sig, voro små och hade en halft godmodig, halft knipslug blick, ja, kanske var det till och med ett litet öfverskott

af knipslughet. Han ansågs också vara en mycket förslagen karl och skarp i affärer. Hvarför han kallades fabrikör var temligen dunkelt, han gjorde hufvudsakligen affärer i skog, men när så lämpade sig, i hvad som helst annat och nästan alltid med lyckligt resultat.

Nu såg han ut som om han vädrat någon god affär, och Ek, som några gånger haft att göra med honom, betraktade honom med en viss oro. Då han märkte det, antog hans ansigte genast åter sitt förra välvilliga uttryck, och han steg upp och skakade hjärtligt hand med Ek. Men då han följt denne ned på gården och sett honom väl uppkommen i trillan, sade han helt tvärt, som om något fallit honom in:

»Det var sant, det är ju Elsa, det är fråga om?» Och han kastade en hastig, lurande blick på Ek.

Denne blef helt öfverraskad.

»Ja, naturligtvis!» svarade han.

»Jaså.» Holmer drog på detta »jaså» och fortsatte så med en smackning, hvilket var en vana hos honom då han talade i affärer. »Se, jag tänkte, att...»

Men han fick aldrig tala ut. Ek hade så småningom blifvit helt röd i ansigtet och afbröt honom nu häftigt:

»Naturligtvis är det fråga om fröken Elsa, annars så...»

Holmer brast ut i ett bullrande skratt och fattade vänskapligt hans hand.

»Nå, nå, kära bror, jag ville bara vara säker. Se, jag har så många flickor så, och det vore förargligt, om jag toge miste.»

Och han skrattade ännu, då Ek körde ut från gården. Då han blifvit ensam, stod han en stund i missbelåtna funderingar, gjorde så en komisk åtbörd, som sade: det gick inte! och gick så in i huset igen.

Men Ek kände sig helt förgrymmad under hemfärden. — En så'n gammal räf, bestämdt hade han velat lura på honom enaf de äldre systrarna! — På samma gång uppfylde det honom själf med en viss förvåning, att han tagit det så hett, och det hade till följd att tanken på hans tillämnade hustrus person för första gången trängde i förgrunden; den hade hittills nästan alldeles undanskymts af själfva giftermålet. Och han började rada upp för sig de flyktiga minnen, han hade af henne, och försöka samla dem till något helt.

De voro temligen flyktiga. Han hade träffat henne åtskilliga gånger borta och ett par gånger i hennes hem, men som han i allmänhet var en smula besvärad i fruntimmerssällskap och helst höll sig inne hos herrarne eller vid spelborden, hade han just icke blifvit något närmare bekant med henne. Ända tills en gång, det var nu för ungefär ett år sedan. Han hade — gud vet huru — kommit att blifva alldeles ensam med henne i ett rum, och då hade han sett sig tvungen att försöka få en konversation

i gång. Det hade gått en smula trögt i början, men så hade han på något sätt kommit in på kapitlet om sin barndom, och då hade samtalet blifvit lifligare. Han hade så småningom berättat sig helt varm, och blifvit allt mera intresserad af ämnet, i samma mån som han märkte att hon intresserades deraf. En massa småsaker, som han förut nästan glömt, dök upp i hans minne och fick ett betydelsefullt ljus öfver sig, och han kände att hans ord alldeles osökt fingo uttryck därför. Då han slutligen skildes från henne, fick han en varm handtryckning, och denna handtryckning och hela samtalet kvarlemnade hos honom ett varmt, behagligt minne, den egendomliga njutningen af en kvinnas medkänsla, hvori det alltid, åtminstone för mannen, ligger något mera än blott deltagande.

Se'n hade den här historien med giftermålet kommit emellan, och den hade haft till följd, att han alldeles undvikit henne. Blott ett minne hade han ännu af henne, och det var af mycket färskt datum, endast en tjorton dagar gammalt. Det var en dag, som han, enligt sin vana ensam, kommit åkande på skogsvägen som förde till Torpa, och der helt oförmodadt mött henne i en sväng. Hon hade tagit af sig hatten och höll den i handen, han mindes att hennes hår varit en smula i oordning, som om hon legat på marken med bart hufvud. Han helsade på henne, helt ofrivilligt en smula kort, och hon besvarade hans helsning med en böjning på hufvudet och

ett vackert, fast något frånvarande småleende. Och han såg efter henne, undrande hvad hon gjorde så pass långt bort ifrån hemmet.

Omkring dessa båda minnen var det som hans tankar samlade sig, men han visste icke hvarför han tyckte att de stodo i motsägelse till hvarandra. Det första ingaf honom en känsla af behaglig närhet med henne, det andra deremot af att hon var mycket långt ifrån honom. Och dock var det, egendomligt nog, med detta senare, som han med förkärlek sysselsatte sig. Han såg henne så tydligt, der hon kom emot honom med hatten i hand, och den der böjningen på hufvudet, och det der småleendet som var så vackert, kanske just därför att det var så frånvarande. Och så återgick han till det första minnet och försökte tänka sig henne på samma sätt der, men det ville icke lyckas honom, der var hon en helt annan, mycket mera enkel och hvardaglig, sådan som han trodde att han önskade att hon skulle vara, ehuru det visst icke beredde honom samma nöje att tänka sig henne så.

Nej, något helt kunde han just icke få ut af det, och han började fråga sig, hvem hon egentligen var, denna flicka, som kanske skulle blifva hans hustru. Och då syntes det honom på en gång förfärligt djärft, det steg som han tagit, han tyckte, att han med förbundna ögon kastat sig in i ett äfventyr, som var fullt

af hemliga försåt, men som dock på samma gång hade en egendomlig tjusning.

Dessa grubblerier sysselsatte honom de följande dagarne, och hans oro och beklämning tilltogo allt mer, ju närmare den stund kom, då han skulle få det afgörande svaret, tills de slutligen nått sin högsta spänning den eftermiddag, då han begaf sig af till Holmer för andra gången.

Det var ungefär en half mil han hade att åka. Den första hälften af vägen körde han, upptagen af sina tankar, i skarpt traf, men så blef han plötsligt förskräckt öfver att han kommit så långt och tog häftigt in tömmarne. Men han tyckte det gick för fort ändå, och skulle helst velat vända om, hvilket han dock var lika oförmögen att göra, som han var oförmögen att afgöra, huruvida han i grund och botten ångrade alltsamman. Han befann sig i ett sådant ögonblick af sitt lif, då en menniska, mer eller mindre medvetet, låter viljan sträcka vapen och de odisciplinerade känslorna föra henne med sig på måfå.

Då han kom i sigte af gården, manade han på hästen, ty han hade en känsla af att det skulle se opassande ut om han kom fram i gående. Nu är det gjordt, tänkte han, nu fins det intet annat än att gå på! Men så slog det honom plötsligt, att han icke alls tänkt på, hvad han skulle säga, och i sista stund försökte han förbereda sig, på samma sätt som en skolpojke,

när han skall upp i examen, tar sig en sista titt i boken, ehuru han vet att det är för sent att lära sig något. Men redan då vagnen stannade framför huset, hade han glömt bort hvad han hunnit få tillsammans.

Man tycktes hafva hållit utkik efter honom, ty Holmer stod på trappan för att taga emot honom, och några nyfikna flickansigten skymtade fram i ett af bottenvåningens fönster.

Holmer kastade en blick på Eks oroliga ansigte, och hans eget antog ett leende uttryck af beskyddande öfverlägsenhet.

»Välkommen!» sade han och samma öfverlägsenhet låg äfven i tonfallet.

Ek tryckte nervöst hans hand och gaf tömmarne åt pojken, som skyndat till från stallbyggnaden.

Så följdes de åt in i tamburen. Medan Ek tog af sig öfverrocken, hade han en förnimmelse af en hemlighetsfull uppståndelse rundt omkring sig, bortsmygande steg, hviskningar, ett halfkväfdt fnissande, ja, han tyckte sig nästan se granskande blickar riktade på sig tvärs igenom dörrarne. Detta förökade ännu mer hans pinsamma stämning, han kände sig både löjlig och brottslig, och då Holmer med samma beskyddande leende tog honom under armen och förde honom med sig genom ett par rum bort till förmaket, stegrades detta intryck till en nästan sorgsen känsla af att det låg något förvändt och oskönt i allt detta.

Holmer öppnade förmaksdörren, sköt honom in och stängde den så åter bakom honom.

Ek såg henne vid första blicken, der hon satt borta i soffan, och i samma ögonblick trängde sig den tanken på honom: hon kommer att svara nej! Han måste göra en ansträngning för att kunna gå öfver golfvet fram till henne; han såg hur en strimma sol föll in genom fönstret och aftecknade rutorna på golfvet, och sedan dess kunde han aldrig se ett rum med sol fallande in genom fönstren, utan att erfara en alldeles särskild känsla, en känsla af vemod. Hans oro hade alldeles försvunnit; då han kommit fram till henne, bockade han sig och tog hennes hand, som låg kall i hans. — Då tänkte han ännu bestämdare: hon kommer att säga nej! — och helt osökt fann han nu ord, icke för att fråga henne om hon ville bli hans hustru, utan för att förklara för henne sitt beteende.

»Fröken Elsa,» sade han med allvarlig röst, »er far har visst redan sagt er mitt...» ärende låg honom på tungan, men han ändrade det till »hvarför jag kommit hit?»

Han såg frågande på henne; hon böjde jakande på hufvudet, och detta påminde honom om hans möte med henne i skogen. Han kände sig allt mera sorgsen till mods och stod en stund och betraktade henne under tystnad. Hon satt framför honom med nedslagna ögon och hög färg på kinderna; hufvudet höll hon en smula på sned, så att det bildade sig ett par

veck i det fina skinnet på halsen, och hans blickar fäste sig ofrivilligt der; händerna lågo hårdt sammanknäpta i knäet.

»Jag . . . » han tystnade åter och rynkade efter-sinnande ögonbrynen. Hon såg upp på honom med en hastig, undrande blick, och han fortsatte:

»Jag vet, att ni tycker det är besynnerligt af mig . . . men jag trodde att ni . . . det vill säga, jag tänkte att om ni också inte ännu . . . så skulle kanske framdeles . . . se, jag har ju inte mycket att erbjuda er, men jag har alltid känt mig så ensam,» det var något som han aldrig tänkt på förut, men nu fick han ett så starkt medvetande af, att det var sant, att han upprepade med en ofrivillig öfverdrift, »så förfärligt ensam, och jag hade därför hoppats, att ni icke skulle finna det alltför motbjudande att — bli — min hustru . . .?»

Han såg egentligen icke på henne, men märkte ändå att hon skakade på hufvudet. Då ryckte det till i bröstet på honom, och han fäste sina blickar på hennes ansigte. Sade hon kanske icke nej? Han tyckte, att det der leendet kring hennes mun snarare betydde motsatsen. Hade han bara gått och inbillat sig . . .

»Fröken Elsa,» utbrast han, »vill ni verkligen . . .?»

»Ja,» sade hon sakta och såg på honom med fuktiga blickar.

Ek stod helt handfallen och såg på henne, han visste icke hvad han skulle göra. Plötsligt

fick han en ingifvelse, han böjde sig ned och kyste henne på pannan. Hon lade sina händer på hans axlar, så att hon reste sig upp på samma gång som han; då kyste han henne på munnen.

I detsamma hördes en diskret knackning på dörren. Elsa rodnade, och gjorde sig hastigt fri från hans omfamning. Holmer stack in hufvudet och frågade i skämtsam ton, »om man fick komma in?» Utan att afvakta något svar, kom han derpå in, gick fram till dem, fattade deras händer och sade:

»Det är klart, ser jag,» och efter en stunds tvekan fortsatte han, halft generad: »Nå, Gud välsigne er, mina barn!»

Det uppstod en stunds besvärad tystnad, som ingen af dem kom sig för med att bryta. Då stack ånyo ett hufvud in genom dörren, denna gång en femton års flickas, det försvann igen, det hördes hviskningar derute, och så kommo alla systrarna in för att gratulera, de båda äldre med en viss reserverad hållning och med en min gent emot Ek, som om de i sitt innersta voro öfvertygade om, att han skulle göra deras syster olycklig, de yngre deremot synbarligen med en mycket gladare uppfattning af saken.

Ek stannade naturligtvis till kvällen, hvilken blef en liten »improviserad familjefest», som Holmer sade, då han föreslog de båda nyförlovades skål. Elsa var en smula stel och mycket tyst, men Ek, som blifvit helt lugn och säker

igen, sedan den första öfverraskningen var förbi, pratade och skämtade med sina »blifvande svägerskor», isynnerhet de yngre, och märkte icke alls de lindrigt förebrående blickar, som Elsa kastade på honom. Då han tog afsked på kvällen, kyste han henne så lugnt, som om han varit förlofvad med henne i ett helt år; hon gjorde intet motstånd, men såg på honom en smula spörjande.

Ek var i en mycket belåten sinnesstämning, då han for hem vid tiotiden. — Det hela hade ju gått mycket lättare och var mycket angenämare än han förestält sig. Hans oroliga känslor från de föregående dagarne voro som bortblåsta; han kunde icke återhålla ett leende öfver, att han gått och gjort sig så mycket bekymmer i onödan. Och han erfor en smickrande känsla af stolthet öfver sin lätta seger.

Nen ännu återstod ett bekymmer, och det icke det minsta: att underrätta sina gummor om det steg han tagit. Då han kom hem på kvällen, hade han tyckt att det hvilade en egendomligt tryckt stämning öfver hela huset; de sutto alla tre uppe och väntade på honom, och han visste icke om det var inbillning, men han trodde sig se sin förlofning stå skrifven på deras ansigten, men snarare som om det vore en dödsannons . . . Han hade först tänkt tala om det redan då, men uppsköt det nu till morgondagen, och gick direkt in till sig.

Men dagen derpå kom han sig icke heller för med att berätta det. Han tyckte själf att det var barnsligt, men han kände sig nästan en smula brottslig gent emot dem; den tysta, undergifna ifver, hvarmed de betjänade honom, den

retsamma underdånighet, hvarmed hvarje hans ord uppfattades som en befallning, den prägel af oförtjänt lidande, som lästes på deras ansigten, allt föreföll honom som lika många anklagelser . . . Och så denna enighet, som plötsligt uppstått mellan dem, och som icke afbröts af ett enda gräl under hela dagens lopp, den syntes honom i synnerhet vara ett oroande tecken. Han beslöt att uppskjuta tillkännagifvandet om sin förlofning, till dess han samtidigt kunde presentera dem sin fästmö, i förhoppning att hennes inflytande något skulle förmildra slaget.

Denna dag reste han in till staden för att köpa ringar. Då han kom hem på kvällen fann han gummorna i fullt gräl, och kunde deraf förstå, att deras misstankar blifvit afvända. Detta kom honom dock att känna sig än mera brottslig, och han beslöt att den följande dagen göra slag i saken.

Det var vid morgonkaffet, som slaget stod. Han hade först tänkt sammankalla dem alla tre och göra det hela en smula högtidligt, men i sista stunden ändrade han sig och beslöt sig för att i förbigående nämna ett ord om sin fästmö, liksom vore hans förlofning redan en känd sak. Han passade på vid ett tillfälle, då Lissan var inom hörhåll och sade åt mamsell Tompson:

»Det var sant, jag är icke hemma till midagen i dag, men mamsell Tompson skall vara snäll och ha i ordning lite kaffe till eftermidagen, då min fästmö kommer hit.»

Han fördjupade sig i sin kaffekopp, men af den djupa tystnaden bakom sig förstod han, att hans ord haft verkan.

»Törs man fråga, hvem som är den utvalda?» hördes slutligen mamsell Tompsons darrande röst.

Tonen föreföll Ek så utmanande, att det lyckades honom bli en smula ond.

»Naturligtvis, — jag trodde, att det redan — det är fröken Holmer,» svarade han och såg skarpt på mamsell Tompson.

Hon var dock så skakad, att han icke så lätt skrämde henne denna gång. Hon log ett maliciöst leende och frågade:

»Är det den äldsta af fröknarna Holmer?»

»Det är fröken Elsa!» svarade Ek med eftertryck och lyckades bli ond på fullt allvar.

»Hur dags skall kaffet vara färdigt?»

»Klockan fem.»

Mamsell Tompson gjorde en ceremoniös nigning och gick med en sannspådd olycksprofets triumferande blick på Lissan. Denna hade stått på något afstånd och hört på, — nu försvann också hon, tyst som en ande, och Ek gick i mycket dåligt humör ut på marken.

Då han kom hem vid ett-tiden hade han en ny scen med mamsell Tompson. Hon kom till honom och frågade när bröllopet skulle stå.

»Hur så?» frågade Ek.

»Jo,» svarade hon, »derför att jag vill veta, när jag skall — fly... flytta!» Det sista kom i en snyftning och hon sjönk ned på en stol,

utbristande i gråt. Hon hade förberedt sig på att säga en massa saker, som under förmiddagens lopp samlat sig i hennes bittra sinne, men hon hade räknat för mycket på sin styrka, nu kom gråten och gjorde henne alldeles försvarslös, och Ek fick temligen lätt reson med henne. — Det var alls icke meningen, att hon skulle flytta, tvärtom hade hon aldrig varit så nödvändig som nu, då en ung fru skulle komma i huset, hvilken väl kunde behöfva hennes erfarna råd.

Ek tog hela sin uppfinningsförmåga i anspråk och lyckades öfverhopa henne med så många skäl, att hon ansåg sig kunna draga sig tillbaka med bibehållen krigsära. Och utmattad af så många sinnesskakningar gick hon i en mycket mild och försonlig sinnesstämning upp på sitt rum för att »hvila sig» en smula före middagen.

Mera bekymmer gjorde honom då Lissan, som var alldeles tyst och hade mera brådtom än någonsin. Hon hade helt plötsligt börjat på med en genomgående rengöring af hela huset och det stod en damsky rundt omkring henne, hvar hon gick fram. Men han var nu så uttrötad på det hela, att han bara gick ur vägen för henne. Hvad Lina beträffar, hade han icke sett en skymt af henne på hela förmiddagen, hvarför han var henne tacksam, vare sig hon ännu icke visste något, hvilket dock föreföll honom otroligt, eller hon visade sin förbittring genom att göra sig osynlig.

»Allt blir nog bra, bara min fästmö kommer hit!» Det var den tanke, hvarvid han med en viss öfvertro hakade sig fast, och det var med lätt hjärta, som han slutligen satte sig i vagnen för att fara till henne.

Han hade skickat ett bud på morgonen, att han skulle komma och äta middag hos dem, och sedan taga sin fästmö med sig för att visa henne hennes blifvande hem.

Under vägen satt han och påminte sig sin färd för två dagar sedan, och skrattade åt, att han varit så rädd och gjort sig så många onödiga bekymmer. Han hade ju till och med setat och funderat öfver hvem hans blifvande fästmö egentligen var. Sådana barnsligheter! — Hon var naturligtvis, — han gjorde ett ofrivilligt uppehåll i sin tankegång, och ifylde så — hans fästmö! och brast i skratt som åt ett godt skämt. Han kom fram vid det bästa lynne.

Holmer hade måst resa bort på morgonen och skulle icke komma hem förr än dagen derpå, men han helsade till Ek och bad honom i alla fall vara välkommen och göra sig hemmastadd. Det var Erika, den andra dottern i ordningen, som mottog Ek och framförde denna helsning till honom, i det hon införde honom i förmaket. Elsa skulle strax komma ned, tills vidare fick han nöja sig med hennes sällskap. Allt detta sade hon med en min, som om hon gifvit honom lika många bäska piller att svälja och visste af att han i sitt inre afskydde henne därför.

Erika ansågs hafva det bästa hufvudet af alla systrarna, men hon hade aldrig fått någon användning därför, ty fadern ville icke att hon skulle bli lärarinna, hvartill hennes håg stod, och den slags bokhållarsyssla, som hon skötte åt honom, tillfredsstälde icke hennes verksamhetslust. Hon hade därför låtit förleda sig att utmynta sitt goda hufvud i småkvickheter af temligen elak natur, och då hon såg att människor härigenom funno henne obehaglig, gräfdde hon ned sig i den föreställningen, att alla hyste en förutfattad motvilja för henne.

Ek hade äfven då och då varit skottafla för hennes kvickheter, men de hade i allmänhet brutit udden mot hans lugna godmodighet, och han hade åtminstone aldrig visat henne, att han blifvit sårad af dem. Och ehuru hon aldrig erfor någon glädje, då hon lyckats såra någon, hade dock denna hans okänslighet retat henne, och hon erfor ett sjukligt begär att någon gång likväl försöka träffa honom.

Nu hade hon ett utmärkt tillfälle att pröfva sin skicklighet, medan de sutto tillsamman i förmaket, och hon gjorde äfven sitt bästa. Det var i hans egenskap af fästman, som hon angrep honom, i den förutsättningen, att detta, åtminstone för tillfället, skulle vara hans ömtåligaste punkt. Ek satt en stund och skrattade åt hennes sarkasmer, och hon hade all möda att icke blifva förvirrad af hans lugna, godmodiga blick, tills

han slutligen steg upp, gick fram till henne, tog hennes hand och sade:

»Hör nu, lilla Erika, inte ska' vi bry oss om sånt der,» — det var ett omedvetet förakt i hans ton då han sade »sånt der», som slog henne, — »vi ska' vara goda vänner, eller hur?»

Hon såg på honom helt förvånad och kunde icke svara någonting. Han släppte hennes hand och tillade:

»Om du visste så mycket bråk jag haft med mina gummor i dag!»

Den indirekta förebråelsen tog henne så, att hon fick tårar i ögonen och vände sig bort för att icke visa det.

Det uppstod en stunds tystnad, hvarunder Ek gick ett slag öfver golfvet.

»Men hvar är Elsa?» sade han slutligen.

Erika strök sig i smyg med handen öfver ögonen och sade ifrigt:

»Jag skall gå efter henne!» Hon skyndade ut ur rummet, men just i dörren mötte hon Elsa, stannade ett ögonblick, gick så tyst förbi henne och stängde dörren efter sig.

Elsa stod också en stund tyst borta vid dörren och såg på honom. Hon var klädd i en ljus sommarklädning, den samma som hon haft, då han mötte henne i skogen, och kanske var det därför, som han i första ögonblicket erfor samma känsla som då, — att hon var så långt borta ifrån honom. Kanske var det också därför, att hon föreföll honom så vacker. Hvad

som alltid hade förvånat honom var, att hon var så olik hela den öfriga familjen, både fadern och systrarna, modern mindes han knapt. Syst-rarna hade om icke direkt fula, så dock temligen grofva och alldagliga ansigten, medan hennes deremot var fint och spädt och själfullt. De andra voro mörka, hon var blond, men hade dock mörkare ögon eller kunde åtminstone få mörkare blick än någon af dem. Barmen var ännu outvecklad, men skuldrorna och armarne hade fulla, fasta former, ja, hon var nästan en smula för bred öfver axlarne. Och hon stod så säkert och dock lätt och behagfullt på sina små fötter, som om hon från första barndomen fått öfva sig i att intaga en verlds-dams hållning.

Ja, det var något särskildt, personligt, olik-t andra, hos henne, det var det som förut varit den hemliga grunden till Eks farhågor, och som nu i första ögonblicket åter slog honom. Men denna gång öfvergick oron snart till tillfreds-ställelse vid den trygga tanken, att hon var hans fäst-mö.

»Hvarför har du låtit mig vänta så länge?» sade han i skämtsamt förebrående ton, och gick till henne. Han hade tänkt kyssa henne, men då hon icke gjorde någon rörelse dertill, kom han sig icke heller för.

»Hvarför har du låtit mig vänta så länge?» svarade hon med samma ord, men med en helt annan ton, och såg på honom med forskande blickar.

»Jag!» sade han helt förvånad.

»Ja, du kom inte i går och jag väntade på dig hela dagen!»

Det hade aldrig fallit Ek in, att hon väntat honom dagen förut, och han stod helt svarslös, tills han på en gång fick en idé. Han tog upp ett litet paket ur fickan och höll framför henne.

»Jag var efter de här!» svarade han.

Hon såg frågande på honom, fick så ett leende uttryck i ansigtet och öppnade ifrigt asken. Den innehöll två ringar, en stor och en liten, och då hon tog upp dem, brast hon i skratt åt den stora skilnaden mellan dem. Och han skrattade också, helt förtjust öfver, att hennes likväl befans för stor. Då de bytte ringar, slog hon häftigt armarne omkring hans hals och kyste honom.

Middagen blef dock temligen tråkig. Louise, den äldsta system, var så upptagen af matbestyren, att hon icke hade tid att föra konversationen, hvori hon för öfrigt var temligen oskicklig. Hon var mycket lik fadern, med den skilnaden, att alla de godmodiga dragen i hans ansigte hos henne voro vida mera utpräglade, och småslugheten ersatt af den minst beräknande snällhet. Snällheten var också den mest utmärkande egenskapen hos henne, — hon var snäll i hushållet, snäll i sykkammaren, snäll mot fadern och snällast mot systrarna. Hennes snällhet togs dock så starkt i anspråk inom huset, att den icke räckte till utom det samma, och då därför förlofningen

först blef bekant för henne, betraktade hon den som ett oberättigadt intrång af ett främmande element i hemmet, och behandlade därför Ek en smula snävt. Måhända låg äfven en liten skymt af afund till grund härför, ty hon hade väl också i någon ledig stund känt en smula bitterhet öfver att behöfva uppoffra alla tankar på egen lycka, men den försvann snart, och då hon nu också hunnit sätta sig in i den tanken, att Ek på sätt och vis var medlem af familjen, var hon lika snäll mot honom som mot alla de andra. Hon försåg hans tallrik med de bästa bitarne, men öfverlemnade åt syster Erika, för hvars goda hufvud hon hyste mycken aktning, och åt Elsa att underhålla honom. Erika var dock hela midnagen ovanligt tyst och allvarsam, och Elsa var synbart besvärad af de yngre systrarnas ihärdiga, nyfikna blickar, så att det gick temligen tyst till vid bordet.

Efter middagen ville Ek genast taga Elsa med sig på det beramade besöket hemma hos honom. Men nu inträffade en svårighet, Louise ville på inga vilkor låta de båda förlofvade fara ensamma. Här kom hennes snällhet i strid med hennes vördnad för det passande, och den var om möjligt ännu större. Ek ville deremot endast hafva Elsa med sig, han skylde på att trillan icke rymde fler än två, och Elsa ville också fara ensam med honom. De hade dock svårt att yrka alltför bestämdt härpå, de voro alltför nyligen förlofvade för att våga hålla på sina rättig-

heter, och hela färden skulle kanske gått om intet, om de icke fått en oväntad bundsförvandt i Erika, hvilken lyckades öfverbevisa Louise om att det mycket väl gick för sig.

Då vagnen kommit fram och de togo afsked, passade Ek på och tryckte hennes hand och sade: »tack för hjälpen». Hon blef en smula röd på kinderna och tryckte svagt hans hand tillbaka.

Och så voro de då ändtligen för sig själfva, för första gången riktigt ensamma. Då de kommit ur sigte från huset, såg Elsa upp på honom med en glänsande blick, och han nickade lugnt och belåtet åt henne tillbaka. Men så kunde han icke återhålla en liten anmärkning för att riktigt lugna sitt samvete.

»Det var kanske dumt ändå att inte låta någon af dina systrar följa med.»

Hon krökte föraktligt på läpparne, men tog så häftigt i:

»Vi kunna ju fara tillbaka, om du så gerna vill...»

»Nej, nej, afbröt han henne skrattande, »jag menar bara, att de kanske tyckte det var oartigt af mig.»

»Nå, än se'n, bryr du dig mer om dem än om mig?»

»Nej, men förstår du då inte...»

»Nej, jag förstår inte! Att du som är så stor, kan bry dig om sådana småsaker!» sade

hon med en halft gäckande, halft beundrande blick och lutade sig smeksamt in till honom.

Han skrattade helt smickrad, och det blef icke mera tal om saken. Hon satt kvar lutad in till honom; efter en stund sade hon eftertänksamt:

»Du måste allt ha imponerat på Erika!»

»Imponerat?» upprepade han en smula öfverraskad.

»Ja, just imponerat! Det var det första för mig också — du imponerade på mig!»

»Derför att jag var så stor?» sade han godmodigt.

»Ja!» svarade hon och såg på honom med en lång, spörjande blick. Och så satt hon tyst, liksom väntande på att han skulle fråga henne något; äfven han kände dunkelt, att hon väntade på en fråga eller ett ord, men han visste icke hvad han skulle säga, och så sade han:

»Erika är nog inte så elak, som man tror.»

Hon svarade ingenting men flyttade sig en smula ifrån honom. I nästa ögonblick utbrast hon med en liflighet, i hvilken det låg en helt liten skymt af ansträngning:

»Hvad du kör långsamt, ge mig tömmarne!»

»Ja, ja, men akta bara. Brunte är en smula gammal.»

»Åh, han vill nog springa, när jag kör honom.»

Och hon tog tömmarne ur hans något motsträfviga händer och manade på Brunte. Till

hennes stora triumf fick Brunte verkligen också en smula fart i sig, och hon kom i det mest strålande humör. Hon började utfråga honom om hans gummor, han berättade ett och annat för att sätta henne in i förhållandena, och åt allt hvad han sade, skrattade hon så att hon fick tårar i ögonen. Hon hade ett halfkväfadt, men dock klart skratt, icke alls gällt, utan med de djupa tonerna af porlande vatten; Ek hade aldrig hört det förr och blef helt förtjust, som om han upptäckt en ny egenskap hos henne. Han gjorde sitt bästa för att vara så rolig som möjligt och lyckades också öfver förväntan. I det bästa lynne och med den behagliga trötthet, som ett godt skratt efterlemnar, kommo de fram till Torpa, och Brunte som, smittad af deras munterhet, sprungit sista biten i halft galopp, stannade midt för farstutrappan, temligen trött han också.

Lars Johan skyndade till från stallet, men ingen af gummorna syntes till. Ek rynkade ögonbrynen, och då Elsa steg ur vagnen, blef hon plötsligt allvarsam igen och sade med en lätt rysning:

»Vet du, jag känner mig alldeles, som om jag skulle upp i examen.»

Men då de kommo in i salen, stod mamsell Tompson der och neg vid det dukade kaffebordet. Hon hade blifvit betydligt stärkt af sin »lilla förmiddagshvila» och vaknat från den, avsluten att i alla fall hålla sig en smula på sin kant gent emot den der unga fröken, om hon

också »för patrons skull» öfvergifvit sin imaginära plan att flytta. Det var därför en viss stel värdighet i hennes nigning och ett något bäskt leende kring hennes mun. Men Elsa hade beslutat, att hon skulle eröfra gummorna.

Då därför Ek gjorde en min till presentation, förekom hon honom:

»Det behöfs inte — det är mamsell Tompson, eller hur?» sade hon med sitt mest vinnande leende, i det hon gick fram till henne och räckte henne handen.

Mamsell Tompson tog den med de yttersta fingerspetsarne, gjorde en ny ceremoniös nigning och svarade:

»Tompson, om jag får be, med pl!»

Elsa var för ett ögonblick bragt ur fattningen och hade alldeles glömt bort det vackra tal hon förberedt sig på. Ek fick lof att komma henne till hjälp.

»Vill nu mamsell Tompson vara snäll och taga in kaffet med det samma, ty vi äro förfärligt hungriga — kaffehungriga,» rättade han sig, då han såg mamsell Tompson taga på sig en min, som temligen tydligt uttryckte, att hon väntat sig det efter en middag — på det stället.

Hon vaggade majestätiskt ut ur salen, och så snart hon var borta, brast Ek ut i skratt, hvori äfven Elsa instämde, sedan Ek förklarar för henne, att det icke var någon bokstaf i hennes namn, som mamsell Tompson höll så mycket på som p-et, hvilket hon betraktade ungefär som

ett adligt tilläggsord. De hade knapt hunnit återhemta sig, då hon åter kom in med kaffepannan.

Då hon stält den på bordet, gjorde hon min af att åter aflägsna sig, men kvarhölls af Elsa, som med mildt våld tvang henne ned på en stol och själf serverade henne kaffe.

»Men hvar är Lissan då? — Lissa!» ropade nu Ek med sin stentorsröst, så att det rungade i hela huset.

Det dröjde en stund, innan Lissas små snabba steg hördes utanför. Ek såg med en viss oro på henne, då hon kom in, men kunde icke förmärka något ovanligt hos henne. Hon helsade på Elsa och önskade henne välkommen, gjorde inga svårigheter, då hon blef bjuden på kaffe, och svarade mycket höfligt, så ofta Elsa tilltalade henne, men likväl kände både Elsa och Ek att denna vänlighet dolde mycket mera oförsonlighet än mamsell Tompsons alla snörpta miner. Då hon druckit sin kaffekopp, steg hon upp och tackade, men fick lof att gå med det samma, för att hinna uträtta allt hvad hon skulle till kvällen. Mamsell Tompson deremot satt kvar och blef småningom allt blidare och försonligare till lynnet, och då hon druckit sin tredje kopp kaffe och fått berätta några märvärdiga fall af drömmar, som slagit in, hade Elsa fullständigt eröfrat henne. — Och då upptäckte mamsell Tompson plötsligt, att hon ju icke var mörk, utan tvärtom mycket blond, och att det sålunda

icke var henne, som kortena syftat på, hvilken upptäckt förjagade det sista molnet från hennes sinne.

Då de druckit kaffe, gjorde de en rond genom huset, som tack vare Lissan befann sig i ett ytterst prydligt skick. Och se'n gingo de ned i köket, der Elsa nu skulle försöka sin makt öfver Lina, sedan Ek förut af mamsell Tompson fått veta, att hon var underrättad om förlofningen.

Lina befans i full färd med att skura koppar-kittlarne. Det var för henne som mamsell Tompson på förmiddagen utgjutit sitt hjärta, sedan Lissan visat sig alldeles otillgänglig, och hon var nu egentligen förnärmad öfver att hon fått höra historien först i andra hand och icke af patrons egen mun. Annars var det henne egentligen likgiltigt, antingen hon fick sina förhållningsorder af mamsell Tompson eller af någon annan, i köksdepartementet var hon i alla fall herre. Ja, det var icke utan, att hon gerna unnade mamsell Tompson att få en matmor öfver sig, de blefvo derigenom liksom mera jämspelta, tyckte hon. Hon var sålunda redan till hälften vunnen, och efter några vänliga ord från Elsa var hon det helt och hållet, hvilket yttrade sig genom en ordström, från hvilken de slutligen måste rädda sig ut på gården.

»Nå, det har ju gått bra!» sade Ek då de åter voro för sig själfva.

»Ja, men jag är ledsen för Lissan, jag är säker på, att hon inte tyckte om mig, och det är henne, som jag mest bryr mig om.»

»Åh, det ger sig nog!» tröstade Ek. »Ja, ska vi nu ta de återstående gummorna?»

»Är det ännu flera?»

»Bara två till, och de äro lätt undanstökade. Det är Höns-Anna, — du intresserar dig väl för höns?»

»Ne-ej! Jag kan inte med dem; de se så dumma ut...»

»Det var också ett skäl, deras bestämmelse är ju att lägga ägg.»

»Men de äro dumma i alla fall!»

»Nå, du får väl försöka intressera dig en liten smula för dem ändå!» sade Ek och klappade henne vänligt öfverseende på axeln. »Och så är det Bollan, hon kommer nog en gång att försöka göra dig till baptist, men i dag tror jag inte det kan vara farligt. Nå?» frågade han, då han såg att Elsa icke alls såg intresserad ut.

»Kan det inte vara till en annan gång? Jag ville, att vi skulle gå ut och gå, så att vi finge vara ensamma med hvarandra,» sade hon och såg på honom.

»Nå, som du vill då!» svarade Ek fogligt. »Men då gå vi till kvarnen först, den måste du se, och se'n kan vi gå och se på egorna.»

De gingo således till kvarnen, som helt och hållet intog Elsa. Och då de stodo lutade mot broräcket och betraktade det rinnande vattnet under sig, sade Ek:

»Här brukar jag just stå ibland om eftermiddagarne och prata med mäter.»

»Honom får du lof att göra mig bekant med!» utbrast Elsa med plötsligt återkommen lifflighet.

Och Ek satte händerna för munnen och ropade starkare än någonsin:

»Mäster, mäster!»

Mäster kom ut och blinkade muntert, då han fick se dem. Han kände tydligen till alltsamman på förhand, och då han blifvit presenterad för Elsa, anslog han genast en skämtsam ton mot henne. Han var gammal unghärd, men ansåg sig i alla fall ha mycken tur hos fruntimren, och började genast på sitt trygga sätt säga Elsa en massa artigheter, som mycket roade henne, isynnerhet därför att de till hälften måste skrikas fram för fallets och kvarnhjulets skull. Och mäster och hon skildes åt som mycket goda vänner.

»Ska vi nu gå ned och se på åkrarne?» sade Ek, då de åter stodo nere på gården.

Men Elsa gjorde en missnöjd min, — hon der ville gå upp i skogen.

»I skogen, hvad skulle de der att göra, — var ju ingenting att se?»

Elsas blick fick plötsligt en mörk skiftning, och hon svarade en smula häftigt, att hon trott att han skulle velat gå dit — för hennes skull!

Ek förstod visserligen icke riktigt, hvad hon menade, han tyckte att han lika bra kunde gå ned till åkrarne för hennes skull, men han gjorde inga fler invändningar. Och så gingo de upp till skogen. De hade först att följa landsvägen

en bit, och der brände kvällsolen hett, men då de vikit af på gångstigen, som i en temligen brant backe förde upp till granskogen, kommo de snart i skuggan. Det var för resten en härlig juliafton. Då de kommit upp på höjden, der en vidsträckt utsigt öppnade sig öfver slätten, stannade Elsa och såg sig om, och Ek stannade då naturligtvis också. Nere i vester låg en molnbädd väntande på solen, men annars var himmelen alldeles klar, slätten låg i ett enda skimmer, med ljusa, blånande färgtoner längst bort, och röken, som steg upp från stugorna, syntes lätt och genomskinlig som en dimma.

»Det är vackra fält!» sade Ek vädjande till Elsa.

»Ja, det är vackert!» instämde hon med en lätt suck.

»Få se om vi inte får regn i morgon ändå!» fortsatte Ek och tillade utan att veta af att han uttalade sin tanke högt: »Gud ske lof att jag har höet inne.»

Åter fick han en mörk blick af Elsa, som han dock icke märkte; hon vände sig om och fortsatte sin väg. Och då de kommit riktigt in i skogen, sade hon:

»Men här är ändå vackrare!»

Ek mumlade någonting, som kunde vara ett instämmande. I djupet af sitt hjärta tyckte han nu att slätten var vackrare, men han fann det en smula svårt att säga det, han visste icke

riktigt hvarför. Och han gjorde sitt bästa för att finna det åtminstone lika vackert.

Solen sken här endast på grantopparne och kastade enstaka strimmor in mellan stammarne, men annars var det dunkelt, nästan mörkt under de täta kronorna. Det hade varit alldeles lugnt der nere på slätten, men här ljöd det dock ett svagt, förbidragande sus öfver deras hufvuden.

Elsas väsen hade blifvit alldeles förändradt, hon gick tyst och med nästan matta steg, och såg framför sig med glänsande blickar. Då och då småsjöng hon på en melodi, som han aldrig hade hört förr. Plötsligt tog hon honom under armen, tryckte sig intill honom och sade med en röst, som föreföll honom så egendomligt beslöjad:

»Tycker du inte att granarne se så vänliga ut?»

Han såg på henne förvånad öfver att hon kunde komma på en sådan tanke. Hon mötte hans blick, och då tyckte han, att hennes ögon också voro beslöjade. Det var som om han icke riktigt kände igen henne, och han blef helt orolig till sinnes.

»Det är som ett leende, med solen der uppe i topparne, — de le mot oss!» fortsatte hon.

Sådana besynnerliga idéer! tänkte han och skakade på hufvudet. Han var fortfarande vid sitt goda humör från eftermiddagen och längtade efter att få höra hennes skratt. Han försökte derfor åter anslå en skämtsam ton, men hon

var tankspridd, hörde icke på honom, och drog knapt en enda gång på mun. Och detta, att de icke kunde komma i samma stämning, gjorde dem främmande för hvarandra, hon släpte åter hans arm och de gingo tysta vid hvarandras sida.

Ek hade en oklar känsla af att hon gick och väntade någonting af honom, som han kände sig oförmögen att gifva henne, och detta började plåga honom. Han längtade efter att få vända om hem igen, han tyckte att han riktigt fick afsky för skogen. Det var också en idé, att gå hit upp, — om han i stället fått visa henne sina präktiga åkrar.

Plötsligt föll en tanke honom in. Kanske hon tyckte, att han var dum och tafatt, som gick så här utan vidare bredvid henne; de voro ju förlofvade! Men han visade den åter ifrån sig med en känsla af blygsel, som om han förorättat henne. Det var något som sade honom, att om han i detta ögonblick försökt kyssa henne, skulle hon uppfattat det nästan som en förolämpning.

Men något på tok var det. Det var icke så lätt att vara förlofvad ändå, som han trott, tänkte han med en suck.

De hade nu kommit ut på den stora körvägen, som förde genom skogen. Här, i en krök, stannade Elsa och sade utan att se på honom:

»Mins du?»

Ek såg en smula tvifvelaktig på henne, men så mindes han.

»Ja, då jag mötte dig!» Han blef så glad öfver att få ett samtalsämne, att han brast i skratt. »Jag kunde inte begripa, hvad du gjorde här, så långt hemifrån.»

Hon rodnade och kastade en hastig, flyende blick på honom, en blick, som halft blygdes för att bekänna, halft önskade att utfrågas.

Ek blef helt underlig till mods. En tanke slog honom, som han dock i första ögonblicket fann otrolig.

»Var det — var det — för min skull?»

Hon svarade ingenting, var kanske icke heller säker på att det skälet då stått fullt klart för henne, men hon rodnade ännu mera, och det fattade han som ett jakande.

»Och jag, mitt nöt, som inte begrep!» Han tog hennes hand och strök den mellan sina.

»Och du, som inte ville gå hit!» sade hon sakta och förebrående.

»Jaså, det var därför, det var en annan sak!» Han återfick plötsligt sitt goda humör, lade hennes arm under sin, och började i hastigare takt gå framåt vägen. Han var på väg att berätta henne alla de funderingar han haft med anledning af det der mötet, men så föreföllo de honom så barnsliga, nu, då han visste att hon gått och tänkt på honom, att han skämdes därför och ansåg det bäst att behålla dem för sig själf. Men han började åter att skämta och skratta, då och då afbrytande sig för att tänka: ett sådant nöt jag var! — och märkte på en

god stund icke, att Elsa åter blifvit alldeles tyst. Men då han slutligen märkte det och nogare betraktade henne, fann han åter det der trötta, frånvarande uttrycket i hennes ansigte.

»Hvad är det, är du inte glad?» frågade han.

»Åh, jag är bara en smula trött, — jag får allt tänka på att komma hem nu.»

De vände om och gingo tillbaka.

Hon var egentligen mera nedslagen än trött. Hela denna dag syntes henne nu som en enda stor missräkning. Hon ångrade sin bekännelse nyss, hans glädje plågade henne, den var så sårande säker. Hon hade trott, — ja, hon visste inte hvad hon hade trott.

De åkte tillbaka i solnedgången, som blef en smula dyster ofvanpå den vackra dagen genom det mörka molnet, som stigit högre upp på himmelen, och hvars guldkanter snart bleknade bort. Det tog också till att blåsa litet.

De sutto nästan alldeles tysta hela vägen. Elsa skylde på sin trötthet, och Eks goda humör hade också märkbart förbleknat. Då de kommo fram ville Ek icke stiga ur, utan genast fara tillbaka.

De togo godnatt af hvarandra med ett handslag, men då hon redan rest sig upp för att stiga ur vagnen, vände hon sig om, slog häftigt armarne omkring honom och kyste honom. I dörren vände hon sig om och vinkade åt honom med handen.

Ek åkte i sakta mak hem till sig igen. Han var vid ett besynnerligt humör, som då man känner, att man låtit något dyrbart gå förloradt för sig, ett af dessa tillfällen i ens lif, som man sedan aldrig kan återköpa. Men han var också mycket trött, tröttare än efter den mest ansträngande arbetsdag, och på ett helt annat sätt.

Minnet af denna dag begrafde de båda i djupet af sitt sinne, och aldrig mera hänsyftade någon af dem på det. De kände båda, att det som då försiggått mellan dem, var af den art, att det icke kunde förklaras med ord, och det, som skulle kunnat förklara det, saknade de; i stället för att hvar från sin sida kämpa sig fram genom den skiljmur, som denna dag upprests mellan deras innersta väsen, följdes de åt hvar på sin sida om den, räckte hvarandra handen öfver den och trodde sig så förenade. Ek trodde det åtminstone, och han begärde icke mera, Elsa var ännu för oerfaren för att kunna förstå, att det kraf på något mera, som stundom vaknade inom henne, icke blott var en oklar dröm, en famlande längtan, för hvilken verkligheten icke hade någon plats, utan ett lifsvilkor för deras lycka.

Men de hade båda blifvit klokare eller åtminstone försigtigare af lexan. De hade redan lärt sig att jämka samman det som bort förenas. Elsa blef mera förbehållsam, mera mån om sig själf, och de tvära omkastningarne i hennes sätt, som oroat honom, voro nästan alldeles försvunna eller yttrade sig endast i så lätta skiftningar, att de undgingo hans icke särdeles skarpsynta blick. Han kunde därför ostördt lefva sig in i den föreställning om henne, som han bildat sig, därför att det var den, som mest tilltalat honom, på samma gång den hade några ytliga anknytningspunkter med hennes verkliga natur, — en för öfrigt temligen oklar och opersonlig föreställning om något mildt och kvinligt, ett i grund och botten förståndigt lynne, fast förenadt med några flickaktigt öfverspända idéer, lagom med allvar och ett vackert, smittande skratt. Till gengäld gjorde han sitt bästa för att foga sig i de der öfverspända idéerna, som han tröstade sig med tillhörde förlofnings tiden; i sin klaraste gestalt yttrade de sig för honom som ett natursvärmeri, som han från sin landtbrukarståndpunkt fann i hög grad besynnerligt, men hvori han dock för hennes skull sökte följa med, så godt han kunde.

Hädanefter trufdes dock både de och deras kärlek bäst i sällskap, — ensamheten gjorde dem skygga och osäkra. Och sällskap fattades dem heller icke, ty alla de, som med en viss berättigad stolthet betraktade deras förlofning som sitt verk, kände nu också ett behof af att fira den,

och middagar, supéer och andra tillställningar följde tätt på hvarandra, vid hvilka naturligtvis de båda förlofvade voro hedersgäster. Denna förevisning, som de första gångerna besvarade dem, blef dem snart en vana och en hjälp. Då de sutto der bland alla dessa främmande menniskor, hvilka alla tycktes vara så djupt öfvertygade om att allt var som det skulle vara och att de voro det lyckligaste par på jorden, kände de sina hemliga tvifvel och farhågor förjagade och tycktes det dem som om en yttre, välvillig, men dock fordringsfull makt förde dem samman. Deras förhållande fick då en helt annan karaktär än när de voro på tu man hand, allt det undrande, ovissa, fordrande försvann, de kände icke längre något behof af att komma närmare hvarandra än hvad de voro, det vill säga att de kunde hålla hvarandras hand, utbyta en blick, kyssa hvarandra, då de närvarande taktfullt vände bort ögonen. Och att de hade rätt till detta, det syntes dem som ett intyg på att allt var som det skulle vara. Vid dessa offentliga smekningar erforo de icke någon känsla af blygsel, det blef dem så småningom lika naturligt, som att de skulle gå arm i arm, medan det deremot, när de voro ensamma, ofta hände att Elsa afvärjande vände bort sitt ansigte, när hans läppar sökte hennes. Deras kärlek behöfde stödet af den allmänna opinionen för att känna sig lugn och på rätta vägen, ensam skrämde den upp sig själf och trodde sig gå

vilse, så snart den förlorade den stora landsvägen ur sigte.

På detta sätt blef deras förlofnings-tid ingen utvecklingens, upptäckternas och de gyllene förhoppningarnes tid, utan, hvad den nog oftast är, en öfnings- och uppvisningstid; de lärde sig att gå någorlunda i takt, till båtnad för sina skådelystna bekanta, — men icke att följas åt, därför att vägen är densamma och målet gemensamt, om ock stegen olika.

* * *

Så gick sommaren, och september var inne. Deras förlofning var icke längre något nytt, och intresset för den samma började svalna. Festligheterna upphörde så småningom, och då de ännu någon gång voro borta, kände de sig icke längre vara medelpunkten för allas blickar och nyfikenhet; deras korta ryktbarhet var slut och de voro öfverlemnade åt sig själfva.

Och nu började hemlifvet, stilla, jämnt och enformigt. Då Ek slutat sitt arbete för dagen, satte han sig vanligen, om han icke var allt för trött, i sin trilla och for till Bynäs, såsom Holmers gård hette. Der fick han sig då ett parti bräde med Holmer, innan teet togs in. Eller, om Holmer var borta på någon af sina affärsresor, satt han och pratade med sin fästmö och de äldre systrarna eller lekte och rasade med de

yngre, ty han kunde vara helt barnslig, när det humöret kom på honom.

Erika och han hade blifvit mycket goda vänner, och hon höll vanligen de båda förlofvade sällskap, sedan småsystrarna gått och lagt sig, och Louise gått ut i köket. I början hade hon gjort min af att då äfven draga sig tillbaka, men då Elsa en gång nästan blifvit ond häröfver, fann hon sig undergifvet i sin rol af förkläde. Och tack vare henne kom det då en smula lif i samtalet; hon hade en förmåga att lätt och godmodigt sätta sig in i Eks tankegång, få fatt i ämnen som intresserade honom och lyssna på hans landbruksfunderingar, hvilken förmåga Elsa saknade. Elsa kunde nog någon gång fatta intresse för hvad som sysselsatte honom, men då dref detta intresse henne snart långt bort från utgångspunkten, så att hon till slut fann sig tala om något helt annat än hvad han ville tala om, och blef trött och fåordig; ofta saknade hon det deremot alldeles. Erika deremot höll jämn lunk med honom och sväfvade icke ut från ämnet; hon var dessutom praktisk och hade god reda på sig i allt som rörde landthushållningen, tack vare sin bekantskap med faderns affärer. Hennes lynne hade på en tid blifvit mycket mildare; gent emot Ek kom den förra skärpan numera aldrig fram och äfven annars mycket mindre ofta, någon gång af gammal vana.

»Du borde ha friat till Erika i stället för till mig!» sade Elsa en gång åt honom, då Erika lemnat dem ett ögonblick.

Ek såg helt häpen på henne och kunde icke bli klok på uttrycket i hennes blick. Men så brast han ut i ett våldsamt skratt, — han tyckte bra om Erika, men den tanken att vara förlofvad med henne föreföll honom så orimlig, att den blef löjlig. Hans skratt var så uppriktigt, att det narrade Elsa med sig, men så blef hon plötsligt allvarsam igen och sade sakta:

»Det är synd om Erika!»

»Ja,» svarade han, på en gång allvarsam och godhjärtadt förebrående sig sitt skratt. »Ja, det är synd, men . . .» Han fattades hennes hand, som hon lät hvila i hans med en varm tryckning, och för en gång kände de sig i full och lycklig sympati med hvarandra, uppfyllda af medlidande, men äfven af en hemlig belåtenhet, vid den tanken, att det var synd om Erika.

* * *

Men en kväll, då Ek kom till Bynäs, fann han Elsa ensam hemma. Fadern och systrarna hade farit på besök till en af deras grannar, men hon hade icke haft lust att följa med: hon var trött och hade dessutom en smula hufvudvärk.

»Är du sjuk?» frågade Ek oroligt.

»Nej,» svarade hon med ett matt småleande, »jag är bara trött.»

»Så-å, hvad har du då gjort allt för slag i dag?» frågade Ek skämtande i det han drog fram en stol och satte sig bredvid henne.

Hon satt i en emma i förmaket, med hufvudet tillbakalutadt mot ryggstödet, hennes händer hvilade på en uppslagen bok i hennes knä, och hela hennes ställning gaf ett intryck af maktlöshet, som hos Ek väckte en ömt beskyddande känsla.

Hon skakade sakta på hufvudet.

»Ingenting!» svarade hon. »Det är kanske därför jag är så trött!»

»Nå, men då skulle du ha tagit dig till med någonting.»

Hon svarade icke med detsamma utan stirrade mörkt eftersinnande framför sig.

»Jag tror inte det hjälper att 'taga sig till' med någonting!» sade hon slutligen. »Det är bara som att narra sig själf. Det är som att tvinga sig att skratta för att inbilla sig att man är glad, och det tycker jag är så lumpet!»

Hon såg vädjande på honom, men han förstod henne icke, ehuru han hade den bästa vilja att sätta sig in i hennes tankegång.

»Det är aldrig lumpet att arbeta!» sade han, en smula mera tillrättavisande än han hade ämnat.

»Jo, ibland!» svarade hon häftigt och rodnade såsom alltid, då hon blef ifrig. »När man inte är riktigt glad i sitt arbete . . . Och det tror jag menniskor sällan äro. Det är så många, som arbeta bara för att narra sig själva. Det gör pappa,» sade hon med ett plötsligt skärande tonfall i stämman, »och Erika — och jag ibland.

Men det gör inte Louise, och inte du heller, tror jag!»

»Men du är ju en riktig filosof,» sade han med ett godmodigt skratt. »Det är de der barnsliga fantasierna igen,» tänkte han inom sig.

»Nej, men jag har känt det ibland, så förfärligt!» sade hon och hennes läppar började darra.

Han såg förvånad på henne, han kunde icke förstå, hur hon kunde taga en sådan sak så djupt. Han kände ett begär att trösta henne på samma sätt som man tröstar ett barn för någon liten bedräffelse, hvars obetydlighet det icke kan förstå. Och han strök henne smeksamt öfver håret.

Men hon kände ett så djupt behof af att blifva förstådd, att hon fattade hans tysta smekning så, och såg tacksamt upp på honom.

»Det var snällt att du kom!» sade hon sakta, och då han ville taga bort sin hand, tillade hon: »Nej, håll den kvar! — Det är så skönt!»

Och han lydde henne så, som man lyder ett litet barn.

Det började blifva skumt i rummet, och äfven der utanför föll skymningen på, tätade mellan trädens grenar och skylde den tysta löffällningen, vågade sig ut ur skogens mörka gömma borta åt Torpa till och skred fram öfver slätten, dragande sin dunkla slöja öfver himmelen.

De sutto länge tysta och orörliga, men så småningom blef Eks hand tung på hennes hufvud, och hon gjorde en rörelse för att undandraga sig den. Han tog handen till sig, men den rörelse som de gjort, hade förjagat tystnadens behag.

»Hvad är det du läser?» frågade han och lade sin hand på boken i hennes knä.

»Åh, det är en roman!» svarade hon liknöjdt.

»Är den rolig?» Hans röst lät en smula föraktlig, ty själf läste han aldrig romaner.

Hon svarade icke direkt.

»Jag läste den för flere år sedan, och då grep den mig så, att jag inte kunde tänka på annat flera dagar och låg och grät om nätterna. Jag vet inte hvarför jag kom att tänka på den i dag, och då sökte jag reda på den för att läsa om den.»

»Då är det nog af den, som du fått hufvudvärk!» sade han, uppfylld af en afundsjuka, som han själf fann i hög grad barnslig, men dock icke kunde beherska.

»Åh, hufvudvärken,» svarade hon, en smula retad af att han skulle tala om den nu, då hon hunnit glömma bort den. »Se själf hur mycket jag har läst!» Och hon visade honom boken uppslagen på den tjugonde sidan.

»Tycker du inte om den nu då?» frågade han helt belåten.

»Jag vet inte!» svarade hon tankfullt. »Men det är inte alls detsamma som förut, jag kan inte få det intresset för det numera, därför att allt det der angår ju egentligen inte alls mig.»

»Nej visst!» inföll han ännu mera belåten, »det är ju bara dumheter, man har nog med att tänka på sina egna saker!»

»Jag tycker att det är alldeles samma sak som det der med arbetet, det är som att narra sig själf.»

Han rynkade pannan — nu kände han att han förlorade tråden.

»Det är väl i alla fall skilnad på att arbeta och att läsa romaner!» sade han.

Hon blef ifrig igen och rodnade.

»Nej, det är alldeles detsamma, för jag tror, att när man läser en roman, så är det för att söka en ersättning för något, som man icke själf har. Det är som att lefva i inbillningen, när man inte kan lefva riktigt. Och det kunde jag förut, och det var så skönt — men nu — nu blir det bara värre.» Hon knäpte ihop händerna öfver bröstet och såg rätt framför sig med ett uttryck i blicken, som gjorde honom helt beklämd. »Åh, jag längtar så!» sade hon så sakta, att han mera gissade sig till hennes ord än han hörde dem.

»Jag har längtat i flere år!» fortsatte hon talande för sig själf. »Det är visst otacksamt af mig, ty pappa är ju så snäll» — åter kom det der skärande i tonfallet — »och systrarna —

ja, det är nog mycket fult af mig, men jag kan inte hjälpa det! — Jag tycker, att de äro så främmande för mig!»

Hon tystnade, och äfven han satt tyst, med en pinsam, växande oro i sinnet.

»Jag minnes så väl,» fortsatte hon efter en stund, »den der aftonen, då du talade med mig om din barndom,» — han märkte att hon vände ansigtet upp emot honom, men han undvek att möta hennes blick. »Jag tyckte så förfärligt synd om dig, och ändå var jag så glad flere dagar efteråt, och jag gick och väntade på att du skulle komma igen, för det var så mycket jag ville säga dig som jag inte hunnit säga dig då... Men du kom inte, och då var jag» — hon blef blodröd i ansigtet — »flere gånger nära att gå till dig. Men ibland var jag också ond på dig, därför att jag inbillade mig, att du drifvit gäck med mig. Och så kom pappa en dag och sa' mig» — hon afbröt sig och frågade plötsligt och häftigt: »hvarför kom du inte till mig själf först? Det kunde jag inte förstå, jag grubblade öfver det, för jag tyckte det var så olikt dig. — Hvarför gjorde du inte det?»

Han kunde icke svara något utan såg endast bedjande på henne.

Hon sökte utforska svaret i hans ögon, men då blef hon slagen af deras sorgsna, oroliga uttryck och glömde allt annat för att åter trösta honom.

»Men så kom du slutligen, och då brydde jag mig inte längre om det. Allt kom så annorlunda mot hvad jag tänkt mig, men det var som om jag då först riktigt förstod dig. Du var så allvarlig och så... ja, vet du, jag tyckte du var riktigt vacker.»

Han gaf henne en hastig blick liksom för att se om hon verkligen talade sanning. Hennes ögon mötte leende hans.

»Och hvad jag var lycklig den följande dagen, fast du inte kom då heller,» sade hon med ett smekande tonfall, som utplånade det förebrående i själfva orden. »Och mins du, hur vi skrattade den der dagen, då vi åkte hem till Torpa?» Hon afbröt sig plötsligt, liksom för att hindra ett plågsamt minne att tränga sig fram, och i det hon fattade hans hand och tryckte den mot sitt bröst, utbrast hon lidelsefullt:

»Håller du riktigt af mig, Torsten?»

Han satt som en brottsling med nedslagna ögon. En allt djupare sorgsenhet hade uppfyllt honom, ju längre hon talade. Han drog sakta sin hand ur hennes och reste sig upp. Han gick fram till fönstret och der först, då mörkret skylde hennes ansigte, vände han sig mot henne och sade med en underligt tjock röst:

»Hvad du är barnslig, Elsa!»

Han hade ett så bittert medvetande af att förebråelsen, fastän den ofrivilligt tagit denna form, drabbade honom själf, att det syntes honom naturligt att hon äfven måste fatta den så. Hon

svarade ingenting, utan satt alldeles orörlig der borta i soffan. Plötsligt fick han en känsla af att han icke borde stanna der längre, att han måste derifrån, bara komma bort.

»Nej, nu måste jag fara hem!» sade han med samma tjocka röst och tvang sig att gå fram till henne. »Adjö!»

Hon såg upp på honom med stora, ängsligt spörjande ögon.

»Skall du fara?» frågade hon andlöst.

Han undvek otåligt hennes blick, nickade och gick.

Han gick direkt ned till stallet, och då han icke fann stalldrängen der, selade han själf på hästen och spände för. Fem minuter derefter körde han i rask fart ut från gården.

Han var så upprörd, som han förr varit blott en gång i sitt lif, den gången han rymde hemifrån fadern. Men liksom då tyglades detta uppror af en kall beslutsamhet, som icke lemnade rum för någon tvekan och betänksamhet, utan dref honom att blindt, utan något öfvervägande utföra den första tanke, som föll honom in. Derfor hade han så plötsligt gått ifrån henne, och därför dref han nu på hästen, som om han icke fort nog kunnat komma bort.

»Nej,» sade han högt, och såg framför sig med rynkad panna. »Nej, det går inte. — En sådan öfverspändhet!» Och han skrattade hårdt.

Men liksom då han sade åt henne, att hon var barnslig, kände han äfven nu att förebräel-

sen egentligen drabbade honom. Han kände sig brottslig gent emot henne, han tyckte att han bedragit henne, att han svekfullt tillnarrat sig något, som icke med rätta tillhörde honom.

»Nej,» upprepade han, »det går intel!»

Plötsligt höll han in hästen och stannade. En tanke hade vaknat hos honom, och så snart den blifvit fullt klar, tog den form af ett beslut, som han genast måste följa. Han vände om och for i rasande fart tillbaka.

Då han åter stannat på gården, kastade han tömmarne öfver hästen utan att vidare bry sig om honom och sprang upp för trappan. I tamburen kom jungfrun förskräckt emot honom.

»Hvar är fröken?» frågade han kort.

»Hon har visst gått upp på sitt rum.»

»Bed henne att jag får tala med henne.»

Flickan såg förvånad på honom.

»Nå!» utbrast han hotande.

Hon skyndade förskräckt sin väg.

Han gick in i förmaket och började i häftig otålighet gå af och an på golfvet. Efter en stund kom flickan in med en lampa, som hon stälde på bordet.

»Fröken kommer strax!» sade hon och kastade en skygg blick på honom, innan hon gick.

Han fortsatte att gå och kastade allt emellanåt förbittrade blickar på lampan, hvars ljus plågade honom. Han tänkte just gå fram och släcka den, då han hörde Elsas steg i rummet

bredvid och stannade med en våldsam hjärtklappning.

Hon kom in, stängde mekaniskt dörren efter sig och såg på honom, blek, med förgråtna ögon.

»Hvad är det, Torsten?» sade hon darrande. »Hvad har jag sagt — säg mig, hvad är det?»

»Jo,» svarade han med ostadig röst och gick fram till henne. »Jo . . .» men han hade alldeles glömt bort hvad han ämnat göra, och fick lof att samla sig en stund för att påminna sig det. Så mindes han det igen, men det första ögonblickets beslutsamhet hade förgått, och det kostade honom en ansträngning att sätta det i verket, som om han icke längre gjorde det af egen, fri vilja. Han drog förlofningsringen af sitt finger, räckte henne den och sade:

»Tag igen den!»

Hon såg på honom i mållös häpnad. Så skrek hon till: »Torsten!» och slog armarne omkring honom.

Han stod orörlig och såg ned på henne. Hvad han gjort började förefalla honom allt mer och mer besynnerligt.

»Var det inte det du menade?» frågade han slutligen.

Hon släppte honom åter och tog ett steg ifrån honom, så att hon kunde se upp i hans ansigte.

»Men hvad har jag då sagt? — Jag förstår inte — åh, du skrämde mig så! — Men säg mig, då, hvad jag har sagt.»

Han såg förvirrad på henne, han insåg plötsligt svårigheten, ja, omöjligheten att förklara för henne sitt handlings sätt. Nu, då han återsett henne, fruktade han för att, om han öppet sade henne, hvad han känt och tänkt inom sig, skulle det kunna leda just till den skilsmessa, som han själf nyss velat åvägabringa. Det kostade på honom att bedraga henne, men han gjorde det dock, därför att han trodde, att han älskade henne.

»Jag fattade dina ord, som om du ville bli fri från mig!» sade han och rodnade i det samma.

Hennes ögon, som varit spörjande fästa på hans ansigte, fingo en inåtvänd, eftersinnande blick; men så skakade hon på hufvudet.

»Det förstår jag inte, hvad har jag sagt för att du skulle kunna tro det?»

Han kunde icke svara någonting, utan såg endast bedjande på henne.

»Förlåt mig!» framstammade han slutligen.

»Nej, det är något annat, säg mig då hvad du menade — förklara för mig!»

»Åh, jag vet det inte själf!» utbrast han.

»Det var något som dref mig till det mot min vilja, jag är så der ibland, jag får ett infall, och så måste jag utföra det, fast det inte är någon mening i det.»

Han försökte att le, men då han mötte hennes allvarliga blick, försvann leendet genast åter.

»Förlåt mig!» upprepade han åter och sträckte bedjande händerna emot henne.

Han visste icke hur det kom sig, men ett ögonblick derefter hade han tryckt henne intill sig och kyst henne.

»Du får inte öfverge mig, Torsten!» sade hon sakta. »Jag har ju ingen annan än dig, och om du...! Jag skulle vilja resa bort med dig, med dig ensam, skulle du inte vilja det, säg, Torsten?»

Han såg ned på henne och plötsligt klarade hans ansigte. Han gjorde sig fri från henne och började gå af och an på golvet; ett par gånger nickade han för sig själf.

Hon följde honom med ögonen, och sökte läsa i hans ansigte, från hvilket det oroliga, tveksamma uttrycket nu alldeles försvunnit.

»Hvad tänker du på?» frågade hon slutligen.

Han stannade framför henne.

»Jag tänker på,» svarade han, »att vi kunna gifta oss, snart, redan nu i höst. Vill du det?»

»Ja, Torsten!» svarade hon rodnande och med en plötslig glans i blicken.

»Jag skall tala med din far — redan i morgon,» sade han ifrigt och helt och hållet upptagen af denna nya tanke. »Och så kunde vi gifta oss i nästa månad, då jag fått tröskningen ifrån mig!»

Han började utveckla sina planer för henne, och hon hörde på honom, men sade själf icke mycket, utan satt tyst, med hög färg på kinderna och en drömmande glans i blicken. Hennes svar, då han frågade henne något, voro dock egendomligt frånvarande.

Efter en halftimme skildes de åt i den lyckliga men något trötta sinnesstämning, som följer på en tvist och en försoning, och Ek for hem till sig, denna gång i sakta mak.

Han var fortfarande helt och hållet upptagen af tanken på det nära giftermålet, och öfvervägde hur allt bäst skulle kunna ställas. Och detta sysselsatte honom så, att han nästan redan glömt bort aftonens tilldragelser, sina tvifvel och sin förstämning.

Men så påminde han sig plötsligt, att Elsa talat något om att resa, och blef en smula orolig. Han tänkte på, att det var brukligt att göra bröllopsresa, och att hon nu kanske trodde att han menat något sådant. Men det hade han alls icke, han kände icke den ringaste lust för att resa, och trodde för resten icke att han skulle kunna det. — Han fick lof att tala med henne om det i morgon!

Redan tidigt den följande morgonen begaf sig Ek af till Bynäs för att tala med Holmer om giftermålet. Denne visade sig mycket tillmötesgående och hade icke alls något emot att man skyndade på hur mycket som helst, blott Elsas utstyrsel hunne bli färdig. Och samtidigt ville han då passa på och tala med sin värderade måg om en sida af saken, som denne varit nog delikat att ännu icke vidröra, men som de dock förr eller senare måste komma på det klara med — nämligen affärs-sidan.

Ek hade nog flere gånger tänkt derpå, och det var visst icke af hänsyn till Holmer, som han undvikit att vidröra frågan; ej heller var det därför, att han ansåg denna sak vara af så ringa vigt, att den borde helt och hållet skjutas i bakgrunden; nej, skälet för hans tystlåtenhet

hade varit detta: han hade tänkt sig att Elsa möjligen någon gång skulle komma att fråga honom härom, och då ville han kunna svara henne, att det var något, som han aldrig talat om. Det hade nästan varit en missräkning för honom, att hon aldrig ens med en aflägsen hänsyftning vidrört detta ämne.

Men då nu Holmer själf gjorde början, kände han sitt samvete fredadt och blef helt belåten med att få göra upp saken. Det visade sig nu, att Holmer var mera förmögen än hvad man trott; Elsa fick en hemgift af tjugutusen kronor och hade dessutom hopp om att ärfva lika mycket, då fadern dog. Det var mer än Ek någonsin vågat räkna på, och han skildes i den bästa sinnesstämning från Holmer och skratade till och med åt dennes skämtsamma anmärkning, att om han tagit en af de äldre systrarna, skulle han hafva fått en skälig påökning.

Nu blef det med Louise en lång konferens, som slutligen efter många om och men ledde till det resultat, att de skulle kunna hinna med Elsas utstyrsel till fram i november. Det var visserligen en längre väntan än både Ek och Elsa gjort sig beredda på, men Louise var obehaglig, och de måste slutligen finna sig deri.

Och nu, då allt var klart, var det endast en sak, som ännu bekymrade Ek, och det var den der resan. Men det förgick ett par dagar, utan att han kunde komma sig för med att

tala med Elsa derom. Slutligen en afton, då hon blifvit helt glad och upprymd under diskuterandet af deras bosättningsplaner, tog han mod till sig och slog fram:

»Men bröllopsresan, du, den får allt torka in!»

»Bröllopsresan?» sade hon helt förvånad.

»Ja, du har visst gått och gjort dig räkning på det, du!»

»Jag, nej, det har jag aldrig kommit att tänka på!»

Nu var det Eks tur att bli förvånad.

»Jaså! jag trodde . . . mins du inte den der kvällen, då vi . . . då du talade om att du ville resa . . . att vi skulle resa?»

Han var nu helt olycklig öfver, att han rifvit upp detta minne igen, ty han såg att Elsa plötsligt blef allvarlig och tankfull.

»Jo,» svarade hon, »men jag menade inte just det — det var inte själfva resan, som . . .»

»Nå, så mycket bättre,» inföll Ek ifrigt, »för det hade nog inte kunnat bli något af i alla fall.»

Han öfvergick hastigt till något annat, så belåten med att hafva kommit så oförmodadt lätt ifrån saken, att han icke alls tänkte på att fråga, hvad hon då menat

Men Elsa var fortfarande tankfull och icke så glad som förut. Hon tyckte att hon visat ifrån sig en lycka, som hon blott behöft sträcka ut handen efter; ty hon tviflade icke på att hon skulle kunnat öfvertala Ek, om hon varit aldrig

så liten enträgen. Nu var det för sent, nu hade hon tanklöst stängt vägen för sig själf.

Och hon kunde sedan icke bli fri från denna ånger; då och då trädde tanken på denna resa fram för henne i ett skimmer, som kom den väntande verkligheten att se matt och fattig ut; själf talade hon aldrig derom, men inom sig förebrådde hon Ek, därför att han icke gjorde det.

Men oafsedt detta var den tid, som nu följde, den lyckligaste af deras förlofning. Upptagna som de båda voro af förberedelserna för giftermålet, hunno de aldrig reflektera öfver de skiljaktigheter i lynnen och tänkesätt, som fortfarande allt emellanåt yppade sig mellan dem, eller också fäste de ingen vikt vid dem utan sågo fram emot sin fullständiga förening som mot den tid, då allt detta skulle upplösas i lycka och harmoni. De kommo äfven mycket närmare hvarandra genom detta rent praktiska arbete på ett gemensamt mål, och för Ek var det isynnerhet en glad öfverraskning att finna Elsa så intresserad häraf. Hans besök på Bynäs hade aldrig haft så stort behag för honom som nu, då han fick sitta lugnt och småprata, medan hon satt lutad öfver sitt arbete och då och då såg upp på honom, när hon svarade. Det var så han alltid tänkt sig henne, och så som han tyckte om att föreställa sig henne, då hon blifvit hans hustru, stilla, lutad öfver sitt arbete, med ansigtet halft i skugga af lampskärmen men ljuset fallande starkt öfver de smala, hvita hän-

derna. Den andra, den Elsa som han icke förstod, hvars ansigte var honom så främmande, och hvars blick ängslade honom som en gåta, drog sig allt mera i bakgrunden och han började tro, att hon endast funnits till i hans inbillning.

Det arbetades mycket flitigt på Bynäs denna tid, och Louise isynnerhet uträttade underverk. Erika, som icke var någon skicklig sömmerska, fann sig deremot mera till öfverlopps, och hade äfven själfmant börjat draga sig undan från de andra. Hon var numera sällan tillstädes då Ek kom på besök; hon hade börjat företaga långa, ensamma promenader, isynnerhet på kvällarne, och kom då icke hem förr än till aftonmåltiden. Hon var fortfarande vänlig både mot Ek och systrarna, men mycket mera tystlåten.

Men äfven på Torpa var det stök och uppståndelse. Ek hade satt i gång en temligen omfattande reparation inom hus, samt höll dessutom på att ommöblera ett par af rummen — sängkammaren och förmaket. — Hans gummor satte allt emellanåt hans goda humör på hårda prof, ty de kunde aldrig komma öfverens om någonting. Mamsell Tompson gjorde mycket buller af sig, svettades och ansträngde sig utan något egentligt resultat, och Lissan uträttade en massa saker i tysthet.

Under allt detta runno emellertid dagarne hastigt undan, och den för giftermålet utsatta tiden närmade sig allt mer och mer, tills endast

en vecka återstod. Dessa sista dagar blefvo mycket pröfvande för Ek. Elsa visade sig skygg och tillbakadragen gent emot honom, och äfven systrarna mottogo honom icke så vänligt som förr. Så snart han kom dit, fick han en känsla af ondt samvete, och han ansåg sig icke heller kunna hålla sig alldeles borta. Holmer var den ende, som var sig lik, och därför slöt han sig till honom och spelade otaliga partier bräde, som han regelbundet förlorade, därför att han icke kunde låta bli att hafva sin uppmärksamhet fäst på Elsa och systrarna, som sutto för sig själfva och hviskade. Det föresväfvade honom dunkelt, att han halft om halft betraktades som en tjuf, och att äfven Elsa skulle göra sig delaktig deri, föreföll honom i hög grad orättvist, efter allt hvad hon sagt honom om att hon längtade bort.

Han kunde icke afhålla sig från att vid ett tillfälle säga henne detta, men då blef hon häftig och förebrådde honom hans hårdhjärtighet, som kunde missunna henne de få dagar, hon ännu hade kvar i hemmet. Hon blef så mycket häftigare, som hon själf kände det inkonsekventa i sitt handlingssätt. Men hon kunde icke hjälpa det; nu, då hon skulle skiljas från hemmet, tycktes det henne likväl att hon haft det kärt, och hon kände ett feberaktigt behov att på dessa två dagar försona allt hvad hon hade att förebrå sig gent emot fadern och systarna, alla sina ovänliga ord och ovänliga tankar,

sina små förseelser som barn och sina underlåtenhetssynder som vuxen, sin bitterhet, sina hemliga anklagelser och sin längtan bort.

* * *

Bröllopet stod en af de sista dagarne i november, en klar vacker dag med hög himmel och frost på träden. Alla grannar på en mils omkrets voro inbjudna, och kyrkan var full med folk, som strömmat till för att öfvervara vigseln, ty Ek var allmänt omtyckt, och man var nyfiken att se Elsa som brud.

Man fann henne dock icke så vacker, som man väntat; hon var för blek och såg en smula förstämd ut; ej heller tycktes hon vara så glad åt att få visa sig och så smickrad af den allmänna uppmärksamheten, som man ansåg sig ha rätt att fordra af henne. Hennes ansigte hade ett inbundet, afvisande uttryck, som icke tillvann henne några sympatier.

Ek deremot såg helt ståtlig ut i sin högtidsdrägt, en smula upprörd han också, men stolt och lycklig, med ett godmodigt leende mötande alla de nyfikna blickarne.

Sedan de kommit in i kyrkan, hade deras blickar icke mött hvarandra förr än de vid hvarandras sida föllo på knä på vigsempallen. Då utbytte de en hastig blick, men råkades icke i samma uttryck, hans var trygg och tacksam,

men i hennes låg det som en ängslig vädjan;
— de sågo hastigt ned igen.

Då vigseln var förbi och de reste sig upp igen, hand i hand, kände sig Ek så andaktsfullt stämd, som han aldrig varit förr i kyrkan, men Elsa undrade öfver att hon fann sig vara densamma som förr, hon hade nästan väntat sig att detta ögonblick på en gång skulle förändra hela hennes lif, och hon förstod icke riktigt, att denna akt gjort förhållandet dem emellan till ett annat än det var förr.

Middagen hade i början en något tryckt stämning, ingen kunde säga hvarför, — det var kanske brudens allvarliga ansigte som gjorde det, — men den tog upp sig mot slutet och blef både glad och isynnerhet bullersam. Gummorna från Torpa voro med och sutto vid bordet; mamsell Tompson var klädd i en ny, svart sidenklädning och hade förts till bordet af en liten torr arrendator, för hvilken hon mot middagens slut fattade en sådan vänskap, att hon — i förblommerade ordalag — berättade för honom, att hon i hemlighet led af ett krossadt hjärta. Lissan och Lina sutto tillsammans vid den nedersta bordsändan och voro temligen besvärade af det stora sällskapet, dock icke mera än att de gemensamt kunde förarga sig åt mamsell Tompsons skrytsamt visade verldsvana.

Då och då såg Lissan äfven bort mot den andra bordsändan, der de båda nygifva sutto på hedersplatsen, och då skakade hon på hufvudet

och tyckte, att allt icke var som det skulle vara. Hon såg så fin och blek och förnäm ut, den der lilla fröken, och så olik alla de andra. Så olik honom också! — Ja, måtte hon bara göra honom lycklig! — Så gick hon till rätta med sig själf och förebrådde sig för långsinthet och förutfattad motvilja, och hon lofvade sig själf att försöka hålla af henne lika mycket, som hon höll af sin stora gosse. Men om hon inte gjorde honom lycklig, då . . .!

Det tyckte äfven Ek, när han då och då stal sig till en blick på sin hustru, att hon var så olik alla de andra, liksom så långt borta ifrån dem, att han kände sig både stolt och rädd vid den tanken, att hon nu var hans, helt och hållet hans. En gång kom hans blick att fästa sig vid hennes hals, och när han då såg det lilla vecket der, som bildades af att hon höll hufvudet på sned, gick det en rysning genom honom. Men så såg han det trötta leendet kring hennes mun, och uppfylldes af en beskyddande ömhet.

»Är du trött?» frågade han sakta.

»Ja!» hviskade hon med en hastig, tacksam blick.

Han tog hennes hand under bordet, och då han kände att den var alldeles kall, höll han den kvar i sin för att värma den.

Klockan var nio och den glada bröllopsstämningen hade nått sin höjdpunkt. Man ville dansa kronan af bruden, men hon var ingenstädes att finna. Man ropade på henne, men för-

gäfves, och så skickades Ek ut för att leta rätt på henne.

Men då han befann sig ensam ute i tamburen, fick han en plötslig leda för lärmotet der inne, kände sig äfven afundsjuk på de anspråk, de andra ansågo sig hafva på hans hustru, och beslöt sig helt tvärt för att de skulle fara derifrån, hem till sitt. I det samma kom Erika ned för trappan från öfra våningen.

»Vet du hvar Elsa är?» frågade han.

»Ja,» svarade hon, »hon är uppe på sitt rum, tillsammans med Louise.»

»Säg åt henne, att jag låter spänna för vagnen och väntar på henne här utanför. Säg henne, att hon skyndar sig!»

Hon vände hastigt bort hufvudet, så att han icke skulle se, hur hon rodnade, nickade tyst och gick upp för trappan igen.

Han hade någon svårighet att få reda på Lars Johan, hvilken firade bröllopet nere i drängstugan tillsammans med de andre kuskarne och befans vara en smula fumlig, så att det drog om innan de fått spänna för och köra fram. Men då syntes Elsa ännu icke till.

Han väntade en stund, men blef så otålig och skulle just gå in för att ropa på henne, då dörren öppnades och hon kom ut, tillsammans med Louise. Denna såg förebrående på honom, och då kände han åter ett styng af ondt samvete, ehuru på långt när icke så starkt som de föregående dagarne. Elsa omfamnade och kyste

Louise, tryckte sig länge intill henne och hviskade upprepade gånger: »adjö» och »helsa syskonen», — liksom om hon skulle företaga en lång resa, tänkte Ek en smula otåligt, der han stod och höll vagnsdörren öppen.

Slutligen slet hon sig dock lös, och lät Ek hjälpa sig in i vagnen; han gjorde en tafatt helsning för Louise, hoppade in efter henne och slog igen dörren med en hård smäll, som gaf genljud i de båda systrarnas sinnen. Lars Johan klatschade med piskan och de foro af.

Louise stod kvar på trappan och såg efter dem. Hon tyckte att det var något förfärligt upprörande att så låta sin syster fara bort med en främmande man. Och då hon kom in i tamburen och der mötte Erika, gick hon fram till henne för att för henne få lätta sitt hjärta; men Erika vek skygt undan.

Det var kallt och mörkt och stjärnklart der ute på slätten och så tyst efter sorlet och stojet derinne. Hästarne sprungo raskt, ifriga att komma hem till stallet, och hjulen rullade lätt på den hårda marken. De sutto hvar i sitt hörn, tysta, rädda att vidröra hvarandra. Endast en gång sade Elsa, i det hon lutade sig ut genom fönstret:

»Hvad stjärnorna äro vackra!»

Han mumlade ett otydligt svar men såg icke ens ut. Det var en sak, som han tyckte var honom alldeles likgiltig.

Då de kommo i sigte af Torpa, sågo de det lysa genom fönstren. Gummorna hade rest

förut för att göra allt i ordning till deras mottagande.

Då de kommo fram, stodo alla tre på trappan och nego och önskade dem välkomna, och ute på gården syntes Bollan och Höns-Anna och några andra af folket. På afstånd hördes kvarnen brumma i mörkret.

De kommo in i tamburen, och värmen och ljuset slogo dem till möte. Elsa var upprörd och förvirrad, tackade mekaniskt de gamla för deras välkommen och lät viljelöst Ek hjälpa sig af med hatt och kappa.

Några ögonblick derefter befann hon sig ensam med honom i förmaket.

»Hvart gick mamsell Tompson och Lissan?» sade hon med osäker röst och såg sig om efter dem.

Han log, och detta leende kom henne att rodna.

»De gingo upp till sig!» sade han, och i det han fattade hennes händer, drog han henne sakta intill sig.

Hon såg skygt upp på honom, och då gjorde hans storlek och styrka plötsligt intrycket på henne af något nästan brutalt; han ingaf henne en rent fysisk rädsla. Hon gjorde hastigt lös sina händer och gick fram till fönstret. Han följde henne under tystnad.

»Torsten,» sade hon efter en stund med bedjande röst, »ska vi inte gå ut och gå, — se, så vackert och stjärnklart det är.»

»Gå ut och gå,» sade han med missbelåten förvåning. »Då är det väl mycket bättre här, hemma hos oss.» Han fattade åter hennes händer och sökte draga henne till sig.

Hon sträfvade emot.

»När jag ber dig!»

»Elsa!» sade han plötsligt uppbrusande, »du är nu min hustru!»

Och trots hennes motstånd tryckte han henne hårdt intill sig.

Då kände hon sig så öfvergifven och hjälplös, att hon brast i gråt, och maktlös och snyftande låg hon i hans armar.

6.

Louise hade svårt att somna den natten. Dels surrade alla de nyss öfverståndna festbestyren om i hennes hufvud, och liksom då man kommit i land från en svår sjöresa och fortfarande i inbillningen känner fartygets gungning, spratt hon allt emellanåt till i oro för att steken skulle blifva bränd och soppan för salt, och behöfde någon tid för att sätta sig in i den tanken, att allt lyckligt och väl var förbi. Men bredvid detta var det en annan och större oro som uppfylde henne; hon kunde icke blifva fri från tanken på Elsa, hon genomlefde gång på gång afskedet från henne, såg hennes sista, liksom bönfallande blick och hörde vagnsdörren slås igen om henne, och hon låg och hetsade upp sig med de mest hårresande fantasifoster, som förstorades af hennes oerfarenhet, tills hon

slutligen öfvertygat sig själf om, att det vederfarits Elsa någon förfärlig olycka.

Derför var också hennes första tanke på morgonen, att hon måste fara till Torpa och se hur det stod till der. Men hon fick icke något medhåll hvarken af fadern eller af Erika, för hvilka hon yppade sina farhågor. Holmer bara skrattade åt henne och kallade henne för en »gammal toka», hvilket djupt sårade henne, fastän hon var van vid hans sätt, och Erika nekade bestämdt att följa med henne. Erika förstod hon sig heller icke på nu en tid tillbaka; hon hade blifvit så besynnerlig, tyckte hon, och hon saknade nästan hennes förra kärfva, snäsiga sätt. Det sista året hade i allmänhet varit så rikt på händelser, att hon, van som hon var vid ett jämnt och stillsamt enahanda, kände sig alldeles bortkommen och visste hvarken ut eller in.

Hon gick några timmar och bar på sin oro, men så blef den henne för stark, och hon måste öfvertyga sig med sina egna ögon om att allt stod rätt till. Och utan faderns vetskap lät hon derfor spänna för och begaf sig af till Torpa.

Då vagnen stannade utanför trappan, kom Ek själf ut för att se hvem det var. Han såg så hygglig och godmodig ut, att hon icke alls kände igen det vidunder, han blifvit för henne under de nattliga fantasierna, och en smula skamsen tog hon hans hand, då han önskade henne välkommen.

»Du kom just lagom,» sade han, »vi skulle just sätta oss och äta frukost; nu kan du göra oss sällskap!»

»Bara jag inte kommer olägligt,» stammade hon, »men jag ville så gerna träffa Elsa...»

»Nej, visst inte, Elsa sitter der inne i salen, jag skall bara gå ut och se efter om det är någon i stallet. Stig på, lilla svägerska!» Och han sköt henne skrattande in i tamburen.

Der kom Elsa henne till mötes. Hon blef en smula röd, då hon fick se systemen, men beherskade sig genast, gick fram till henne och sade med en mycket lugn glädje:

»Jaså, var det du, Louise, jag undrade just hvem det kunde vara. Välkommen till oss!»

Louise fattade hennes händer och försökte se henne in i ögonen.

»Jag måste komma hit,» sade hon, »jag var så orolig.»

Elsa mötte hennes blick med en afvisande förvåning.

»Orolig? Hvarför då?»

»För... för... jag tänkte på när du for i går,» svarade Louise förvirrad, och undrade inom sig, om Elsa då redan glömt bort sitt afsked från hemmet.

Och Elsa rynkade verkligen pannan, som om hon försökte påminna sig. Hon mindes dunkelt, att hon varit upprörd och uppfylld nästan af ångest, då hon skildes från Louise, men hon tyckte äfven att det var så länge sedan dess,

och att det var ogranlaga af Louise att komma och påminna henne derom.

»Hvad du är barnslig,» sade hon i en äldre systems ton, och öfvergick genast till ett annat ämne.

»Nu ska du komma in och se hur vi ha det. Då Torsten kommer ska vi äta frukost.»

De följdes åt genom rummen. Elsa visade och förklarade, berättade hvilka ändringar som ännu återstodo att göra, och hur de tänkte ställa det för sig. »Vi» återkom i hvarje mening hon yttrade.

De stannade slutligen i förmaket.

»Här skola vi sitta om kvällarne,» sade hon. »Det är det vackraste rummet, det är det enda, hvarifrån man ser skogen.»

»Isynnerhet om kvällarne, då det är mörkt,» inföll skrattande Ek, som i detsamma kommit in.

»Ja, det är detsamma, man vet ändå, att den är der utanför.»

»Ja. Elsa är nu alldeles galen i den der skogen,» sade Ek till Louise i en ton, som om han hade en mycket lång erfarenhet derom.

»Hvarför ska du säga så, — du tycker också om den.» Hon såg förebrående på honom.

»Ja, naturligtvis,» svarade han och kyste henne. »Men nu är jag förfärligt hungrig — till bords! till bords!»

Lissan passade upp vid bordet och höll hela tiden ögonen fästa på Elsa för att vara färdig att lyda hennes minsta vink, medan Elsa deremot

framstälde hvarje tillsägelse halft som en fråga, ännu helt osäker i sin ställning som husfru och rädd att begå misstag. Det hade varit en liten tvist mellan henne och Ek på morgonen med anledning af mamseil Tompson. Elsa ville att hon skulle sitta vid bordet tillsammans med dem, då hon annars skulle kunna finna sig sårad och tillbakasatt, men Ek opponerade sig häremot, därför att hon alltid förr ätit tillsamman med de båda andra gummorna, och dessa endast skulle blifva stötta, utan att hon själf hade någon glädje af förändringen. »Och så få vi ju inte vara ensamma med hvarandra,» tillade han skämtande. Detta argument öfvertygade Elsa, och hon tackade honom för det med en smekning.

Ek var mycket upprymd och språksam under frukosten. Han hade fått ett bref på morgonen, der man föreslog honom en mycket förmånlig skogsaffär, och han utvecklade nu omständligt för dem alla fördelarne deraf. Det var dessutom en ren vinst för själfva skogen, ty den var för tät och behöfde utgallras. Men Elsa plågades af att hon skulle få veta detta först på samma gång som Louise och för henne nödgas visa sig okunnig om mannens affärer. Hon beslöt att, så snart de blifvit ensamma, bedja honom sätta henne in i det viktigaste, som rörde gårdsbruket.

Det var nog en annan sak, som också plågade henne, och det var att han just i dag kunde tala om affärer, isynnerhet när det rörde skogen,

men det insåg hon själf var så barnsligt, att hon försökte icke tänka derpå. Hon hade lofvat sig själf att hon skulle vara praktisk och förståndig i allt som rörde hans verksamhet.

Louise ville fara hem igen strax efter frukosten. Hon var nu fullkomligt lugnad med afseende på Elsa, på samma gång som en smula besviken, och hon ångrade nästan sitt besök, som började förefalla henne dumt och olämpligt. Elsa gjorde endast ett svagt försök att kvarhålla henne.

»Helsa hem!» sade hon, då Louise redan satt vagnen. »Vi komma väl och helsa på er endera dagen.»

Och Louise for med en smula bitterhet i hjärtat och med några ovana tankar om att lifvet ändå var bra besynnerligt. Hon hade känt det som om Elsa blifvit främmande för henne, nästan som om hon icke lika mycket vore hennes syster som förr; deras tankar och intressen hade nu kommit in på alldeles skilda vägar, och det kunde aldrig mera bli som förr. Hon riktigt längtade hem igen, hem till sina hushållsbestyr, sina små bekymmer — och sina små systrar. Skulle de kanske också gifta sig en gång och blifva främmande för henne?

Dessa första dagar af deras giftermål hade Elsa ett nästan feberaktigt begär att förtro sig till sin man, hon ville att han skulle känna hennes minsta tanke, blifva delaktig af allt som rörde sig inom henne, ja, af allt som hon någonsin tänkt och känt, för att sålunda hennes sinne lika mycket skulle tillhöra honom som hon kroppsligen gjorde det. Denna önskan var icke längre en obestämd längtan, ett vacklande mellan hängifvenhet och tillbakadragenhet, såsom den första tiden af deras förlofning, det var en stark, medveten drift, som endast stegrades af motståndet.

Ek lyssnade tåligt och godmodigt till hennes tal, kunde någon gång följa med, men tyckte inom sig att det mesta var bra osammanhängande och nyckfullt. Men det oroade honom icke längre såsom före bröllopet, han fäste icke någon vikt vid det, utan ansåg det såsom något fullkomligt oväsentligt, som så småningom skulle försvinna af sig själf, blott hon hunnit »bli en smula varm i kläderna». Det var väl smekmånaden det der, se'n skulle hon åter bli hans riktiga Elsa, tänkte han, lugn och trygg i besittningen af henne. Själf hade han just icke mycket att förtro henne, dels var han af naturen fåordig, och dels visste han icke hvad han egentligen skulle säga. Hans tvifvel och farhågor voro nu som bortblåsta, han tyckte att nu var allt som det borde vara, — nu var hon ju hans hustru.

Då tyckte han mera om hennes andra idé, att hon nu med detsamma ville lära känna allt som rörde gården och hans verksamhet. Den ifver hon här visade, rörde honom som ett bevis på hennes kärlek till honom, och han lånade sig med outtröttligt godt humör till vidlyftiga förklaringar. De företogo långa promenader rundt omkring egorna, besökte stall och ladugårdar, lador och spanmålshus och gjorde bekantskap med folket. Detta senare intresserade Elsa mycket, det roade henne att pröfva sin förmåga att göra sig omtyckt och öfvervinna det misstroende, hvarmed man i allmänhet betraktade den nya herskarinnan på gården. Deremot intresserade hon sig på långt när icke så mycket för saker och förhållanden, kunde trots den bästa vilja icke hindra sig från att bli trött på att höra talas om sandjord och lerjord, om täckdikning, kreatursutfodring och spanmålspriser. Hon hade trott att allt detta skulle få värde för henne därför, att hon skulle hafva det gemensamt med honom, men kände sig bittert besviken, måhända därför att han intresserade sig för det för dess egen skull och icke alls ur denna synpunkt; hon ville betrakta det som medel, och han betraktade det som hufvudsak.

Det blef också väl torrt och prosaiskt för henne allt detta nu, då hon kände hur det gick som en ström af nytt lif med starka kraf och otålig längtan genom hennes kropp och sinne. Allt detta, det måste komma en gång, det visste

hon, och då ville hon taga det som det måste tagas, men nu, nu kände hon behof af något rikare, skönare, något som kunde ge lif åt alla de melodier, som lågo slumrande och väntande inom henne. Hon kände behof af sol och ljus, hon drömde om södern, om underbara månskensnätter, om spirande grönska och fågelsång, om en lycka, som måste ligga väntande på henne någonstädes derute i verlden. Hvarför hade de icke fått resa, då skulle allt hafva varit annorlunda, nu gick lyckan henne ur händerna, och hon skulle aldrig få smaka den! Här var vinter, och kallt och tomt, och Torsten var så förständig, så förfärligt förständig; han kunde nog skratta och skämta, men i allvaret var han så förfärligt förständig. Och hans blick var så lugn och jämnmodig, hon såg den aldrig glimma till af en känsla, som grep henne med sympatiens makt, och hans röst var lika jemn och enformig som kvarnens, som brummade utanför hennes fönster.

Är detta verkligen kärlek? undrade hon ibland, — hade då allt hvad hon drömt och anat blott varit tomma fantasier? Älskade han verkligen henne, och älskade hon honom, sådan han var? Så snart denna sista tanke trängde sig starkare på henne, blef hon dubbelt öm och kärleksfull emot honom.

Julen kom och med den en hvila från dessa börjande tvifvel och från denna sträfvan, som aldrig kände sig tillfredsställd, som lemnade efter

sig en orolig trötthet och ett bittert missmod. De tillbragte juldagarne på Bynäs, och då slöt hon sig till de yngre syskonen, deltog i deras upptåg och julfröjd, lekte att hon var barn igen, påminde sig de gångna jularne och sökte återfinna den oro och förväntan, den glada feber, som då uppfyllt henne. På julaftonen blef hon genom sin uppfinningsrikedom och ysterhet medelpunkten för den allmänna glädjen, och småsysstrarna fattade för henne en beundran, som kom Louise att känna sig en smula tillbakasatt.

»Se, så är det att blifva gift!» sade Holmer, och Ek instämde skrattande, helt stolt öfver »sin Elsa!» Han tyckte dock, att hon gerna kunde sysselsätta sig en smula med honom också, och icke bara med barnungarne.

Han uppfångade henne en gång då hon var ensam ute i salen, sysselsatt med julgranen.

»Har du alldeles glömt bort mig, Elsa?» sade han i komiskt förebrående ton.

Men hon blef genast allvarlig och svarade:

»Hvad menar du? — Jag förstår dig intel!»

»Förstår du inte . . . att jag känner mig öfvergifven?»

»Nej, jag förstår dig intel!» upprepade hon envist och såg honom med en trotsig, uppfordrande blick in i ögonen.

Hon förstod icke, hvarför hon icke kunde bibehålla den skämtsamma tonen.

»Ja, det är väl bäst jag försvinner då!» sade han och gjorde min af att gå.

»Menar du att vi ska gå härifrån — hem till oss?» frågade hon med samma utfordrande blick.

»Nej, det menar jag visst inte!» svarade han med låtsad förskräckelse.

»Men om jag menade det, skulle du göra det då?»

»Men det menar du inte!» skrattade han.

Det blixtrade till i hennes ögon.

»Ska vi springa hem nu, Torsten,» utbrast hon. »Ska vi?» Hon gjorde en rörelse som för att taga sats, — och var icke själf säker på om det var skämt eller allvar. Hon var i ett sådant lynne, att hon tyckte sig i stånd till hvad som helst.

»Nej, då skulle jag åtminstone åka!» sade han skrattande, drog henne intill sig och ville kyssa henne.

Men hon sköt honom ifrån sig.

»Hvarför ska du störa mig!» utbrast hon otåligt. »I kväll är jag inte din hustru.»

»Så-å, — hvad är du då?»

»Jag är barn igen!» svarade hon och höjde sig på tårna för att hänga upp ett äpple. »Det är min sista jul som barn, kan du inte unna mig den? Gå du in till de gamle!»

Hon gick ett par steg tillbaka och mönstrade granen, i det hon gnolade för sig själf.

Han stod en stund bakom henne, väntande på, han visste icke hvad, — men hon såg icke mera åt honom, och så gick han med en pinsam känsla af att skämtet var bittert.

Men det var mycket vemod äfven i hennes julglädje, det låg som något af ett farväl i det, och ibland då hon skrattade, tyckte hon att hon likaväl kunde hafva gråtit. Och i julottan kom denna känsla så starkt öfver henne, att hon icke kunde beherska sig utan plötsligt brast ut i tårar. Ek, som satt bredvid henne, blef helt förskräckt och frågade hvad det var med henne. Hon vinkade bara afvärjande med handen, men kunde icke svara, rädd att hennes snyftningar skulle höras.

Men då de kommo ut ur kyrkan, ansatte han henne med oroliga frågor. — Mådde hon icke bra, eller hvarför var hon ledsen? — Hade presten sagt något?

Hon log matt och svarade:

»Jag vet inte själf, det var alltsamman, ljusen och . . . ja, isynnerhet ljusen; jag kunde inte hjälpa det!» Hon kände sig så trött till kroppen och så mild till sinnes. Hon tog hans arm, stödde sig på den och sade:

»Du skall icke bry dig om mig!»

Han var fortfarande uppskrämd och sökte visa henne den ömhet, han verkligen kände, med ord och små omsorger. Men då hon under dagens lopp blef lika glad igen som kvällen förut, lugnade han sig med att det väl var nerverna. Fruntimren hade ju i allmänhet något sådant der med nerverna!

Julen var förbi och de sutto åter hemma hos sig själfva. Ek hade nog haft roligt, men var dock nöjd att komma i lugnet igen, och Elsa tänkte tillbaka på juldagarne med en känsla halft af vemod, halft af missaktning, så som man tänker på det som icke i sig själf har något egentligt värde utan endast får det derigenom att det aldrig skall komma tillbaka. Men hon tyckte själf att hon hade förändrat sig på dessa dagar, att hon genomgått en kris, efter hvilken hon nu kände sig trött och maktlös, men äfven mildare än förut. Hennes sätt hade blifvit mycket mera stilla än förr.

Förr om aftnarne hade hon icke velat taga sig till med något arbete, utan setat och pratat med Ek, hvilket varit en ganska stor ansträngning för honom, så att han, som förr brukat gå och lägga sig vid niotiden, redan klockan åtta blifvit betänkligt sömnig. Men nu kände hon icke längre någon lust till det, det var för henne en hvila att få sitta tyst, hon tyckte att hon talat ut allt hvad hon hade att säga, och talat det ut i tomma luften, hon kunde icke säga om det igen. Hon hade tagit sig till med ett handarbete, som icke vidare intresserade henne, men som dock var en sysselsättning och en slags hållpunkt för tankarne. Ek satt och rökte, läste sin tidning, hittade då och då tag på ett samtalsämne, hvars tråd de temligen liknöjdt följde, tills den af sig själf gick af, och de återföllu i tystnad. Så kom mamsell Tompson in en stund

och lade patience eller spådde, och då kunde Elsa lägga ned sitt arbete och med tanklöst intresse följde de hvita, feta fingrarne, som så snart lade ut korten, och höra henne spå sorg och olyckor åt hela granskapet. Ibland visste hon icke, alls hvad hon hade sagt, ibland kunde hon åter fatta ett plötsligt intresse för spådomarne och undra om de skulle slå in. Så åto de kväll, och klockan nio gick Ek till sängs. Elsa satt uppe ännu en stund, satt framme vid fönstret och såg ut i mörkret och lyssnade till falllets brusande och kvarnhjulets brummande, tills hon blef trött och gick in till honom, som då vanligen redan sof, och det tyckte hon mera om än då han var vaken. Ibland glömde hon sig också kvar något längre vid en bok.

Ek trufdes godt med dessa aftnar. Det plågade honom icke att sitta tyst; det hade han gjort nu i så många år, att det blifvit nästan ett behof för honom. Och denna tystnad var så mycket behagligare nu, när han hade Elsa bredvid sig, när han då och då kunde se upp på henne, der hon satt nedlutad öfver sitt arbete, med ansigtet i skuggan och lampskenet fallande öfver de hvita händerna, så som han alltid drömt sig henne. Och när han då tänkte, att hon var hans hustru, fann han intet återstå i sin lycka.

Det sade han henne en gång, då han kände en längtan efter förtrolighet, såsom det ibland hände honom.

»Vet du, du är så vacker, när du sitter så der.»

Hon såg upp med en skymt af nyfikenhet i blicken, men utan att känna sig smickrad.

»Så der — hur menar du?»

Han skrattade.

»Jag menar, — så der stilla . . . och tyst . . .!»

Han skrattade fortfarande, liksom för att öfverskylda den indirekta förebräelsen i sina ord.

Hennes blick blef så frågande, att han en smula besvärad slog ned ögonen.

De sutto tysta en stund, så sade hon:

»Jag undrar . . .» men afbröt sig med det samma igen.

»Hvad undrar du?»

»Åh, jag kom på en sådan besynnerlig tanke.»

Hon kunde icke låta bli att skratta åt den för sig själf, fast hon i grund och botten alls icke kände sig hågad därför.

»Jag tänkte, att om jag . . . kom bort . . . så att du fick lof att annonsera efter mig, så skulle du bestämdt inte kunna uppge mitt signalement.»

Han såg på henne, först helt förvånad öfver en så besynnerlig tanke, och brast så ut i ett skratt, som var så hjärtligt, att det ovilkorligen drog henne med sig. Men då det aldrig ville upphöra, började det slutligen såra henne, och hon fick nästan tårar i ögonen.

»Nej, det behöfdes inte heller, för jag skulle själf ta reda på dig!» sade han slutligen, då han lugnat sig.

Hon log ett tvunget leende till svar, men satt tyst en lång stund. Så småningom lät hon händerna sjunka ner i knäet, lutade sig tillbaka i stolen och frågade:

»Skulle du verkligen det?»

»Ja-a,» svarade han med låtsadt allvar.

»Hvarför gör du inte det, då?» frågade hon så sakta, att han icke riktigt uppfattade orden, och innan han hunnit svara, fortsatte hon:

»Det är egendomligt att vi lärde känna hvarandra genom att du berättade om hur du rymde hemifrån. — Har du glömt bort det?»

»Nej,» svarade han och förstod icke hur hon hade kommit att tänka på det just nu.

»Att inte det skrämde dig?»

»Hvilket? Skrämde mig?»

»Ja, att jag tyckte om dig för det.»

Han böjde sig ned och kyste henne. Han trodde sig hafva kommit under fund med att det var det bästa svaret, när hon sade sådana der besynnerliga saker.

Om förmiddagarne var Ek nu strängt upptagen, ty sedan den första snön fallit, hade han börjat med skogshuggningen och öfvervakade själf densamma. Elsa sysselsatte sig då med sina pligter som husmor. Den första tiden hade det uppstått åtskilliga slitningar, när våldet skulle öfverflyttas från mamsell Tompson och till henne, men tack vare den myndighet, som Ek verkligen hade, när han så ville, hade de temligen snart bilagts, och sedan hon hunnit smälta föröd-

mjukelsen, hade mamsell Tompson ganska lätt fogat sig i sin overksamhet och fann en viss upprättelse i att göra den så fullständig som möjligt. Hon kunde nu få sofva så länge hon ville om morgnarne och begagnade sig äfven i fullt mått af denna rättighet. Hennes fetma tilltog allt mer och mer och i samma mån blef hon också allt mera maklig; hon tillbragte numera största delen af dagarne uppe på sitt rum, pysslade med sin hund och mottog besök af traktens gummor, hvilka lockades af det kaffekök, som hon fått till julgåfva af Elsa och som stod och puttrade nästan hela förmiddagen. Hennes fantasiverksamhet var icke fullt så liflig som förr och korten började allt mera inkräkta på drömmarne.

Hvad Lissan beträffade, kunde hon trots sina goda uppsåt icke öfvervinna sin motvilja för Elsa. Den hade nu en gång satt sig fast i hennes envisa gamla sinne och lät sig trots all vänlighet icke så lätt drifvas ut igen. Men så mycket lydigare och uppmärksammare visade hon sig mot henne som husmor, och tack vare hennes arbetsvana händer och rediga hufvud blef Elsas arbete temligen lätt.

Så nalkades våren och Elsas lif fick ett nytt, rikt intresse, som för en tid gjorde allt annat ringa och betydelselöst för henne. Hon visste, att hon skulle bli mor.

Fyra år hade gått förbi utan några märkligare händelser, sedan de fått sitt första och hittills enda barn, en dotter. Elsa hade haft en mycket svår barnsäng, af hvars följder hon ett helt år fått lida, men nu var hon fullständigt frisk igen. Och sedan dess hade deras äktenskapliga lif så småningom antagit den karaktär, som alltid dunkelt föresväfvat Ek som den rätta.

Då han kom hem trött och hungrig från arbetet, var han mindre talför än någonsin och det vexlades icke många ord mellan dem. Men medan han åt och sedan hvilade sig, tyckte han om att veta henne vara i sin närhet, se henne sitta der vid sin bok eller sitt handarbete, isynnerhet sedan hon äfven i hans sällskap fått samma stilla och tysta väsen, som hon hade tillsamman med andra menniskor, och som först tilltalat

honom hos henne. Som husmoder hade han intet att anmärka mot henne och förhållandet dem emellan var godt; om de icke talade mycket med hvarandra, så tvistade de heller aldrig.

Stundom hände det dock att han hade en svag känsla af att allt icke var som det borde vara mellan dem, att det var något oklart eller något missförstånd. Det var när hon ännu någon gång fick ett anfall af sina förra »öfverspända idéer», det hände mycket mera sällan, men då föreföll det honom äfven, som om hon med flit dref dem till en öfverdrift, som hon icke själf trodde på. Men sökte han då att resonnera med henne, blef hon häftig och öfverdref yttermera, så att han helst använde sin gamla taktik, blundade och låtsade, att han icke hörde, och så gick det öfver af sig själf.

Barnet var nog ett föreningsband dem emellan, men förde dem dock icke personligen närmare hvarandra, kanske snarare tvärtom, ty de hänvände sig vanligen till hvarandra genom barnet. Det var en liten misräkning för Ek, att det blifvit en flicka, men han var mycket glad öfver den lilla och beundrade henne isynnerhet därför, att hon var så liten och späd.

Så länge hon var sjuk hade Elsa icke så mycket kunnat sysselsätta sig med barnet, hvilket i stället i Lissan fick en hängifven och outtröttlig vårdarinna. Och i ömheten för barnet smälte slutligen oviljan mot modern bort, och från denna stund var det icke utan att tillgifvenheten för Ek

led en smula afbräck. Hon var nu en gång en smula ensidig i sina tycken, gamla Lissan, och hade svårt för att vara fullt opartisk. Hennes små ögon sågo nog skarpare än hvad man i allmänhet trodde, och hon hade från början känt och sett att allt icke var fullt så bra mellan Ek och Elsa, som det yttre skenet angaf, men innan barnet kom, gaf hon Elsa skulden, därför att hennes tillgifvenhet för Ek då var starkare. Men från och med dess födelse inträdde en förändring häri.

Genom den gemensamma omsorgen för barnet kom hon Elsa mycket närmare, och lärde sig förstå att hålla af henne, och i samma mån som tillgifvenheten för henne växte, öfverflyttade hon skulden på Ek. Denna förändring försiggick icke utan inre motsträfvighet och förebråelser, och hennes yttre sätt mot Elsa kunde till och med nu vara en smula kärfvare än förut, ty det anstod ju icke henne att visa hvad hon tänkte och öppet taga parti. — — —

— Men sedan Elsa blifvit frisk igen, omfattade hon den lilla med en stark, stundom nästan lidelsefull kärlek, som sedan dess blef den sammanhållande tråden i hennes lif. Ty annars famlade hon liksom i mörkret och hakade sig fast än vid det ena, än vid det andra, utan att någonsin kunna hvila ut i ett fullt och helt intresse. Den första våren efter sitt tillfrisknande ifrade hon för att sätta trädgården åter i stånd. Ek hyste ett suveränt förakt för denna del af jordbruket,

som han ansåg mera som en lek, och hade år från år vanskött trädgården, så att den nu låg alldeles i lägervall. Han blef just icke vidare tilltalad af Elsas idé, men lät henne dock, godmodigt som alltid, få sin vilja fram och afstod åt henne något litet af gårdens arbetskrafter, ehuru han ansåg att det vållade honom både förlust och tidspillan. Och Elsa var en tid full af ifver för det nya företaget, deltog själf i arbetet så mycket hon orkade, planterade och sådde, njöt af att känna den varma jorddoften på sina händer, af att se fröna spira upp och af att omhulda de späda plantorna, skydda dem för solen och vattna dem med egna händer. Hon tyckte att hon själf var delaktig af detta lif, som spirade upp tack vare henne, som hade henne att tacka för sin tillvaro, och då en gång genom en drängs vårdslöshet ett par af hästarne kommit in i trädgården och anstält en temligen stor förödelse, var hon alldeles otröstlig, och fattade en sådan afsky för drängen, att Ek måste låta förflytta honom till en utgård. Detta blef äfven anledningen till den allvarligaste oenighet, som någonsin uppstått emellan dem, ty då Ek tog olyckan temligen lätt och lät henne märka det, utsatte han sig först för ett lidelsefullt utbrott af förebråelser, som icke alls stodo i något förhållande till själfva förseelsen, om det nu också varit en sådan, hvilket han för sin del icke kunde inse, och sedan dess talade hon aldrig med

honom om trädgården, utan sökte på allt sätt hålla honom utom sitt intresse för densamma.

Men i samma mån som sommaren skred fram, som plantorna växte upp och kunde reda sig själfva, aftog äfven detta intresse, och på hösten var det utan någon glädje som hon skördade frukterna af sina ansträngningar och omsorger. Den följande våren tycktes hon alldeles hafva glömt bort trädgården och då Ek väl aktade sig för att påminna henne, fick den åter förfalla.

Tidvals kunde hon tillbringa hela dagarne med att läsa romaner, men så var det åter tider, då hon icke kunde förmå sig att öppna en bok.

Ibland kom det en feberaktig verksamhetslust öfver henne, och då förebrådde hon sig att hon gick der onyttig på gården, och att allt skulle gått lika bra, om hon varit borta, ja, mycket bättre. Då kastade hon sig med plötslig ifver öfver någon gren af landthushållningen, som kunde ligga inom området för en matmors verksamhet; en gång anlade hon en ankgård i stor skala; en annan gång gjorde hon ett försök med hemväfnad; en annan åter med att anlägga ett mejeri. Ek trodde visserligen icke mycket på resultatet, men lät henne dock hållas, och visade heller aldrig sitt missnöje, när hon tröttnade och uppgaf det hela. Men efter hvarje sådan misslyckad ansats hade hon en tid af missmod och bittert själförakt.

Och då kunde hon äfven få en längtan efter sitt gamla hem igen, och förebrå sig att hon glömt bort det och blifvit kallsinnig för fadern och systrarna. Då tog hon den lilla med sig och for till Bynäs, så snart Ek gått ut på marken, och tillbragte der hela förmiddagen, försökande återfinna sina flickvanor, de tankar och intressen, som den tiden sysselsatte henne, besökande sitt förra rum, sina gamla favoritplatser, gående de promenader, som hon då tyckt mest om.

Då försökte hon tänka sig att Louise var henne i moderns ställe, såsom den tiden, då hon var liten, då följde hon henne i hennes hushållsbestyr eller satt hos henne i sykkammaren och hjälpte henne i hennes arbete, och i en massa småsaker sökte hon då visa henne det förtroende, som hon icke kunde visa genom en full öppen hjärtighet och genom att anförtro henne tankar, som hon fruktade icke skulle blifva förstådda.

Under tiden öfverlemnade hon den lilla åt Erika, som förstått att göra sig mycket omtyckt af barnet och hade en förmåga att roa det, som hon icke själf tilltrött sig. För henne voro dessa dagar de bästa på året; till Torpa kom hon ytterst sällan.

Men Elsa hade dock hela tiden en känsla af att detta återvändande till det förflutna blott var en illusion, att det aldrig mera kunde blifva som det hade varit förr, därför att hon icke

själf var den samma; hon förstod, att äfven systrarna kände det så, och så småningom förtog detta medvetande allt behaget af dessa besök, och hon vände åter tillbaka till sitt nuvarande hem.

Ek förestälde sig ibland, att hon hade tråkigt och behöfde komma ut och roa sig, och han hade därför ett par gånger öfvertalat henne att fara till Stockholm på besök till sin gudmor, som var bosatt der. Den sista gången hade hon haft lillan med sig och varit borta i fjorton dagar i stället för de åtta, som förut varit bestämda. Han hade nog längtat efter henne på slutet men icke alls gjort henne några förebråelser, då hon kom hem igen, så mycket mindre som hon då de första dagarne visat sig mycket öm och kärleksfull mot honom, slutit sig in till honom, sökt gissa hans önsknningar och intressera sig för hans sysselsättningar, nästan som den första tiden de voro gifta.

* * *

Detta hade varit den fjärde våren af deras äktenskap. Men detta närmande å Elsas sida hade blott varat en knapp vecka; se'n inträdde åter det gamla förhållandet, — ja, det var nästan som om hon sedan blifvit mera främmande för honom än förut. Sommaren förgick lugnt och stilla utan några händelser; men det hvilade

dock en tung stämning öfver huset, trots de vackra dagarne, den goda årsväxten och de lofvande skördeutsigterna, och Eks i följd deraf goda humör.

I början af augusti inträffade en på sitt sätt märklig händelse. Mamsell Tompson dog. Hon dog helt lugnt och stilla, utan några förebud och utan någon ostentation, alldeles olika mot hvad man kunnat vänta sig. Hon hade gått upp som vanligt på morgonen, och på förmiddagen tagit sig en promenad i trädgården. Men så klagade hon öfver att hon mådde illa, och gick upp på sitt rum för att hvila sig en stund. Då Lissan en timme derefter kom upp till henne, låg hon död i sängen.

Hon fick en begrafning, som skulle tillfredsställt henne själf, om hon kunnat se den, — en söndagsförmiddag, efter gudstjänstens slut. Det var mycket folk kring grafven, isynnerhet gamla, och bland dessa märktes främst gummorna på Torpa, de fyra som funnos kvar, och för hvilka denna begrafning hade en dyster, ängslande betydelse. Ek stod der också, helt rörd vid den tanken, att det nu skulle bli tomt i huset efter gamla mamsell Tompson, som han sett der så långt han kunde minnas tillbaka; och Elsa, på hvilken denna begrafning gjorde ett djupt och varaktigt intryck, i hvilket dock den döda hade föga del.

Ty det var ej så mycket på den döda hon tänkte, det var på döden. Och vid den tanken

var det henne, som om hon plötsligt fått upp ögonen för sitt eget lif, som om hon plötsligt förstod, hur tomt och fattigt och innehållslöst det var. En daglig vana, som släpade sig fram utan verklig glädje och utan verklig sorg, utan tillfredsställelse af de kraf, som ropade inom henne, utan utveckling af de krafter, som ville hafva frihet och luft. Hon tänkte på de förhoppningar och de löften med hvilka hon för fyra år sedan gått ut i lifvet, och hon frågade sig hur många som blifvit uppfyllda. — Intet, svarade hon bittert, intet! Detta ord ljöd för henne som innehållet af hela hennes lif, af hennes tankar, förhoppningar och sträfanden. Och en röst vaknade inom henne, en trotsig, upprorisk röst, som ropade på luft och ljus och frihet och lycka.

Denna röst tystnade icke åter, och under dess ständiga maning undergick hennes väsen en förändring. Det kom en oro i hennes sinne som intet kunde döfva, som om natten jagade sömnen från hennes ögon och om dagarne dref henne att rastlöst vandra omkring blott för att trötta ut sig. Alla hennes ungdoms önskingar och förhoppningar vaknade åter inom henne, men starkare, lidelsefullare än förr, medvetna, kräfvande tillfredsställelse, icke mera låtande sig nedtystas med löften. Stundom tyckte hon att hon blifvit så hård och hänsynslös, att intet annat mera hade någon betydelse för henne än

hennes egen lycka, stundom åter pinades hon af ånger och aggande själföföbråelser.

Denna tid gjorde hon ett sista förtvifladt försök att närma sig Ek och hos honom finna frid och ro för sig själf. Men då fann hon med förfäran, att all den kärlek, som hon en gång hyst eller trott sig hysa för honom, slocknat, och att han för henne icke var annat än en främmande menniska, med hvilken hon hade intet gemensamt. Och icke nog med det, men allt det som hon en gång beundrat hos honom, hans kraft, hans lugna trygghet, hans starka röst, hans bullrande, godmodiga skratt, hade nu blifvit henne nästan förhatligt, såsom något rått och brutalt. Hon erfor i hans närvaro en rent fysisk motvilja, som hon icke kunde bekämpa, men som gjorde samlifvet med honom till en outhärdlig pina.

Då tyckte hon att hennes sista nödankare brast.

* * *

September hade kommit med tunga, drifvande moln och heta solglimtar, med skarpa vindstötter och fallande löf.

En afton satt Elsa i förmaket och såg ut åt trädgården och skogshöjningen der bakom, der skymningen föll på. Hon gnolade halfhögt för sig själf på en melodi, som hela dagen legat

henne i tankarne, ett omkväde från en gammal folkvisa.

Men linden bär löf, och löfven falla af,
Och borta —

Längre kom hon aldrig, fortsättningen hade alldeles fallit henne ur minnet.

Plötsligt spratt hon till vid ett buller i rummet bredvid, som om en stol skutits på golfvet. Hon lyssnade ängsligt, men det var åter alldeles tyst. Då steg hon upp och började gå af och an i rummet.

En gång stannade hon framför spegeln, strök med händerna håret tillbaka från tinningarne och såg med vidöppna, spörjande ögon in i dem, som blickade henne till möte ur spegeln, liksom ville hon så läsa i djupet af sin egen själ.

I detsamma ljud åter ett buller i rummet bredvid och tunga steg närmade sig dörren. Lydande en ögonblicklig ingifvelse, sprang hon i andlös brådska ut i tamburen, ryckte till sig kappan och hatt och skyndade ut. Då hon kommit ut på gården, tog hon på sig kappan, men höll hatten kvar i handen och gick med korta, hastiga steg genom trädgården och ut på en gängstig, som genom löfhagen ofvanför huset ledde upp till skogen.

Den tanken stod med pinande skärpa framför henne, att hon en gång trott att hon älskade denne man, från hvilken hon nu hade flytt undan, flytt som man flyr för att frälsa lifvet.

Hon stannade plötsligt, och en blodström sköt upp i hennes ansigte. Hon kände hur hennes kinder brände som af blygsel och hon påskyndade åter sina steg, tills hon nästan springande kom fram till löfskogen. Först då hon kände sig dold bland träden, saktade hon åter sin gång och hemtade andan. En gång var hon nära att trampa på en blomma, en liten försenad, blek stackare; hon böjde sig ned, bröt af den, förde den hastigt till sina läppar och satte den så vid sitt bröst. Blodet brände allt jämt i hennes kinder och hon hade denna ångest i bröstet, som föregår en stor, afgörande handling, och dock visste hon icke med sig något sådant uppsåt, — hon ville endast gå, gå ifrån sina egna tankar.

Löfskogen tog slut och granskogen började, hög och allvarlig, med sin eviga, tungsinta grönska. Mörkret låg tungt under grenarne och vinden gick med långa, susande drag genom kronorna. Det var som om hon kommit in i en annan verld, och hon undrade, hvarför hösten här förlorat sin kraft, och hvarför här inga blad föllo. Rundt omkring henne var en frid, ett stilla, strängt allvar, och hon längtade, att äfven hon skulle blifva delaktig deraf. Hon märkte på en gång, att hon var trött, och hon satte sig ned på en sten och lutade sig mot en gammal, mossbelupen stam. En tung matthet gick genom hennes kropp, och hon lät hufvudet sjunka ned mot bröstet och slöt ögonen. Och

så satt hon och väntade, väntade att den skulle sänka sig äfven öfver henne, skogens sorgsna lära, resignation.

Men den förra oron kom tillbaka, och hon steg åter upp med en bitter känsla af att hon stod utom detta och icke kunde blifva delaktig deraf. Hon började åter gå. Plötsligt såg hon framför sig en öppning i skogen, och då hon såg närmare efter, fann hon att man der hade gjort en uthuggning. Marken var betäckt af torrt, gulnadt ris, här och der sträckte en gren upp liksom en knotig, förtvinad arm, och stubbarne sågo i mörkret ut liksom förfallna grafvårdar. Denna anblick gjorde ett hemskt och dystert intryck på henne; hon stannade och betraktade den med ögon, som brände henne, medan en tung snyftning arbetade sig upp genom hennes bröst.

Det var redan sent, då hon kom hem igen. Ek satt i förmaket och läste sin tidning. Men då hon kom in, lade han den ifrån sig och såg orolig på henne.

»Hvar har du varit?» frågade han.

»Ute!» svarade hon kort, gick och satte sig vid bordet, tog sitt handarbete och började sy.

»Men hvad skulle du så sent ute och göra! Jag höll på att bli orolig.»

Hon såg upp på honom med en hastig blick och log ett besynnerligt leende.

»Jag tänkte gå bort!» sade hon med en torr, uttryckslös stämma.

»Gå bort! Hvert? Hvad menar du?» frågade han helt förvånad.

»Ingenting!» svarade hon som förut, »jag sade så bara!»

Och hon lutade ansigtet djupare ned öfver sitt arbete.

Han betraktade henne nogare, och då såg han plötsligt att hon blifvit blek och mager och hade stora ringar under ögonen. Han hade nog tyckt så förut också, men då han frågat henne, om hon icke mätte bra, hade hon svarat, att det bara var inbillning af honom, och då hade han lugnat sig med att så var. Men nu var intrycket så starkt, att han blef helt orolig.

»Du är bestämdt inte frisk?» sade han.

»Jo!» svarade hon utan att se upp.

»Men du har magrat, du är bestämdt inte riktigt bra?»

»Jo, jag försäkrar dig!» upprepade hon otåligt.

Han gick ett slag öfver golvet, satte sig så åter och tog upp sin tidning, men såg då och då på henne. Någonting på tok var det bestämdt ändå, hon föreföll honom så besynnerlig.

De sutto tysta en stund, så sade hon plötsligt:

»Hvarför är du så snäll mot mig, det är nästan som om det vore beräkning af dig?»

Hennes röst var häftig och utmanande.

»Beräkning!» upprepade han häpen.

»Ja, så att du kan kasta alltihop på mig!»
Hon reste sig upp och gick häftigt fram till
fönstret.

Han var så bestört öfver hennes sätt och
ord, att han icke kom sig för att svara något.
Så litet som nu hade han aldrig förstått henne.

Men efter en stund vände hon sig åter om,
och då hade uttrycket i hennes ansigte förändrats,
blifvit bedjande och ångerfullt.

»Förlåt mig!» sade hon, »du är alldeles för
snäll för mig!»

Och med en hastig rörelse tog hon blomman
från sitt bröst och räckte honom den, i det hon
såg på honom med en tårfylld blick.

Han tog den mekaniskt, hon vände sig bort
och gick hastigt in i sängkammaren.

Han satt kvar med blomman i sin hand,
upprörd och förvirrad. Så besynnerlig hade han
dock aldrig sett henne förut. Hvad var det hon
hade sagt? Kasta alltihop på henne! Hvad
var det han ville kasta på henne? Han tyckte,
att hennes ord hade någon gåtfull mening, som
ängslade honom. Och han var djupt bedröfvad
utan att egentligen veta hvarför.

Nej, hon var bestämdt inte riktigt frisk!
Om han skulle be doktorn komma dit, liksom
af en händelse, utan att hon kunde misstänka,
att det var för hennes skull. Eller om han skulle
försöka att tala med henne själf, tala riktigt upp-
riktigt, rent från hjärtat! Denna tanke tilltalade

honom så, att han erfor en oemotståndlig drift att genast sätta den i verket. Han reste sig upp och gick efter henne. Den halfvissnade blomman hade fallit ur hans hand utan att han märkt det.

Men då han kom in i sängkammaren, låg Elsa redan och tycktes sofva. Detta lugnade honom, och med det beslutet att genast i morgon »få saken klar», gick äfven han till sängs.

Men det visade sig vara en ingalunda lätt sak att få någon klarhet. Dels föreföll honom vid morgondagens nyktrare sinnesstämning det hela mera som ett dåligt skämt än som något att på allvar oroa sig öfver, och dels tog det alldeles bestämdt emot för honom att nu, sedan någon tid hunnit förgå, fråga henne hvad hon menade med ord, som föreföllo honom så underliga, att han blygdes för att upprepa dem. Det stannade därför vid några ytterligare förfrågningar om hennes helsotillstånd, hvilka hon som förut besvarade med, att hon mådde alldeles bra.

Då Elsa på morgonen kom ut i förmaket, fann hon den vissnade blomman på golfvet. I första ögonblicket kände hon ett styng af smärta i bröstet, men så uppfyldes hon af en hård, bitter glädje. Denna handling af ovänlighet från hans sida var henne en lättnad, och hon förstorade den i tankarne ännu mer, gaf den en afgörande, symbolisk betydelse.

Några dagar derefter fingo de helt oförmodadt besök af doktorn. Han hade varit på sjukbesök en mil längre bort, och kom nu och bjöd sig själf på middag, då han skulle tillbaka till samma ställe på kvällen igen och gerna ville slippa fara hela vägen hem.

Han var en äldre, tämligen korpulent man, mycket fåordig och flegmatisk. I sin ungdom hade han varit känd som en mycket skicklig läkare, men numera hade han blifvit tämligen slö och oföretagsam. Liksom alla läkare, som hafva sin praktik bland allmogen, var han van att icke kallas till en sjukbädd förr än det var för sent att göra något, och detta hade så småningom nött ut både hans energi och tro på sin egen förmåga. Stundom kunde han dock rycka upp sig igen, och ett sådant tillfälle hade varit när Elsa låg sjuk efter sin barnsäng. Och den segerrika kamp, han då bestått med sjukdomen, hade sedan dess ingifvit honom en verklig tillgifvenhet för henne.

Derför gjorde det honom också ondt att nu se sig mottagen med tydlig köld och misstro. Det rådde en tryckt och pinsam stämning under middagen, och då han efter densamma satt tillsammans med Ek inne i dennes rum, var han vid ett mycket bistert humör.

»Hvad vill du, att jag skall göra, jag kan inte tvinga en menniska att vara sjuk, som inte själf vill vara det! Hon ser nervös och nedstämd ut, något annat vet jag inte, och det kan

jag inte ge någon medicin för. Ett råd, ett råd! — jag råder dig att göra henne glad igen, och kan du inte det själf, så skaffa henne någon förströelse på annat sätt. Det är mitt råd, och kom inte med något sånt här uppdrag en gång till, det undanber jag mig.»

Med detta besked for han, efter att hafva tagit ett mycket bistert afsked af Elsa och ett ännu bistrare af Ek.

Men ett par dagar derefter sade Ek till Elsa:

»Hvad säger du om att fara till Stockholm på några dagar?»

Hon såg helt förskräckt på honom.

»Till Stockholm? Hvarför skulle jag fara till Stockholm?»

»Herre gud, för att förströ dig en liten smula.»

»Är det doktorn som sagt dig det?» frågade hon sträft.

Ek rodnade.

»Nåja, han sa' någonting om, att du såg så nedstämd ut, och — och det tycker jag också.» Han gick fram till henne och lade armen om hennes lif. »Nu får jag mycket att göra ett par dagar, och då vore det ju också lämpligt, — din gudmor blir nog glad att få taga emot dig.»

»Vill du bli fri från mig?» sade hon i samma ton, i det hon förde bort hans arm.

»Ja,» svarade han skämtande. »Det skulle allt vara skönt att bli af med dig på några dagar.»

Elsa stod blek och med sänkta blickar framför honom.

»Och Anna?» sade hon nästan hviskande.
»Ja, hon får naturligtvis följa med, som sist.
Nå, hvad säger du om förslaget?»

»Nej, nej, jag far inte!» utbrast hon nästan med ångest.

Han såg oroligt på henne.

»Men hvad är det med dig, Elsa, du är så besynnerlig, hvarför kan du inte säga mig, om du inte är riktigt frisk? Jag hade då också tänkt mig, att du skulle kunna gå upp till en doktor,» slog han pröfvande fram.

Detta, att han ovilkorligen ville, att hon skulle vara sjuk, var för henne det pinsammaste af allt.

»Bry dig inte om mig, det går nog öfver,» sade hon, kallt och afvisande och gick ifrån honom.

Men Ek kom inte ifrån den der tanken på en Stockholmsresa. Han pinades af Elsas sätt, som han icke kunde förklara för sig, och han kände sig betryckt af den tunga stämning, som nu alltid präglade deras sammanvaro. Så mindes han hvilken behaglig tid, som följt på hennes förra bortvaro, och hoppades, att det äfven nu skulle bli på samma sätt. Efter ett par dagar återkom han därför till ämnet.

»Nå, har du tänkt på det der vi talade om?»

»Hvilket?»

»Stockholmsresan!»

»Ja,» svarade hon och såg på honom med en stel blick, »jag har tänkt på det.»

»Nå-å?»

»Som du vill,» svarade hon i en trött och likgiltig ton.

»Nå,» utbrast han helt belåten, »då skrifva vi redan i kväll, du ska' få se att det blir mycket roligare än du tror.»

»Men Anna?» frågade hon och såg bedjande på honom.

»Ja, hon följer med, det är ju klart som dagen.»

Svaret från Elsas gudmor var i allo tillfredsställande, och det bestämdes, att hon skulle resa om ett par dagar. Ek var icke riktigt nöjd med att Elsa visade sig så liknöjd och så litet glad öfver att få resa, men han kände sig öfvertygad att bara hon kom dit, skulle det nog bli annorlunda. Hon skulle fara på morgonen; dagen förut tänkte hon fara till Bynäs för att säga farväl, men i sista stunden ändrade hon sig, och bad honom helsa till dem. Hon tillbragte hela dagen inne i sitt rum, sysselsatt med att packa, och med barnet hos sig.

Det var en af de sista dagarne i september, kall och blåsig. De gingo tidigt till sängs, för att kunna vara uppe i tid följande morgon, ty tåget kom till stationen redan klockan sex. Kall och blåsig ingick äfven den följande morgonen: Elsa frös, hon tyckte hon frös ända in i själen. Det låg som en tyngd öfver hennes hufvud, och hon tänkte intet, visste intet, afgjorde intet; det enda som stod klart för henne var, att hon icke borde fara, men hon var så viljelös, att då intet

yttre höll henne kvar, kunde hon icke af egen kraft hejda sig.

Vagnen stod utanför dörren.

Ek hade själf burit ut hennes koffertar och satt in den lilla, som ännu halfsof i sina schalar och halsdukar.

»Skynda dig!» ropade han åt Elsa, »annars komma vi för sent!»

Elsa hade gått fram till förmaksfönstret och stannat der, med sina blickar öfverfarande det kulna morgonlandskapet. Hon frös, hon frös så förfärligt.

Vid Eks tillrop kom hon ut i tamburen. Der stod Lissan för att säga adjö. Hon omfamnade henne och sade:

»Sköt väl om herrn!»

Så steg hon in i vagnen, Ek slog igen dörren om henne, och då drog ett aflägsset, pinsamt minne genom hennes själ, minnet af den gång han förde henne hem som sin hustru. Hvarför hade detta ljud då låtit så ödesdigert för henne?

Själf satte han sig på kuskbocken, ty det var icke plats för mer än två inne i vagnen, och den lilla behöfde få sofva i sitt hörn.

Då de kommo fram till stationen hade de endast ett par minuter på sig, och hunno derfor icke mera än köpa biljetter och söka en folk-tom kupé.

»Adjö,» nickade Ek, och så tillade han muntert: »nu får du inte komma hem, förr än du är vid riktigt godt humör igen.»

Elsa blef röd som blod och drog hastigt undan sitt ansigte. Ögonblicket derpå lyfte hon den lilla fram till fönstret:

»Kyss hennel!»

Och i det samma han kyste barnet, hvi-skade hon:

»Förlåt mig för allt hvad jag — —»

Hon hann icke säga ut, ty i det samma satt sig tåget i gång, och Ek måste hoppa ned från fotsteget. Han vinkade farväl åt dem, men såg endast barnets leende och nickande ansigte.

Han var en smula nedslagen och beklämd, då han for hem igen, men denna känsla förgick under dagens löpp.

Hn vecka förgick utan att han fick någon underrättelse från Elsa. Han skulle just till att blifva en smula orolig, då han ändtligen fick ett bref med hennes handstil. Han öppnade det och förundrades öfver att finna fyra tätt skrifna sidor. Så långt hade hon aldrig skrivit till honom förut. Hon roade sig väl således, efter hon hade så mycket att skriva till honom.

Han satte sig tillrätta i stolen och började läsa:
»Torsten!»

Bara Torsten! denna öfverskrift föreföll honom besynnerlig, han saknade något. — Nå!

»Torsten!

Jag vet, att hvad jag nu skrifver till dig, borde jag hafva sagt dig, öppet, mellan fyra ögon, men jag kunde det icke, tro mig, många

gångar försökte jag det, men jag kunde det icke. Och jag visste heller ingenting säkert då jag for, jag kunde inte afgöra någonting, jag hade nästan förlorat förmågan att tänka och känna, och jag uppsköt allt till framtiden. Men då jag for, jag ber dig att tro mig, Torsten, var det inte med afsigt att fara för alltid, åtminstone bedrog jag mig själf, liksom jag bedrog dig.»

Han lät brevet sjunka, gripen af en pinsam beklämning. Hvad var det här för slag, hvad menade hon, — för alltid, var hon tokig? Eller var det ett skämt? Nå, förklaringen skulle väl komma längre fram! Ja visst, förklaringen! Han tog upp brevet igen och läste ifrigt vidare:

»Ack, nu börjar jag med detsamma, jag ämnade inte urskulda mig, inte försvara mig, jag vet ju, att du likväl måste förakta mig för min feghet — —»

Hvad är det här för ord! Förakta, feghet! Sådan öfverspändhet! tänkte han med ett ansträngdt skratt.

»Men nu, då jag kommit för mig själf, i ensamheten, har jag tänkt och grubblat, — ack, hvad hjälper det att tänka och grubbla, jag vet ju att det ändå måste ske, jag kan inte annat, Torsten, jag kan inte, och jag måste säga dig det. Förlåt mig min hårdhet, men jag är så olycklig. Jag älskar dig inte mera, Torsten, och jag kan inte lefva tillsammans med dig!»

Blodet rusade våldsamt till hans hufvud, så att det susade för hans öron. Han läste feber-

aktigt vidare, rädd att låta sin tanke stanna vid det han hade läst.

»Hur detta har kommit, det vet jag inte, fast kanske jag vet det, men det skulle inte tjäna till något att säga det, ty du skulle inte förstå mig. Du har visst aldrig förstått mig, och du har föraktat mig sådan som jag är, och tänkt dig, att jag var en annan, och den har du försökt att älska. Men jag kan inte vara en annan, och därför kan du inte älska mig; — låt mig därför bli fri. Om du visste hvad jag lidit denna sommar, skulle du låta mig bli fri och förlåta mig, ty du är så god. Men hvarför talade du någonsin till mig — —»

Han läste mekaniskt men utan att förstå, orden hade icke längre någon betydelse för honom. Blott en mening hade fäst sig i hans minne, att hon ville bli fri, ville skiljas från honom! Han lät brevet åter sjunka, och stirrade framför sig, som om han såge dessa ord skrifna framför sig i luften och försökte utgrunda dem. Skiljas från honom! Hvarför; hon gaf väl några skäl åtminstone! Han tog ännu en gång upp brevet, men innan han återfunnit stället, der han slutat, kastade han det häftigt ifrån sig, reste sig upp och såg sig omkring i rummet, som föreföll honom besynnerligt och främmande, och så trångt, att han hade svårt för att andas. Han stod en stund och försökte samla sina tankar, så utbrast han högt: »sådana idéer!» skrattade till och gick hastigt ut.

Folket var för tillfället sysselsatt med att plöja upp den så kallade hemåkern, den som låg närmast bygnaden. Han hade icke alls något medvetande om att han visste af detta, men gick ändå mekaniskt dit. Men så snart han kom i sigte af åkern, vände han tvärt om, gick hem igen, in i vedboden, fick tag i en yxa och stälde sig att hugga ved med en ursinnig styrka, så att spånorna flögo omkring honom. Brevet låg honom dock hela tiden i tankarne, och så småningom utvecklade sig den vissheten hos honom, att det verkligen var hennes allvar, att hon verkligen ville skiljas från honom. Vid denna tanke var det som om det sved till någonstans i bröstet på honom. Men hvarför? Hvarför? frågade han sig i ett plötsligt utbrott af förtviflan. Han kastade yxan ifrån sig med afsky, gick in igen, tog med darrande händer upp brevet från golvet och började åter läsa det. Men han tyckte, att det var honom omöjligt att läsa om hvad han läst förut, och han letade efter det ställe der han slutat, med ett svagt hopp att fortsättningen skulle innehålla en helt annan lösning.

»Men hvarför talade du någonsin till mig?»
— Ja, der var det visst. Han försjönk ett ögonblick i tankar, och påminde sig deras första samtal med en lust att gråta. Men så betvang han sig och läste vidare:

»Bedrogo vi oss båda två, då vi trodde att vi älskade hvarandra, eller hur har det blifvit som det nu är? Det är förfärligt att en sådan

känsla skall kunna slockna och blifva hvad det nu är. Mins du den gången, då du kom och gaf mig tillbaka ringen, kan du fatta, att det är ett af mina bästa minnen? Sen tycker jag bara det är mörker och tomhet, och att jag dag för dag blifvit sämre och fattigare. Ty du har nog på ditt sätt varit god emot mig, jag kan inte förebrå dig något, som du med vett och vilja gjort emot mig, men jag har dock slitit så ondt under dessa år hos dig, att — —»

Han läste icke längre, en mörkröd rodnad steg upp i hans ansigte, han kände sig så för-olämpad, så djupt sårad, så förödmjukad, att smärtan och häpnaden veko för en kall, hård och på samma gång ursinnig vrede. Han tände på ett ljus och brände upp brevet, med en känsla af njutning betraktande, hur det förstördes, och sade högt och sträft:

»Som hon vill, då!»

Sedan han gjort det, kände han sig lugnare och alldeles kallblodig, tyckte han, men uppfylld af ett begär att begå någonting oerhördt, något som skulle skrämma och förvåna alla. Han tog sin hatt och käpp och gick åter ut.

Hvart skulle han gå! — Till Bynäs! flög det genom hans hufvud, och han begaf sig utan ett ögonblicks tvekan i väg. Han visste ännu icke hvad han skulle göra der, men han skulle gå dit, sen fick han se.

Så-å, hon hade slitit ondt hos honom, slitit ondt, slitit ondt! Han upprepade oupphörligt

dessa ord inom sig och för hvar gång skrattade han till och ökade sina steg till en ursinnig fart. Nå nå, de skulle få se, de kände honom inte ännu, de kände honom inte!

Hvem var det som kom emot honom der på vägen? — Jaså Erika, nå så mycket bättre, så mycket bättre!

Han stannade vid en liten skogsdunge och inväntade henne, i det han med en kallblodighet, som gladdde honom själf, spanade omkring sig för att se, om någon annan människa syntes till. Men det fans ingen så långt han kunde se. Så mycket bättre! Nu skulle hon få höra! Han stod alldeles lugn, med ett bistert leende på munnen, men det sjöd och stormade inom honom.

Erika kom långsamt emot honom, försjunken i tankar. Så lyfte hon hufvudet och fick se honom. I detsamma stannade hon ett ögonblick liksom tvekande. Han vinkade åt henne och ropade:

»Kom hit! Kom hit!»

Förvånad närmade hon sig åter och då hon hunnit fram till honom, förskräcktes hon öfver uttrycket i hans ansigte.

»Hvad är det, hvad har händt?» frågade hon ängsligt.

»Jag kan helsa från Elsa!» svarade han hänfullt.

»Har det händt henne något?» utbrast hon och blef blek.

Han såg på henne med en häftig förbittring.

»Händt! Nej, ingenting alls, hon skrifver bara, att hon inte älskar mig mera, att hon vill bli fri från mig, vi ska' skiljas!»

Hon såg på honom i mållös häpnad.

Han tog ett steg mot henne, förbittrad öfver hennes tystnad.

»Nå, förstår du inte, vi ska' skiljas! Det är ju enkelt! Hon skrifver, att hon inte älskar mig mera, att... att...» En ström af ord ville tränga fram öfver hans läppar, ursinniga, stormande, osammanhängande, men rörelsen blef honom öfvermäktig och han kunde endast framstamma: »att hon slitit ondt hos mig!»

Och plötsligt tog han ett par famlande steg åt sidan, lutade sig mot en trädstam och snyftade högt.

Erika stod orörlig och såg på honom, i det en rodnad så småningom färgade hennes ansigte. Hennes hjärta klappade våldsamt af en glädje som hon icke kunde beherska, men så försvann den eller gick upp i en annan känsla, ett öfverströmmande, lyckligt begär att trösta honom. Hon gick fram till honom, lade sakta sin hand på hans arm, och då hon kände, hur hans kropp skakades af snyftningar, började äfven hennes hand att darra.

»Torsten!» sade hon och den djupa rörelse, som uppfylde henne, gaf hennes stämma ett mildt och smekande tonfall.

Så snart han kände vidröringen af hennes hand, beherskade han sig och blef lugn igen.

Han såg upp och hans blick mötte hennes. I ett ögonblicks klarsynthet förstod han då uttrycket i hennes blick, läste deri hennes ömhet, hennes begär att trösta honom och uppfattade äfven den glimt af glädje, som gifvit dem en ovan glans.

Med en häftig rörelse af motvilja sköt han henne ifrån sig. Vilde hon trösta honom, hon! Han begärde ingen tröst af henne, och han blygdes nu öfver sitt utbrott, öfver att han låtit henne se sin smärta. Hans ansigte blef stelt och afvisande.

Hon bleknade plötsligt, tog ett steg tillbaka, och stod framför honom med sänkta blickar, liksom en brottsling. Ingendera sade något.

Men tystnaden bröts plötsligen af vagnsbuller på vägen. Ek kastade en hastig blick omkring sig, så sade han sträft:

»Helsa din far, att jag snart kommer och talar med honom!»

Dermed gick han, utan att se på henne, tillbaka mot Torpa igen.

Erika tog ett par steg framåt vägen, men då vagnsbullret kom närmare, vände hon hastigt och gick in mellan träden. Det fans ingen blygsel öfver förödmjukelsen, ingen vrede mot honom inom henne, endast en bitter, förkrossande smärta; hon hade gjort den sorgliga erfarenheten, kanske den sorgligaste af alla i lifvet, att den ena men-

niskans kärlek och medkänsla kan blifva nästan förhatlig för den andra, och att man kan kränka en sorg genom att vilja trösta den.

* * *

Samma kväll satt Ek inne i sitt rum, vid sitt skrifbord, då han hörde en vagn stanna utanför. Men i slö likgiltighet satt han kvar, utan att bry sig om att se efter hvem det var. En liten stund derefter hörde han hastiga steg i förmaket utanför och tänkte med leda:

»Se så, nu kan man inte få vara i fred heller!»

Dörren öppnades och Holmer kom in. Ek rykade pannan, då han fick se honom, men steg så upp och sade lugnt och liknöjdt:

»Jaså, är det du!»

Holmer kom emot honom med utsträckta armar, fattade båda hans händer och skakade dem häftigt.

»Hvad i Herrans namn är det för historier, som Erika berättat mig?»

»Jaså, hon har redan talat om det?» sade Ek och rynkade åter pannan. »Nå, så godt var det!»

Holmer studsade och såg på honom.

»Är det då sant? Jag trodde, att det bara vara en dum historia.»

»Nej,» svarade Ek, »det är sant!»

Holmer sköt ut läpparne med en betänklig min, ref sig i håret och gick ett slag öfver golfvet. Så stannade han åter framför Ek, bemäktigade sig på nytt hans händer och skakade dem.

»Se så, du ska' inte ta det så allvarligt; herre gud, så'nt händer ju ibland, tag saken lugnt bara så går det öfver af sig själf!»

»Hvad för slag?» sade Ek och gjorde loss sina händer.

»Herre gud, man grälar och så blir man sams igen! Det har händt flere än er, men inte skils man för det.»

»Vi ha inte grälat!» svarade Ek torrt och gick och satte sig i soffan.

»Men hvad har ni då haft för er?»

»Hon har slitit ondt hos mig!»

Tonen var så hård och uttrycket i hans ansigte så beherskadt, att Holmer nu på fullt allvar blef orolig. Han gick helt bekymrad af och an på golfvet. Ek pinades af hans närvaro och önskade att han skulle gå sin väg.

»Får jag se hennes bref?» sade Holmer slutligen.

Ek ryckte till, såg på honom och rodnade.

»Nej!» sade han skarpt. »Jag har för resten bränt upp det!»

Med detsamma han sagt det, ångrade han detta förtroende, och Holmers närvaro blef honom ännu pinsammare än förut,

Holmer började åter gå, alldeles bragt ur koncepterna. Saken var mycket allvarligare än han någonsin kunnat tänka sig. Slutligen fick han en idé.

»Hör på! Jag far till Stockholm i morgon och jag lofvar dig, att om ett par dagar skall jag ha henne med mig hem igen!»

Ek reste sig upp, gick fram till bordet och lade sin knutna hand på ett bref, som låg der.

»Du kan göra, hur du vill, men jag säger dig på förhand, att det inte tjänar någonting till. För nu vill *jag* inte! Jag har redan skrivit till henne!»

»Har du sändt af brevet?» frågade Holmer hastigt.

»Nej, det ligger här!»

»Ge mig det, — se så, du kan väl ta' dig ett par dagars betänketid åtminstone!»

Ek såg på honom med ett bistert leende och höll kvar sin hand.

»Jag skall skicka af det i kväll, — jag har skrivit till henne, att jag fullkomligt är af hennes tanke, och ofördröjligen skall tala vid en lagkarl för att vidtaga de nödiga formaliteterna. Hvad hemgiften beträffar, återfår hon naturligtvis den ograverad.»

Han talade som om han läst upp en lexa och höll sina ögon envist fästade på Holmer med en kall, betvingad vrede.

Denne visste icke hvad han skulle säga. Det var någonting hos Ek, som bättre än några

ord öfvertygade honom om, att alla föreställningar voro bortkastade.

»Nå, ni får sköta er själfva bäst ni gitter!» utbrast han slutligen och lyckades reta upp sig. »Jag tvår mina händer!»

Dermed gick han.

Då Ek blifvit ensam, drog han en suck af lättnad, och han kände en viss sorgsen tillfredsställelse öfver att han besparat Elsa faderns mellankomst, ehuru han harmades på sig själf för denna svaghet.

En stund derefter for han själf med brevet till stationen.

* * *

Ett par dagar derefter mottog han ett bref från Elsa, som endast innehöll en förfrågan om, hur han önskade det med barnet.

Barnet! Det hade han ännu icke tänkt på, hans lilla Anna, som han icke mer skulle få se! Nej, ty han ville icke återse det! Blotta tanken på att han skulle behålla barnet hos sig som en ständig påminnelse, var honom outhärdlig. Och så satte han äfven en stolthet i att ordna allt till hennes bästa.

Detta var det sista bref, han mottog från henne, allt det öfriga uppgjordes dem emellan genom mellanhänder. Men detta bref brände han icke upp, han gömde det bland andra papper i sin låda.

De blefvo skilda åt utan att hafva återsett hvarandra. Barnet skulle hon behålla hos sig, och han förband sig att årligen utbetala en viss summa till dess underhåll samt insätta det som sin arfvinge, så vida ingen af dem gifte om sig.

Hennes familj hade i det längsta sökt hindra skilsmessan, och Louise hade till och med rest till Stockholm för att tala med Elsa. Men hon hade återkommit med oförrättadt ärende: Elsa hade på alla hennes föreställningar svarat ett sorgset men fast: nej. Sedan dess undvek man så mycket som möjligt att tala om henne i familjen, och det blef aldrig fråga om att bedja henne komma hem igen. Trots sin godhjärtighet var Louise obeveklig i detta afseende; hennes rättsbegrepp voro för djupt kränkta, hon ansåg att Elsa dragit en outplånlig skam öfver dem, och att det enda som numera återstod dem var att söka glömma henne. Hon tillhörde icke längre familjen.

Då hon efter en tid mottog ett bref från Elsa, lemnade hon det oöppnadt å Erika och ville hvarken läsa eller besvara det. Erika svarade då i stället för henne och brevexlade sedan dess regelbundet, om ock icke så ofta, med Elsa.

Vintern förgick och såret läktes så småningom hos Ek. Den första tiden hade han känt det tomt omkring sig, men så småningom vande han sig vid ensamheten igen.

För Lissan hade skilsmessan varit ett svårt slag. Hon hade länge gått och grubblat öfver, på hvilkens sida skulden låg. Hennes tillgifvenhet för Elsa vägde tungt i vågskålen, och när hon så tänkte på barnet, kände hon sig nästan manad att lemna Torpa, äfven hon, och följa sin matmor. Men så fastvuxen som hon var vid stället och vid sin husbonde, kunde detta aldrig bli mer än en fantasi, och att sätta den i verket skulle hafva varit henne lika omöjligt som att börja om sitt lif från början igen. Dessutom mindes hon Elsas sista ord: »Sköt väl om herrn!» Hon tyckte, att det var som ett testamente, som hon var pliktig att uppfylla. Det tillhörde icke henne, som blott var en tjäna-re, att döma.

Hon försökte därför att icke döma utan blott uppfylla sin pligt: att sköta väl om herrn. Det gjorde hon också, men derigenom fick hennes tillgifvenhet för honom ny växt, och i samma mån fick han också allt mera rätt mot den frånvarande Elsa. Hon glömde så småningom bort alla de skäl, som förr talat till hennes förmån, hon glömde bort att hon själf en gång stått på hennes sida, hon mindes henne snart blott som den, hvilken otacksamt öfver-

gifvit honom och tagit barnet ifrån dem. Detta sista isynnerhet kunde hon icke förlåta henne.

Men Lina i köket menade, att salig mamsell Tompson hade icke varit så dum ändå, som man trott. Hon hade allt spått rätt ändå den der gången, då hon såg en ljus kvinna på en svart väg. Den der förändringen till ljus i stället för mörk, gjorde hon som en upprättelse åt mamsell Tompsons minne, och höll sedan envist fast vid, att det var ljus, hon hade sagt.

* * *

Sedan Ek ungefär ett halfår hållit sig borta från Bynäs, började han åter då och då besöka dem, spela ett parti bräde med Holmer och smaka på Louises godbitar till kvällen. Mot Erika var han dock alltid frånvarande, stel och afvisande.

Men en afton kom hon till honom, då han stod ensam ute i tamburen, väntande på vagnen för att fara hem.

»Jag har en helsning från Elsa!» sade hon med osäker röst och med ett blekt, undergifvet ansigte.

Han vände sig hastigt bort ifrån henne.

»Hon frågar, om du vill se lilla Anna, om du vill hafva henne ned till dig på en tid, hon skulle då fara med Elsas gudmor, eller om du

vill komma upp till Stockholm. Hon skall själf vara borta.»

»Nej!» svarade han hårdt, utan att se på henne och gick ned för trappan.

Men hädanefter hände det dock då och då, att han frågade Erika angående Elsa, och på det sättet började så småningom det gamla, vänliga förhållandet åter uppstå emellan dem. Och hon berättade honom allt hvad hon visste, skref för hans skull oftare till Elsa, och fann en glädje i att på detta sätt göra honom en tyst uppoffring. Ty fast han en gång stött henne tillbaka, höll hon fast vid honom och tillräknade honom icke hans köld och ovänlighet, medan hon på samma gång kunde stöta de andra från sig då de voro som vänligast emot henne. Hennes kärlek var af det slaget, som blott växer genom att försmås. Hon hyste dock inga förhoppningar, — efter en långvarig, hård, af ingen anad strid, hade hon resignerat sig och bar sitt öde såsom hon bar allt annat, med en tyst förbittring, men utan att klaga, trofast om också mötande det med ett ovänligt ansigte.

Två år förgingo. Då fick Ek en dag veta, att Elsa gift om sig med en ung målare, som sades hafva en mycket lofvande framtid och att de skulle bosätta sig i Paris. Då erfor han en egendomlig känsla, som han icke kunde och icke försökte göra klar för sig, men under hvars välde han flere gånger var på väg att uppsöka henne, blott för att visa sig för henne och säga henne

något, han visste icke hvad, men något som kunde såra och smärta henne. Det stannade dock vid uppsåtet och så småningom förslöades äfven denna känsla af tiden.

Men sedan den dagen frågade han aldrig mera Erika om Elsa, och det börjande förtroendet dem emellan släcktes åter af hans köld.

Hemton år hade förgått sedan den dag, då Elsa lemnade Torpa.

Allt sedan hon gifte om sig, hade han endast två gånger under denna tid haft underrättelse om henne. Den första gången hade han genom Erika fått sig tillsändt ett porträtt af sin dotter, taget då hon var tio år gammal. Han hade först tänkt vägra att taga emot det, men så hade han med en hastig åtbörd ryckt det till sig och stoppat det i fickan. Då han kom hem till sig hade han länge setat och betraktat det.

Att det var hans barn, den der flickan i den korta klädningen, med det burriga håret och den högtidliga porträttminen, bakom hvilken dock ett leende tycktes ligga på lur! Det föreföll honom så underbart, att han knapt kunde tro det, och då kände han det som ett bittert

hån, att allt hvad han egde af henne var denna stumma, liflösa bild, — ett porträtt, ett fattigt porträtt! Han längtade efter att se henne, höra henne tala och skratta, ty hon kunde nog skratta, det såg han på den der minen i ansigtet. Hans dotter, — tio år, — en stor flicka!

Men ju längre han såg på porträttet, dess mer utplånades de barnliga dragen och ett annat ansigte trädde fram i dess ställe, ett blekt ansigte med ett blondt, slätt hår och ett par stora, spörjande ögon, en smula böjdt på den fylliga halsen, så att det bildade sig ett veck der i det fina skinnet. Han ryste till, blef plötsligt hård till sinnes och lade bort porträttet.

Och sen kunde han icke se på det, utan att det der andra ansigtet trädde fram och skymde undan det verkliga, tills de sammansmälte med hvarandra, så att han icke mera kunde skilja dem åt. Då lade han bort porträttet och såg icke mera på det.

Den andra gången var, då han några år derefter fick veta, att Elsa blifvit enka och återvändt till Sverige med sin dotter. I sitt andra äktenskap hade hon icke haft några barn.

Då var han några dagar orolig och upprörd, kunde icke i två minuter hålla sig stilla på samma plats, utan dref rastlös från det ena till det andra. Men det gick snart öfver igen. Han hade med åren blifvit temligen loj och trög och intrycken halkade snart af honom.

Åter gingo flere år. Då läste han en dag i tidningen hennes dödsannons. »Efter långvarigt lidande», stod det, och »sörjd af en dotter». Denna underrättelse grep honom djupt, men hans sorg tog sig egentligen uttryck i en häftig, omotståndlig längtan efter dottern, en längtan, som slutligen förmådde honom att skaffa sig hennes adress, skriva till henne och erbjuda henne ett hem hos sig. I två dagar väntade han på svar, uppfylld af ett allt djupare missmod, ju längre det dröjde. Slutligen kom det dock, hon tackade och antog hans tillbud, tills vidare — — —

Och nu stod han nere vid stationen för att taga emot denna dotter, som han icke sett på femton år.

Det syntes icke på honom att han var sina femtio år gammal. Ryggen hade icke blifvit böjd, han mätte fortfarande sina goda tre alnar; ansigtet med dess stora, breda drag var friskt och redan solbrändt, fastän man endast var i slutet af maj, endast skägget, som nu började nästan under ögonen, var en smula gråsprängdt. Han var klädd i en tjock kavaj af blått kläde, gråa benkläder af hemväfdt tyg, instuckna i de högskaftade stöflarne och en grof klädesmössa med skärm; i denna kostym såg han ut som en förmögen bonde med en kommunalmans myndighet. En vit krage satt hårdt till om halsen, som svälde ut öfver den, röd och blodfull, synbarligen besvärad af dess ovana tvång.

Han tordes icke lemna hästen, en ung, vacker fuchs, som han själf uppfödt och öfver hvilken han var mycket stolt, utan stod och höll honom i tygeln, medan han väntade på tåget. Ett par hemmansegare från trakten, som också voro nere vid tåget, hade försökt inleda ett samtal med honom, men funnit honom alldeles otillgänglig. Nu kom stationsinspektoren ut med sin flagga hoprullad i handen och närmade sig honom. De voro gamla bekanta, hade druckit mången toddy och spelat många partier kort tillsammans.

»Se god afton, Ek, är du här?»

»Ja-a, som du ser,» svarade Ek buttert.

»Väntar du kanske främmande?»

Ek gaf honom en bister blick. Nu skulle det naturligtvis bli ett undrande och ett skvaller och en nyfikenhet! Nå, han var icke rädd för det, det var så godt att låta dem få veta det med det samma, så att de icke skulle kunna tro, att han skämdes för hvad han gjort.

»Jag väntar min dotter!» sade han.

Inspektoren blef så förvånad, att han ofrivilligt gaf till en lång hvissling.

»Än sen!» utbrast Ek häftigt, »hvad är det för märkvärdigt i det, att du behöfver hvissla?»

»Nej, nej, ingenting alls, jag undrade bara!» svarade inspektoren undfallande.

»Hvad undrade du?» frågade Ek och spände ögonen i honom.

»Ingenting alls!» svarade inspektoren ännu mera undfallande, och då i det samma lokomo-

tivets ånghvissla hördes på afstånd, skyndade han ned på träbron, glad öfver att nödgas afbryta samtalet.

Ek såg förgrymmad efter honom, men då nu tågets rasslande hastigt närmade sig, fick han annat att tänka på. Alltsedan han fått hennes bref, hade han gått i en orolig väntan, och nu blef rörelsen honom öfvermäktig; men den yttrade sig egentligen som rädsla, han tyckte att han fruktade detta möte, så att han helst skulle satt sig upp i trillan och kört derifrån. I det samma tåget stannade, var det som om det klämde till om strupen på honom, och han ryckte hastigt upp kragen, så att knapphållet gick sönder.

Han såg en ung flicka stiga ur en tredje klassens vagn, och i det samma hans blick föll på henne, gick det en stöt igenom honom och han blef aldeles blek: det var ju Elsa, Elsa från den tid, då hon var hans fästmö; denna likhet gjorde ett förfärligt pinsamt intryck på honom, men så länge hon stod der borta, gaf den en så fullständig illusion, att han glömde verkligheten och tyckte sig flyttad tillbaka till den tiden.

Hon stod och såg sig omkring; hon höll en liten nattsäck i handen, och ansigtet såg så blekt ut mot den svarta sorgdräkten och det uppslagna floret, att det gjorde honom ondt; så fick hon ögonen på honom, och närmade sig långsamt, med tvekande, rädda steg. Men han

stod orörlig kvar och bara såg på henne; ju närmare hon kom, dess mer försvann dock illusionen, och han vaknade upp till verkligheten igen.

Nej, det var icke Elsa, det var en annan, — det var sant, hans dotter!

Det kändes nästan som en missräkning.

Hon stannade ett par steg från honom och väntade; då han fortfarande icke rörde sig, började hon med en röst, som darrade lätt:

»Är det? ...»

Hon tystnade åter, visste tydligen icke hur hon skulle fortsätta.

Då återfick han äntligen rörelseförmågan, han märkte, att stationsinspektoren stod och betraktade dem nyfiket, och fick plötsligt brådt om att komma derifrån. Han tog ett steg fram emot henne, tog nattsäcken ur hennes hand och sade helt tvärt:

»Ja, det är jag, låt oss raska på nu bara!»

Hans grofva, ostadiga röst förvånade henne synbarligen liksom alla, som första gången hörde honom.

Han gaf henne icke tid att svara, utan lade sin arm om lifvet på henne och nästan lyfte henne upp i trillan, satte nattsäcken vid hennes fötter och skulle just till att stiga upp själf, då han häjdade sig:

»Har... är det mera saker?» frågade han.

»Ja, en kappsäck också!»

Han tänkte gå efter den, men fick så syn på inspektoren och stannade:

»Ja, den skicka vi efter sedan!» sade han och hoppade raskt upp i trillan, så att fjädrarne knakade under honom. Sedan han satt sig, gaf han en ryckning åt tömmarne, hästen gjorde en häftig ansats, och efter en ståtlig sväng körde de i raskt traf derifrån.

Först då de voro utom synhåll från stationshuset, kastade han en förstulen blick på henne och såg, att hon hade tårar i ögonen. Hon märkte hans blick och släppte hastigt ned floret. Men då gick det på en gång upp för honom, hur hon måste vara till mods, hur besynnerligt och plågsamt detta måste vara för henne, och det blef honom helt varmt om hjärtat af medlidande och ömhet. Han lade sakta och försigtigt sin hand på hennes arm och sade med en röst som denna gång utan svårighet fick uttryck för hans känslor, och hvars djupa tonfall kom den att låta ännu vänligare:

»Välkommen! Jag hoppas du skall komma att trifvas hos mig!»

Hon rodnade och såg upp på honom med en tacksam blick. Sen talade de på en stund icke med hvarandra, men hennes öfverretning gaf så småningom vika, och hon började noggrannare betrakta den store, grofväxte mannen bredvid sig, — hennes far. Han var verkligen förfärligt stor, hon nådde knapt upp till hans axel, och det var en förfärlig basröst han hade, och

skägget sedan, men blicken föreföll henne god, ehuru en smula tungsint, och ingaf henne förtroende. Hon började så småningom erfara en känsla af lugn och trygghet der hon satt bredvid honom, det var någonting att stöda sig mot, och hon hade trott sig stå alldeles ensam i världen.

Han satt och körde, med blicken riktad rätt fram, så snart han kände att hon såg på honom; han var ovanligt glad, och en smula stolt äfven. Då han trodde att hon såg bort, kastade han i smyg en blick på henne.

»Det var en vacker häst,» sade hon, då tystnaden slutligen började blifva långvarig.

»Ja,» svarade Ek helt förtjust. »Är det inte? Förstår du dig på hästar?»

Denna gång gick det helt ledigt att säga du, hvilket han förr knapt kunnat få öfver sina läppar.

»Nej,» skrattade hon till, »inte alls, men jag tyckte det var en vacker färg.»

Ek blef så glad öfver detta lilla skratt, att han icke fäste sig vid det der om färgen, ehuru han annars ansåg, att man aldrig borde bry sig om färgen på en häst, endast om ryggen och benen.

»Ja,» sade han med öfvertygelse, »det är en utmärkt häst.»

Åter sutto de tysta en stund, så frågade han:

»Vill du inte slå upp det der ... det der floret?»

»Jo,» svarade hon en smula förvånad, men trodde sig så förstå honom och slog upp det med ett flyktigt leende.

»Så ja!» utbrast Ek helt belåtet och satte sig högre upp i sätet. Det var nästan som om det der floret hade skilt dem ifrån hvarandra.

Det var en vacker afton; solen hade nyss gått ned, och den fallande skymningen hade mjuka, rödaktiga färgtoner, i synnerhet bort åt vester, der himlen ännu var ljus med solbeglänsta molnstrimmor. Björkarne stodo och vaggade sina fina hängen och ännu helt späda blad, lönnarne och asparne hade ännu icke förlorat sin rödbruna vårfärg, och barrträden hade skjutit tumslånga, ljusgröna skott, som livvade upp deras mörka grönska. På åkrarne stod vårbrodden ljus och späd, några kor gingo och betade vid väggkanten, vallpojken satt barbent uppflugen på en gärdesgård, och långt bortifrån hördes en tidig trast, som satt i någon grantopp och flöjtade.

Den unga flickan lutade sig tillbaka och sade sakta:

»Hvad det är vackert.»

Ek ryckte till och drog samman ögonbrynen. Hennes tonfall hade varit slående likt moderns, och han erfor en pinsam, störande känsla. Han såg nästan förbittrad på henne, men då förgick

åter hans misstämning och när han sedan såg sig omkring, erfor han ett visst, obestämdt välbehag.

Ja, det var nog vackert, en riktigt vårafton, sådan som den skall vara!

Efter en stund sade han för sig själf:

»Anna!» Och så högt:

»Du heter Anna?»

»Ja,» svarade hon en smula förvånad öfver frågan, ty den tanken hade redan blifvit förtroligare för henne, att det verkligen var hennes far, som satt der bredvid henne, och det föreföll henne så underligt, att hon skulle behöfva tala om för honom sitt namn. »Ja, jag heter Anna, Margareta, Elsa!» tillade hon för att så göra frågan mindre onaturlig.

Åter rynkade Ek ögonbrynen.

»Ja, men du kallas för Anna!» utbrast han nästan häftigt.

»Ja,» svarade hon och såg på honom, förvånad öfver hans ton.

Han satt och upprepade namnet för sig själf, Anna, Anna, liksom för att inpränta det i sitt minne.

Vägen svängde, en lång allé öppnade sig på ena sidan och längst bort i den skymtade ett hvitt envåningshus fram.

»Der ha vi Torpa!» ropade Ek och pekade på det med piskan. I detsamma slog honom den tanken, att denna stolthet, denna känsla af rikedom och lycka hade han icke erfarit den

dag, då han der införde Elsa, som nu då han kom hem med sin dotter. Åtminstone kunde han icke minnas det nu. Eller kanske hade han det verkligen, fast han nu glömt bort det. Han försökte minnas, men så uppfyldes han plötsligt af en otålig förbittring mot sig själf. Hvarför skulle han jämt och samt tänka tillbaka på det som var gånget, hvarför skulle han låta Elsas bild tränga sig fram och fördunkla hans glädje?

Han började ifrigt beskrifva för henne, under det de foro fram genom allén:

»Der ha' vi stallet, och der uppe ligger kvarnen, hör du fallet? och der . . . och der . . .»

Hon såg sig omkring, och stället föreföll henne bekant, men på samma gång nytt i så mycket, ungefär som om hon skulle ha sett det förr i en dröm. Hon var ju bara fyra år, då hon lemnade det, men modern hade också ett par gånger talat om det. Hvad hon särskildt fäste sig vid, var att trädgården föreföll så vanskött, medan allt annat vittnade om omvårdnad och ordentlighet.

Då de körde fram till trappan kom en liten gumma ut, alldeles förvånande liten, krokryggig och med ett ansigte af bara skrynklor.

»Der är Lissan,» sade Ek.

»Åh nej, är det Lissan?» utbrast flickan och hennes ansigte lyste plötsligt upp.

»Kan du minnas henne?» frågade Ek helt förvånad.

»Åh nej,» hon rodnade, »men mamma har talat om henne.

Dessa ord slogo Ek, som om det var något, som han aldrig kunnat tänka sig. Hade hon talat om Lissan? Då kanske . . . kanske hade hon talat om honom också! Vid denna tanke blef äfven han röd, men kunde icke göra sig reda för hvad han erfor, om det var förbittring eller — något annat.

Lissan var nu den enda öfverlevande af de gamla på gården. Både Lina i köket och Höns-Anna och gamla Bollan hade gått bort och andra kommit i deras ställe. Men därför åtnjöt Lissan också en oinskränkt myndighet, hvilken hon trots sina år uppbar med mycken heder. Ryggen hade som sagdt blifvit mycket böjd, men hon var dock ännu rask och rörlig, och hade, i synnerhet då hon blef ond, samma fart i arbetet som förr. Nu hade hon fiffat upp sig i sin bästa klädning, densamma som hon för tjugu år sedan haft på bröllopet; den var en smula stor, ty hon hade krympt ihop duktigt sedan den tiden, och spred omkring sig en stark doft af kamfert; men som det bara var tredje eller fjärde gången den var på, såg den alldeles ny ut.

Hon var mycket upprörd; därför blef mottagandet en smula kärft, och hon glömde alldeles bort att önska välkommen. Men i stället envisades hon i tamburen med att hjälpa Anna af med kappan, och lät på inga vilkor taga ifrån sig hennes nattsäck, som hon bemäktigat sig.

Se'n visade hon Anna till det rum, som var bestämdt åt henne, det som förut hade varit sängkammaren, medan Ek gick in till sig för att tala några ord med rättaren, som satt der och väntade på honom.

Sedan Lissan visat Anna till hennes rum och der ändtligen stält ifrån sig nattsäcken, tog hon en sista öfverblick öfver matbordet i salen, som sedan en timme stått i ordningdukadt, och gaf sig sedan af ned i köket, i det hon allt emellanåt skakade på hufvudet och mumlade för sig själf: »Herre gud, herre gud!»

Ek blef uppehållen en stund af rättaren, så att, då han kom in i salen, var Anna redan der. Hon stod borta vid fönstret, men ryggen vänd åt honom, och nu, i dunklet, som rädde inne i det stora, höga rummet med dess små fönsterluffer, och då han icke såg hennes ansigte, slogs han åter af den nästan illusoriska likheten med modern. Han gick direkt fram till bordet, tände ljusen och sade:

»Kom nu, du kan nog behöfva få en bit mat i dig!»

»Tack,» svarade hon, »jag är just inte mycket hungrig!»

Eks hand darrade till, då han tände det sista ljuset.

»Nå, nå,» sade han hårdt, »det här är inte heller att förakta! Du skall inte behöfva slita ondt hos mig!»

Dessa ord hade han aldrig glömt, de voro som en ständigt smärtande tagg i hans sinne, och all den bitterhet, som under dessa år legat och grott hos honom, ville tränga sig fram på hans läppar i en ström af osammanhängande ord. Han tyckte, att det var hon som stod der borta, och nu skulle han få säga henne... ja, hvad, hvad var det han ville säga henne.

Hon hade hört, att det låg en dold hänsyftning i hans ord, och hon anade, att den var riktad mot modern. I detsamma försvann den hemkänsla, som börjat insmyga sig i hennes sinne och hon ångrade, att hon någonsin hade kommit.

Han gick häftigt upprörd bort öfver golvet, tills den djupa tystnaden tvang honom att stanna och se på henne.

Hon hade rätat upp sig, ansigtet var blekt och läpparne hårdt slutna, och då han mötte hennes blick måste han slå ned sin. Han stod en stund kämpande med sig själf, så gick han fram till henne, tog hennes hand och sade ödmjukt:

»Kom nu, du gör mig så ledsen, om du inte vill äta något första kvällen du är hemma hos mig!»

Och sedan sökte han hela kvällen med en blyg, något otymplig vänlighet försona sina sårande ord, och då han slutligen lyckats förjaga det der misstänksamma uttrycket i hennes blick, blef han strålande glad och narrade henne till

och med ett par gånger att instämma i hans eget starka, bullrande skratt.

Då kände han igen det der flickansigtet från porträttet, som hade så svårt att hålla sig allvarsamt, men annars tyckte han, att hon blifvit mycket förändrad. Han spanade med en ängslig ifver efter likheten med Elsa, men när han såg drag för drag, fann han den icke. Det var egentligen något i uttrycket, åtminstone stundtals, i gestalten, i sättet att föra händerna, och så i det der att öppna munnen en stund innan hon sade något, som påminde om modern. Annars voro dragen gröfre och icke så regelbundna, munnen var större fast med samma fina linie, håret mörkare och sträfvare och öfver ögonen fans det ett visst bestämdt, viljekraftigt drag, som denna icke egt. Det var ett ansigte som tycktes gerna vilja se gladt och frimodigt ut i verlden, fast det nu i allmänhet hade det halft trötta, halft begrundande uttryck, den spörjande blicken, som man ofta finner hos barn, hvilka tidigt tagit del i äldres sorger och tankar.

Då de skildes åt för natten, höll han kvar hennes hand i sin stora näfve och sade, i det han beundrande såg på henne:

»Hvad du är vacker!»

Han stod tyst en stund och tillade så tveksamt:

»Vill du . . . ?»

Han tänkte säga: vill du ge mig en kyss? men han hejdade sig, strök henne endast lätt

öfver håret, vände sig så bort och gick hastigt ifrån henne.

Han gick länge oroligt af och an i sitt rum, innan han kunde förmå sig att gå till sängs. Han befann sig i en sinnesstämning, som föreföll honom själf besynnerlig, han skulle icke kunnat säga, om han var glad eller ledsen. Egentligen var han upprörd, alldeles bragt ur jämnvigten. Och den natten sof han så illa, som han icke gjort på många herrans år.

Bet oaktadt var han den följande morgonen uppe före solen. Han klädde sig med en glad ifver, med en brådska, en manande känsla af att hans lif nu hade fått ett nytt, rikt intresse, så att det var en verklig glädje till och med att kläda på sig för den kommande dagen. Då han fått på sig allt utom stöflarne, tog han dem i handen och gick med försigtiga steg genom salen ut i förmaket, stannade der vid dörren till förre sängkammaren, numera »hans dotters» rum och lyssnade inåt. Allt var tyst, men så småningom, kanske var det bara inbillning, tyckte han sig förnimma ett svagt ljud af lugna, djupa andedrag. Med ett belåtet småleende smög han sig ut i tamburen, tog der på sig stöflarne, öppnade förstudörren och gick ut.

Morgongryningen var frisk och glad, full af börjande lif, af knoppar, som vecklade ut sig,

af växt i träden och på marken, af korta, liksom pröfvande drillar från hundrade strupar, som ännu icke hunnit öfva upp sig riktigt efter vintertystnaden; den slog upp ögonen liksom ett fullsöfadt barn och log fram emot en kommande vacker vårdag, under hvilken mycket skulle njutas och mycket beställas. Ännu var det dock tid att blunda halft om halft och domna bort ett litet ögonblick, ännu dämpades de glada ljuden en smula af den gångna nattens tystnad, och allt detta lif var blott som en förberedelse; man väntade på solen för att taga riktigt fatt.

Ek tog först en öfverblick af gården, och gick sedan ett slag omkring huset, egentligen för att få betrakta ett visst fönster för hvilket en gardin var nedrullad. Men derunder upptäckte han åtskilliga bristfälligheter, som han icke förr sett; här var en bit af rappningen borta, der fans det knapt en smula tärg kvar på fönstergafveln, och der fattades det åtskilliga tegelpannor på taket. Det kunde allt behövas en reparation.

Och full af planer för framtiden tog han sig en promenad utåt landsvägen. Det behöfdes allt företas en grundlig reparation af själfva lifvet på Torpa också, det hade nog blifvit trögt och lojt och en smula förfallet med åren. Nu skulle det komma fart och glädje i det igen, så att hon icke behöfde ledas der. Hon behöfde få skratta och vara glad, flickan, och det skulle hon

nu få hos honom, det skulle hon nu hafva honom att tacka för, endast honom.

Men så kom det en vemodig misstanke, att han kanske icke skulle kunna vara så glad mera, att han var för gammal, att den tiden låg bakom honom och icke kunde komma igen. Det lade sig en tyngd öfver hans sinne, men efter en stund skakade han den trotsigt af sig. För gammal! Han var ju bara femtio år och frisk och stark, starkare än någon pojke! Åh nej, inte var han för gammal. Han skulle bara låta bli att tänka tillbaka, endast framåt, det var det der sysslandet med det förflutna, som gjorde att man kände sig gammal, — det ville han glömma, glömma för alltid.

Då han gått en tio minuter, blef han rädd att han kommit för långt bort, och vände raskt om hem igen. Nu gick solen upp, och han skyndade ännu mera på sina steg; han tyckte att tiden gick honom alldeles ur händerna.

Då han kom in i salen var Lissan der och höll på att duka kaffebordet.

»Är hon uppe?» frågade han hviskande.

»Nej då, hon sof som ett godt barn, då jag var inne efter hennes känger.»

»Jaså, sof hon.»

Han satte sig på en stol och såg på hur Lissan dukade. En stund förgick under tystnad, så sade Lissan:

»Hon är allt lik patron!»

Eks ansigte lyste upp af ett öfverlyckligt leende.

»Är hon?» sade han med osäker stämma.

Lissan nickade, och de voro åter tysta, upptagna af sina tankar, som de kände gingo i samma riktning. Endast en gång sade Ek åt henne att icke skramla så mycket, men då han fick ett temligen snäsigt svar, upptog han det mycket godmodigt.

Men så blef det honom för trångt derinne, och han gick åter ut, dref omkring i stallet och ladugården, utdelade några befallningar åt folket med hviskande röst, — de förstodo icke, hvad som gick åt honom, att han ovilkorligen skulle hviska, — och gjorde då och då ett slag omkring huset för att se om icke den der gardinen skulle vara uppe.

Slutligen, då klockan var åtta, började han blifva vid dåligt humör; tänkte hon då aldrig vakna, dagen gick ju förlorad och det var så mycket han skulle visa henne, och som de tillsammans skulle göra. Han satte sig ned för att göra upp en detaljerad plan för dagen, men öfvergaf det åter, det var bättre att öfverlemna det åt slumpen, han såg för resten ingen möjlighet att hinna med allt.

Lissan gick också omkring och var orolig för kaffet, som fick koka alldeles för länge, och tyckte nog också, att det var på tiden att hon kom upp, den der unga fröken. Skulle det kanske bli vana nu i huset att sofva till klockan

nio! Men då Ek lät henne märka sin missbelåtenhet, fick han sig en skarp tillrättavisning för att han icke kunde låta barnet sofva i fred åtminstone första dagen hon var hemma.

Ändtligen klockan half nio kom hon ut, och Eks dåliga humör försvann genast. De första ögonblicken rådde det dock en tvungen stämning, och de kände sig temligen främmande för hvarandra.

Hon hade nu fått mera färg på kinderna än den föregående kvällen, och Ek tyckte att hon var ännu vackrare, i synnerhet se'n han fått veta, att hon var lik honom. Han kunde knapt ge sig någon ro förr än han fått henne med sig ut, han visste icke hvad han skulle tala med henne om, och längtade därför att få sätta henne in i gårdens förhållanden, för att så få ett samtalsämne och komma ifrån den der pinsamma känslan af tvång.

Strax efter kaffet gingo de därför ut. Solen hade nu kommit högt upp och lyste med en stark, vårglad glans. Anna stannade halft bländad på tröskeln.

»Å, hvad här är vackert! Och hvad landet ändå är härligt!»

»Har du inte varit på landet förr, då?»

»Jo, men inte de sista åren, sen vi kommo hit till Sverige, vi hade inte råd att bo på landet om somrarne.»

Hennes röst lät så allvarsam, nästan förebrående, tyckte Ek, och han kände ett styng i hjärtat.

»Men nu ska' du riktigt få njuta af det i stället,» sade han ifrigt.

Hon nickade en smula vemodigt.

»Ack om ändå . . . mamma,» tänkte hon säga, men hejdade sig tvärt, och fick tårar i ögonen.

Han såg på henne och anade hennes tanke.

»Kom nu!» ropade han häftigt och gick före henne bort till stallet.

Och under den inspektion, som nu följde, förgick så småningom det pinsamma intrycket. Ek blef förtjust öfver det intresse hon visade, och det goda förstånd hon hade på dessa saker, som dock voro för henne så godt som nya. Det der har hon ärft af mig, tänkte han med stolthet.

De besökte äfven kvarnen, som alltjämt befann sig i sitt gamla skick. Mäster lefde ännu och var rask och kry, en smula fetare än förr och hvit i håret, icke bara af mjöldam längre. Trots sina år hade han ännu kvar de gamla tagen och gjorde sin skämtsamma kur för dottern, liksom han en gång gjort det för modern.

På återvägen derifrån sade Anna:

»Men hvarför är trädgården så vanvårdad?»

»Trädgården?» stammade Ek.

»Ja, tänk så vacker den skulle bli! Den skulle du göra i ordning!»

De sade nu du åt hvarandra utan någon svårighet.

Ek bet ihop tänderna och hans ansigte fick ett hårdt uttryck.

»Nej,» svarade han så kort och skarpt, att samtalet alldeles afklyptes.

Sedan de på förmiddagen varit ute och sett på egorna, hade Anna en så god aptit till middagen, att Ek kom i ett alldeles strålande humör. Och så föreslog han henne att de på eftermiddagen skulle fara till Bynäs och helsa på hennes mostrar.

Der hade på de senare åren skett ganska stora förändringar. Holmer var död och gården sköttes nu af en af hans mågar, den som var gift med den näst yngsta af flickorna. Ty äfven de båda andra, som varit yngre än Elsa, voro nu gifta och borta från hemmet. Endast Louise och Erika hade ingen tagit bort, och de bodde nu hos sin svåger och höllo både honom och systemen i ett temligen strängt förmyndarskap. Louise var nog lika snäll som någonsin förr, men hennes snällhet hade blifvit mera despotisk med åren och i den mån dess verkningskrets blef trängre, all den omtanka och omvårdnad hon förr egnade alla de tre yngre systrarna, hade hon nu koncentrerat på den enda hon hade kvar, och det blef nästan för mycket, tyckte denna. Hon fann sig kringgårdad af denna snällhet som af ett stängsel, som nog ibland kunde vara bra att ha, men som hade den olägenheten, att det alldeles saknade grindar. Hon hade nog ett par gånger försökt att komma öfver det ändå, men då hade det, trots sitt oskyldiga utseende, visat sig vara i besittning af ett par så

skarpa taggar, att hon föredrog att stanna innanför. Den enda rättighet hon hade kvar utan några inskränkningar var att föda barn och amma upp dem, och af den använde hon sig också i fullt mått. Hvert år bragtes en liten till verlden.

Hon satt med den sistfödde vid bröstet, då Ek och Anna anlände. Då Anna presenterades för henne, blef hon synbart förvirrad och mottog henne med en något tveksam vänlighet, bad om ursäkt för att hon var så upptagen af den lilla, att hon icke riktigt kunde uppfylla sina värdinnespligter, och skickade genast efter Louise, som var ute i köket. Det dröjde dock en god kvart, innan Louise kom in, och under denna tid hann Eks goda humör nästan förgå, ty svägerskan tycktes icke alls uppfatta det märkliga i att han fått hem sin dotter; hon var så van att uteslutande få fästa sitt intresse vid sina egna barn, att allt annat så småningom blifvit henne likgiltigt.

Än värre blef det när Louise kom in. Hennes fördomar hade blifvit större och hennes grundsatser ensidigare, ju längre hon kom öfver fyrtio-talet, och nu såg hon i Anna endast dottern till den syster, som åsamkat familjen dess enda skamfläck, och mottog henne därför med en kylig, stram artighet, som blef så mycket mera i ögonen fallande, som den stred mot hennes natur, och icke alls harmonierade med hennes godsinta, nu med åren starkt rödbrusiga ansigte, och hennes i en vänlig fetma inbäddade gestalt.

Anna, som redan det första mottagandet beredt en missräkning, blef äfven hon allt mera kall och stel, och Ek satt tyst och kastade bistra blickar på Louise, medan vreden växte inom honom och hotade att snart bryta ut.

Då kom Erika in. Hon var alldeles oförberedd på besöket, fastän hon, då Ek frågade henne om Annas adress, hyst en aning om hans afsigter, och stannade öfverraskad innanför dörren. Hon såg numera betydligt äldre ut än Louise.

Hennes gestalt, som aldrig utmärkt sig för något behag, hade blifvit ännu mera mager och knotig, och håret hade grånat starkt. Hennes små, gråblå ögon gingo från Anna och till Ek och så tillbaka till Anna igen; så såg hon på Louise och uppfattade genast situationen. Då lyste det till i hennes ansigte, så att det blef nästan vackert, hon gick raskt fram till Anna, fattade båda hennes händer och sade:

»Välkommen kära barn! Jag är moster Erika!»

Hon tvekade ett ögonblick, liksom om hon blygdes öfver sin egen känslighet, men omfamnade henne så och kyste henne.

Derefter helsade hon på Ek med en blick, som bad om förlåtelse, men nu smälte äntligen i ett ögonblick det gamla grollet bort och hon fick ett tacksamt leende och en varm handtryckning till svar; då lyste hennes ansigte upp ännu mer, och tack vare henne slutade besöket mycket bättre, än det hade börjat. Till och med Louise

tinade upp; det var icke utan att hon hade en smula samvetsqual öfver sitt ovänliga beteende, hvarjämte hennes gamla respekt för Erika äfven bidrog till att framkalla ett omslag.

Då de foro hem igen, anförtrorde Anna fadern, att Erika alldeles hade intagit henne. Med en smula själföfvebråelse svarade då Ek, att hon var ett alldeles utmärkt fruntimmer och lofvade sig själf, att söka godtgöra sin ovänlighet mot henne. Det var ju barnsligheter det der, så gamla som de nu voro!

Efter kvällsvarden och innan de gingo till sängs, sutto de en stund tillsammans i förmaket. Samtalet rörde sig först om mostrarna, men af tynade så småningom, och det inträdde en tystnad, som ingen af dem kunde bryta. Anna hade tagit in med sig ett handarbete, som hon nu tog upp och började sy på. Men hennes tankar sysslade med den oväntade vändning som hennes öde hade tagit, hon fick på en gång ett så starkt intryck af hur besynnerligt det dock var, detta, att hon nu satt der tillsamman med sin far, en far, som hon knapt kände. Hvad var han egentligen för en menniska. Han hade på henne gjort intrycket af att vara god, ärlig och förtroendeväckande, hon hade redan nästan börjat hålla af honom, och dock hade hennes mor en gång öfvergifvit honom! Hvarför, — hvad var det för en hemlighet under detta, som modern aldrig hade velat anförtro henne! Den hade plågat henne många gånger, sedan hon blef så gammal

att hon kunde förstå, men aldrig så som nu. Skulle hon aldrig få veta den?

Hon såg hastigt upp på fadern.

Han hade lutat sig tillbaka i stolen och halft slutit ögonen. Men hon såg dock, att hans blick hade ett frånvarande, nästan drömmande uttryck, som hon aldrig sett der förr. Tänkte kanske han också på detsamma?

Hon såg så forskande på honom, att han plötsligen blef medveten derom, och satte sig upp liksom öfverraskad i något olofligt. Hans blick mötte hennes och blef i detsamma hård och afvisande.

»Nej, nu ska vi gå och lägga oss!» sade han och reste sig hastigt.

* * *

Dessa tvära omslag i hans sätt emot henne förvånade henne den första tiden och berörde henne pinsamt, men så småningom vande hon sig vid dem och lade icke så mycket märke till dem. Frånsedt det trifdes de godt tillsamman och började snart känna sig som gamla bekanta.

Under inverkan af landtluften, våren, den nya omgifningen och en del förströelser, som Ek hittade på i samråd med Erika, hvilken snart nästan dagligen besökte dem och med hvilken han nu kom mycket bra öfverens, började den unga flickan så småningom återfå sitt glada

lynne, fick färg på kinderna och visade en verksamhetslust, som uppfylde Ek med glädje, ty, tänkte han, det har hon ärft af mig! Och då fick hans vänlighet mot henne något nästan rörande i sina bullrande, tafatta utbrott.

Men så fälde hon ibland ett yttrande, som påminde honom om Elsa, eller liknade henne endast i en åtbörd, i tonfallet, i blickens uttryck, och då blef hans sätt mot henne otåligt, nästan häftigt, på samma gång han såg på henne med något forskande, undrande i blicken.

Och så snart han icke var tillsamman med henne, blef han dyster, grubblande; då stod Elsas bild oafåtligt framför honom och han kände en oro, som han icke kunde förjaga.

Om henne talade de aldrig, liksom af en tyst öfverenskommelse. Men tanken på henne, som dagligen och stundligen frammanades för dem båda genom allt det som var förknippadt med henne, genom blotta det förhållande hvori de stodo till hvarandra, genom meningar som icke afslutades och blickar som plötsligt vändes bort, genom Annas sorgdrägt, och den nedslagenhet, som plötsligt kunde komma på henne och afbryta henne midt i ett skratt, den stod skiljande dem emellan och hindrade en full och oinskränkt förtrolighet.

II.

Nu bättre Anna trufdes på Torpa, ju mera det för henne blef ett nytt hem, dess svårare blef det dock för henne att sålunda begrafva det förflutna i glömska, dess starkare kände hon behovet af att beröfva denna förändring i hennes lif allt det som hade karaktären af en brytning och i stället förena det gångna och det nuvarande i en och samma känsla. Den innersta grunden till denna sträfvan var ett begär att skipa rättvisa, att icke blifva otrogen mot dem, som förut haft hennes kärlek, därför att en annan nu skulle intaga deras plats, och icke heller hålla honom afständig från den plats i hennes hjerta, der hon gömde minnet af dem. I samma mån hon lärde sig att hålla af honom, ville hon att han äfven skulle hålla af det, som en gång uppfyllt hennes lif och hon hade icke längre ett så starkt intryck af det som stod

emellan dem, hans skilsmessa från modern och de okända orsaker, som föranledt den. Det föreföll henne helt naturligt, att hon skulle kunna tala helt öppet med honom om sitt förra hem, och som det var en känsla af förtroende som dref henne dertill, förstod hon icke, att hon derigenom många gånger blef grym emot honom.

Ty för hvar gång en sådan hänsyftning på det förflutna undföll henne, tillfogade hon Ek ett bittert styng. Han uppfyldes då af en rasande svartsjuka mot allt detta, som tog ifrån honom en del af dotterns hjärta, han skulle velat utplåna det ur hennes minne eller göra det förhatligt för henne, så att hon se'n endast skulle hafva honom i hela verlden och han skulle få ega henne hel. Den första tiden var det mot Elsa, som denna svartsjuka vände sig, ty genom en omedveten viljeansträngning höll han styf-fadern aflägsnad från sina tankar, liksom om denne aldrig spelat någon roll, men då Anna började tala äfven om honom, trängde sig hans bild så småningom i förgrunden och blef det egentliga föremålet för hans svartsjuka.

Och det som plågade honom mest var, att han kände sig maktlös gent emot honom, att han icke kunde kämpa med honom; han var död, han, och genom sin död hade han för alltid tillryckat sig rätten och segern; då han sökte beröfva honom dotterns tillgifvenhet, kände han sig begå en lumpen och oädel handling, det var som att plundra ett lik.

Först försökte han kväfva dessa dotterns förtroenden i lindan genom att låtsas som om han icke hörde dem, och tvärt afbryta samtalet, så snart det hotade komma in på det förhatliga ämnet, men då detta icke lyckades honom, sade han henne en gång rent ut, i ett utbrott af vrede, att han icke ville höra talas om detta, och förbjöd henne att någonsin vidröra det. Från den stunden talade hon heller icke mera om det, men hennes börjande tillgifvenhet för honom hade lidit ett afbräck och förhållandet dem emellan var icke mera så godt som förut.

Han kände det och sörjde deröfver, men genom en egendomlig motsägelse led han ännu mera af hennes tystnad. Den blef honom långt pinsammare än hennes förra hänsyftningar. Nu var det han, som kände ett begär att utfråga henne, för att i grund och botten lära känna det lif, som hon och Elsa lefvat främmande för honom, och hvarom han nu endast hade några dunkla föreställningar, som ständigt sysselsatte hans tankar och plågade honom med sin ovisshet.

Det var icke längre än en vecka sedan den nyssnämnda scenen egt rum mellan dem, som han en afton, då de sutto tillsammans i förmaket, frågade henne, liksom om han fortsatt ett afbrutet samtal:

»Du höll då mycket af honom?»

Hon såg upp på honom helt förvånad och en smula missstrogen. Han tvang sig att le mot henne, och då lyste hennes ansigte upp. Hon

hade gått och längtat efter försoning, och nu fattade hon detta som ett första steg från hans sida. Hon hade först tänkt fråga honom, hvem han menade, ehuru hon mycket väl förstod det, men så föreföll det henne ovärdigt, och hon svarade öppet och bestämdt:

»Ja, mycket!»

Han log fortfarande, men vågade icke taga sina blickar från hennes, rädd att han då genast skulle förlora makten öfver sitt ansigte.

»Han var då mycket — märkvärdig?»

Hon rynkade ett ögonblick pannan, så som han själf brukade göra, och svarade:

»Märkvärdig! Nej, han var mycket snäll både mot mig och mamma!»

Han nickade men kunde icke säga något. Endast han ögon bådo henne om att fortsätta.

Hon förstod det och drog en suck af lättnad. Hon tyckte, att hon länge längtat efter denna stund, och att hon nu inträdde i ett bättre skede, då allt hvad som hittills plågat och förstämt henne skulle upplösas i harmoni. Och med en omedveten egoism kände hon sig öfvertygad om att äfven han måste erfara detsamma.

Hon lutade sig tillbaka i stolen och såg framför sig med detta särskilda leende, som minnena, de må nu vara glada eller sorgliga, framkalla på ett ansigte.

»Jag mins, — det var så egendomligt, de första åren tyckte jag inte alls om honom, jag inbillade mig ibland nästan att jag hatade honom. Jag

var ju så liten då, och jag förstod ju inte alls hvad det ville säga att hata!» tillade hon förklarande, liksom om hon nu hade en mycket djup erfarenhet deraf. »Jag tror att det egentligen var för mammas skull, — jag trodde att hon tyckte mer om honom än om mig — och jag mins, att jag låg och grät ibland om kvällarne, då hon lagt mig och sagt godnatt och gick ifrån mig, för då visste jag, att hon gick till honom.»

Ek hade satt sig framme vid fönstret och låtsades se ut. Han såg dock ingenting, det var blott för att få en förevändning att vända bort sitt ansigte, så att det icke skulle förråda honom. Vid hennes första ord hade han erfarit en elak glädje, men den slocknade snart, och han slets mellan begäret att bedja henne sluta och en kvalfull önskan att få veta mera, mera!

»Jag var glad, då jag kunde visa mig riktigt ovänlig mot honom, ty jag såg, att det gjorde honom ondt. Mamma försökte tala med mig och förebrädde mig min elakhet, men då svarade jag bara envist att jag inte tyckte om honom. Jag tror, att hon förstod orsaken och att hon led af att behöfva dela sig mellan honom och mig, men det hade blifvit som en fix idé hos mig, och jag kunde inte hjälpa det. Men så en gång, så mins jag...»

Hon tystnade och försjönk i tankar. Så lefvande hade hon aldrig framkallat Elsas bild

för honom som nu, då han hörde hennes röst utan att se på henne. Det var som om hon lärt sig att berätta af modern, det var alldeles samma sätt att lefva sig helt in i berättelsen, så att det lät som om hon tänkte högt, och så plötsligt tystna och le åt något, som flög henne genom hufvudet, innan hon gaf ord åt det. Han kastade en hastig blick på henne, — ja, hon smålog äfven, men hennes blick var mycket lugnare och bestämdare och hade icke det der frånvarande, drömmande uttrycket, som Elsas haft. Det var honom nästan, som om han saknade det.

»Nå?» sade han med skroflig stämma och såg åter bort.

»Det är så egendomligt, — det var egentligen en liten obetydlighet, och ändå gjorde det ett sådant intryck på mig. Jag var bara tio år, men jag mins det så väl. Han brukade aldrig smeka mig, fast jag ibland tyckte han såg ut, som om han ville göra det, men inte tordes. Då kände jag mig så stolt, det mins jag! Jag gick och inbillade mig, att han var rädd för mig.» — Hon skrattade till.

»Jo, det var en gång som mamma var så der nedslagen som hon brukade, och jag såg att han förgäfves sökte trösta henne. Det var visst på eftermiddagen, — ja, jag stod vid fönstret och såg ned på gatan, der de höllo på att tända lyktorna. De sutto i rummet bredvid och talade hviskande med hvarandra, så att jag inte

kunde höra hvad de sade, och jag kände mig så öfvergifven och förskjuten. Då hörde jag, hur han kom in till mig, men jag vände mig inte om, förr än han var alldeles inpå mig. Då tog han mig med båda händerna om hufvudet och kyste mig på håret.

»'Gå in till mamma och trösta henne!' sade han och sköt mig mot dörren. Det var något i hans röst, som gjorde, att jag måste se på honom, och då, — jag hade alltid tyckt, att han var så ful, — då tyckte jag att han var riktigt vacker. Jag gick in till mamma och der började jag att gråta. Så det var hon som fick trösta mig i stället, — men den kvällen mins jag så väl, jag fick sitta uppe ända till tio och . . . ja, se'n tyckte jag lika mycket om honom som jag förut trott, att jag afskydde honom.»

»Var — din mor ledsen?» frågade Ek knapast hörbart.

»Åh ja!» svarade hon.

»De voro då inte lyckliga?» Han satt i en sådan spänning, att hans händer konvulsiviskt knöto sig.

»Jo,» svarade hon häftigt, »det var inte hans fel, han gjorde allt för henne som en människa kan göra. Och jag var ju svartsjuk på honom, derfor att mamma höll för mycket af honom. Nej, det var något annat,» — hon hade alldeles glömt bort med hvem hon talade, och yppade oförbehållsamt allt hvad hon sett och anat om förhållandet mellan dem, så som ett

barn kan se och ana, — »jag förstod det inte riktigt då, men efteråt har jag förstått mycket, fast inte allt! Jag tror, att mamma aldrig kunde bli riktigt lycklig, hon fordrade för mycket, ja, inte så att hon var oförnöjd, hon kunde nöja sig med de tarfligaste förhållanden, och vi hade det ibland rätt knapt, när pappa inte på länge fått sälja någon tafla, — och inte kunde han hus hålla häller, han var alldeles omöjlig med pengar, — men det klagade mamma aldrig öfver, aldrig! Nej, men annars, af sig själf och — ja, jag kan inte riktigt säga det, men hon gjorde sig ständiga själföfvebråelser och ansåg visst, att hon var en börda för honom, hon trodde att hon bara gjorde människor ondt, tänk så besynnerligt, och så var hon den bästa människa i världen, och för den som hon höll af, skulle hon kunnat göra hvad som hälst. Det var tider ibland, då han inte kunde arbeta riktigt eller inte var nöjd med hvad han gjorde, och då var han alldeles olik sig, då var han alldeles som ett litet barn, så ömtålig och retlig och den minsta småsak kunde göra honom förtviflad. Och då hade hon ett sådant tålmod och var den enda som kunde ge honom mod igen. Nej, de voro så lyckliga, det vet jag, — fast det var så underligt ibland!»

Hon försjönk åter i tystnad, hvilken icke bröts förr än de skildes åt för natten. Men detta samtal återupptogs de följande kvällarne, och i små detaljer skildrade Anna hela deras lif. Ek lyssnade girigt till hennes ord och ofta gick

han hela dagar och grubblade på någon liten småsak, som hon berättat honom, och i hvilken han tyckte att det låg någon betydelse, som han måste göra klar för sig.

En gång frågade han henne:

»Hvad var det han målade för slag?»

»Det var mest landskap,» svarade hon, »och så porträtt ibland, — han målade en gång ett porträtt af mamma!» tillade hon med en särskild betoning.

Han skiftade färg och såg på henne med en osäker blick.

»Målade han vackert?» frågade han sträft.

»Ja, jag tror det. Den första tiden vi kom till Paris, fick han sälja mycket taflor, en gång fick han medalj på salongen. Men på de sista åren tog det af, — de sade, att han upprepade sig själf. Det var ett motiv, som han målade gång på gång, visst därför att han aldrig blef nöjd med det. Det kom igen i nästan alla hans taflor.»

Hon väntade att han skulle fråga henne, hvad det var, men då han satt tyst och tankspridd, berättade hon själfmant.

»Det var en aftonstämning, se'n solen gått ned, så att det redan var alldeles skumt. Det var vanligen någon vattensamling i förgrunden, med högt gräs omkring och bakom den några gamla pilar och så en röd aftonhimmel. Ja, det andra förändrade han nog, men pilarne och himlen kom alltid igen. Han visste själf, att

folk tröttnade på det och han försökte flere gånger att måla något annat, men de taflorna gjorde han aldrig färdiga, utan så började han med sitt gamla motiv igen. Han trodde själf, att han var slut och att han inte kunde måla något mera. Det der börjades samtidigt med att lungorna blefvo angripna på honom.»

»Lungorna?»

»Ja, han dog af lungsot!» sade hon sakta.

De sutto båda tysta en stund, så tillade hon:

»Jag har kvar flere skisser af honom, vill du se dem?»

Han satt tvekande en stund, så svarade han ett kort ja, och följde henne in i hennes rum.

Hon tog fram en stor portfölj ur en låda, lade den på bordet och slog upp den. En för en tog hon upp skisserna och visade honom. Det mesta föreföll honom besynnerligt, men så fans det äfven ett par bitar fulla af sol, och dem tyckte han om.

»Den här tyckte mamma så mycket om!» sade hon och höll upp en något större tafla för honom.

Den förestälde en bit af en landsväg i nästan fullt nattmörker; på ena sidan begränsades den af en mur, öfver hvilken några hustak skymtade fram, på den andra af några till hälften aflöfvade träd; längst uppe i hörnet, der vägen vek af, stod en ensam lyktstolpe med en af de gammaldags oljelyktorna, som utsände ett matt, darande ljus öfver de närmaste grenarne med deras

halfvisssnade blad, kastade en strimma öfver landsvägen och upp på muren. Der bakom förlorade sig allt i mörkret. Det hvilade öfver den lilla biten en stämning, som påminte om den i några af Andersens sagor.

Ek betraktade den länge.

»Tyckte din mor om den här?» frågade han slutligen.

»Ja,» svarade hon, »så mycket.»

Han såg åter på den en stund och lade så tyst bort den, utan att göra något omdöme.

»Hvad är det här?» frågade han och lade handen på en större duk, som låg underst i portföljen.

»Det är mammas porträtt!» svarade hon sakta.

Hans ansigte blef blekt och hans hand darade till, der den hvilade på porträttet. Så lät han den sjunka, vände sig bort och gick långsamt ur rummet.

* * *

Ett par dagar derefter, då hon berättade för honom, hur styffadern länge hade hållit sin sjukdom hemlig för Elsa, utbrast han häftigt:

»Det var orätt gjordt af honom!»

»Det var för att inte oroa mamma!» svarade hon med den nästan fiendtliga ton, som hon fick, då hon trodde sig behöfva försvara styffadern.

Han såg framför sig med en egendomligt glänsande blick.

»Då förstod han henne inte!» sade han och blef i det samma brännande röd.

Hon såg förvånad på honom, tänkte säga något, men kände i det samma, att det skulle vara orätt af henne att svara honom. — — —

Samma dag kom han till henne och sade helt plötsligt:

»Låt mig se det der porträttet!»

»Mammas?» frågade hon och hennes ansigte lyst upp.

Han nickade utan att se på henne.

De gingo in i hennes rum och hon tog fram porträttet.

Då hon gifvit honom det, vände hon sig bort, ty hon kände, att hennes blickar plågade honom.

Det var måladt under de sista åren af deras vistelse i Paris. Först tyckte han, att hon var så förändrad, så främmande, att han knapt kände igen henne, men då han betraktat henne en stund, var det honom som om han aldrig sett henne annorlunda. Den bild som han bevarade af henne i sitt minne, bilden af henne, sådan som hon var för femton år sedan, omformade sig till likhet med den han nu såg framför sig, tills de smälte samman och likasom förklarade hvarandra. Han såg icke längre de spår, som åren och sorgerna lemnat på hennes ansigte, han såg icke, att kindernas linie icke var så mjuk

som förr, och att det kommit ett drag kring munnen, som förr icke funnits der, han såg egentligen blott blicken, uttrycket, och det talade till honom ett språk, som tycktes honom på samma gång så nytt och så sällsamt välbekant. Han lade porträttet varsamt ifrån sig och nickade sorgset, nästan högtidligt.

»Ja,» sade han med allvarlig röst, »det är mycket bra.»

Hon förstod att det låg försoning i dessa ord, försoning äfven med honom som målat det, och hon såg upp på honom med ett gladt och tacksamt leende.

»Hvarför gömmer du det der i portföljen?» sade han, och då hon icke svarade, tillade han, i det han böjde sig ned och kyste henne på pannan: »Det ska' sitta i förmaket, för det var det rum, som hon tyckte mest om.»

Gn morgon, då Anna kom ut i trädgården, blef hon helt öfverraskad af att se Ek stå och gräfva upp en nästan fullständigt igenvuxen rabatt. Han var så upptagen af sitt arbete, att han icke märkte henne, förr än hon var alldeles inpå honom. Då stack han hastigt spaden i jorden och låtsades torka svetten ur ansigtet för att dölja sin förvirring.

»Tänker du göra i ordning trädgården?» frågade hon muntert.

»Ja,» svarade han utan att se på henne, »det är väl inte skäl att låta den alldeles växa igen.»

»Men hvarför börjar du så sent? Nu äro vi ju redan långt inne i juli, och inte hinner det växa något i sommar.»

»Jaså, tror du att det är för sent?» frågade han tveksamt, i det hans ansigte fördystrades.

»Ja, man kan ju alltid försöka!» svarade hon för att muntra upp honom.

Han tog fast i spaden och började gräfva igen. Men efter några tag satte han den åter ifrån sig, och sade, i det han såg tungsint framför sig:

»Åhnej, det är nog för sent!»

Han strök sig öfver pannan med ärmen och gick ifrån henne. Hon såg bedröfvad efter honom. Nu på sista tiden förstod hon sig icke alls på honom; han hade blifvit så känslig och skygg; på kvällarne, då de förr alltid brukat sitta tillsammans, föregaf han nu alltid något utgörsmål och kom icke in förr än det var sängdags. Hon kände, att han drog sig ifrån henne, hon såg att han gick och grubblade på något, som han icke ville anförtro henne, och då hon sökte närma sig honom, sköt han henne ifrån sig, utan någon häftighet eller hårdhet, men, hvad som grep henne ändå djupare, på ett sorgset, ödmjukt sätt, som om han bad henne om förlåtelse för något.

Och se nu, så böjd han gick! Det var som om han blifvit gaummal på några dagar.

Hon hade talat med sin moster Erika om det, men hon hade icke häller kunnat förklara det. Hon hade endast rådt henne att vänta och se tiden an.

»Det är allt, hvad vi kunna göra!» hade hon tillagt med en suck.

Men Erika hade nog märkt, att denna förändring med Ek hade inträdt, sedan Elsas porträtt blifvit upphängdt i förmaket, och hon hade sina egna tankar, dem hon dock icke ville anförtro åt Anna, gamla tankar, som hon nu tänkt och tänkt om igen så många gånger i så långa år, att de nästan hade förlorat all sin bitterhet. Men det var ock hennes uppriktiga mening, att de skulle hoppas på tiden, — hon hade blifvit gammal nu, Erika, och hon trodde på tidens inflytande.

* * *

Men hvare afton, innan Ek gick till sängs, satt han och läste ett gammalt gulnadt bref, det sista som Elsa skrifvit till honom och som han gömt. Det var icke många rader och han kunde dem utantill.

»Torsten!»

Jag skrifver nu till dig blott för att fråga dig, hur du vill med barnet. Jag vill icke bedja dig om något, jag vet att jag icke har någon rätt dertill, och jag skall underkasta mig din vilja. Men tag det blott icke alldeles ifrån mig! Var barmhärtig, Torsten, om du en gång har älskat mig!

»Elsa.»

»Om du en gång har älskat mig!» Dessa ord kommo så besynnerligt efter det andra, och

så besynnerligt från henne då. Han trodde sig förstå, hur söndersliten och ångestfull hon måste hafva varit för att kunna taga sin tillflykt till en sådan bön då, de upprörde honom, dessa ord, mer än de föregående radernas ödmjukhet, han kände det nästan som olidlig kränkning af hennes stolthet, att hon behöft skrifva detta till honom. Det var som om någon främmande hade skymfat henne.

Så tedde de sig för honom, när han läste dem tillsammans med det andra. Men ensamma, lösryckta ur sitt sammanhang, förföljde de honom hela dagarne, och då tyckte han att de blott berörde honom, och då hörde han dem som en fråga och en anklagelse.

* * *

En afton, då Anna satt inne i sitt rum, kom Ek in till henne, satte sig tyst vid förstret och då han setat der en stund, sade han sakta:

»Berätta mig något om — hur din mor dog!»

Det kom så öfverraskande, att hon först tvekade. Men det hade varit något i hans röst, som gjorde det omöjligt för henne att neka. Hon lade bort boken, hvori hon läst, då han kom in, och började berätta.

Det var intet ovanligt i det hon hade att berätta, det var om en dödsbädd sådan som de

flesta äro, med uppflammande hopp och längtan och fasthållande vid lifvet, tills krafterna voro slut och resignationen kom, och de trötta tankarne sågo fram emot döden som mot ett slut kanske mer än en befrielse. Det var intet stortadt i den, ingen sublim själförsakelse, ingen fast förtröstan eller stoisk undergifvenhet, det var blott berättelsen om ett smärtsamt lösryckande från ett lif, som haft stora förhoppningar och rika möjligheter, en smula lycka och bittra misräkningar, men som dock var kärt och fasthölls med en förtviflad styrka, tills taget lossnade och döden trädde fram som det enda målet för de känslor och tankar, som ännu sökte en hållpunkt och som lifvet öfvergifvit.

Och dock grep den henne nu med en nästan högtidlig makt, och det tycktes henne att hon med sina ord gaf modern den bästa minnesgård och den skönaste upprättelse. Det var kanske därför att det var honom hon berättade det, kanske också därför att hon kände att det var sanning, hvad hon sade, och att sanningen blott skulle förlorat på att förskönas.

Han satt tyst och hörde på, hon hörde icke, att han rörde sig en enda gång; först då hon slutat, såg hon bort till honom och såg då, att han grät. Hon reste sig upp och gick fram till honom, men då reste äfven han sig, gjorde en afvärjande åtbörd och lemnade rummet.

Då han kommit ut i tamburen, stannade han, torkade sig i ansigtet för att utplåna spåren

efter tårarne, tog så sin hatt och gick ut. Han gick genom trädgården, fram öfver åkrarne, styrande rätt emot skogsbrynet; då han kommit fram till det, vek han af från vägen och gick in mellan träden, rakt fram, öfver stenar och genom snår, utan att se sig för. Först då han kände sig alldeles ensam, säkert dold för allas blickar, satte han sig på en sten, lutade hufvudet mot händerna och öfverlemnade sig åt den rörelse, som brusade inom honom.

Han hade nyss gjort den upptäckt, som alldeles öfverväldigade honom, och det var, att han älskade henne, sin döda hustru. Sedan när? Var det från den stund han återsåg henne i dottern, eller var det alltsedan han mottog detta bref, som beröfvade honom henne, eller hade han alltid älskat henne, fastän han själf icke vetat deraf, — det förstod han icke, men nyss, då han hörde hennes död berättas, hade det blifvit en plötslig klarhet i de dunkla, famlande känslor, som dessa dagar rört sig inom honom, och det hade slagit honom som en blix, att *nu* älskade han henne. Han älskade henne sådan som hennes bild nu stod framför honom, icke den stilla, opersonliga Elsa, som han en gång sett, utan henne, henne själf med alla sina tvifvel och lidelser och svagheter; det hade fallit ett plötsligt ljus öfver det, som han då icke förstått, därför att han icke ville förstå det, och som hade stått skiljande emellan dem, och hon hade trädt fram för honom i en ny, ursprunglig, lefvande skönhet.

Han mindes den dagen, då de gått här till samman i skogen, och han greps af brännande ånger och längtan. Han förstod att lyckan då stått nära honom, men att han blindt skjutit den ifrån sig, en lycka, som väl skulle hafva kunnat vissna och förblekna äfven den, men som aldrig skulle kunnat ryckas upp med rötterna, därför att den var det sannaste och djupaste i lifvet, en sällsynt planta i hvilken all dess skönhet samlat sig, — kärleken till en annan människa och föreningen med ett annat väsen.

Och nu var hon död, och hvad han förlorat kunde aldrig återvinnas!

Vid denna tanke fattades han af raseri, och han steg upp och började åter gå, fram genom skogen, brytande sig väg genom hindren, i ett behof att med rörelse döfva sina tankar. Så snart han stannade, kom smärtan igen, och ångern, den outhärdliga ångern, och han började åter gå, utan att akta på hvart, lik en mörkrädd, som icke vågar stanna och lyssna till genljudet af sina egna steg — — —

Det var midnatt, då han ändtligen kom hem, dödstrött både till kropp och själ. Han famlade sig in i sitt rum, kastade sig som han var på sängen och föll genast i en tung, känslolös dvala.

Det var full dager då han vaknade, och solen sken in. Samma förfärliga tyngd låg öfver hans sinne, och hans första tanke var: hon är död.

Han steg upp med en känsla af bitter leda vid allt och gick fram till fönstret.

Det låg en klar, strålande morgonsol öfver trädgården och hans ögon bländades. Det dröjde en stund, innan han var i stånd att urskilja något, — då föll hans blick på dottern, som kom gående på en af gångarne fram emot huset.

Hans dotter, henne hade han glömt!

Han såg på henne, och då hade han en dunkel känsla af att det försiggått någon förändring med henne, att något som förr plågat honom med sin motsägelse, nu upplöst sig i harmoni. Det dröjde en stund, innan han kunde göra reda för sig, hvad det var. Denna motsägelse, som plågat honom, det var att han stundom i henne sett modern lifslevfande, stundom en helt annan, henne främmande varelse. Nu fans den der icke längre, nu hade de båda förenat sig till ett, nu såg han att det var Elsa, som kom der emot honom, och dock icke hon, en ny varelse, men med lif af hennes lif, — hennes dotter!

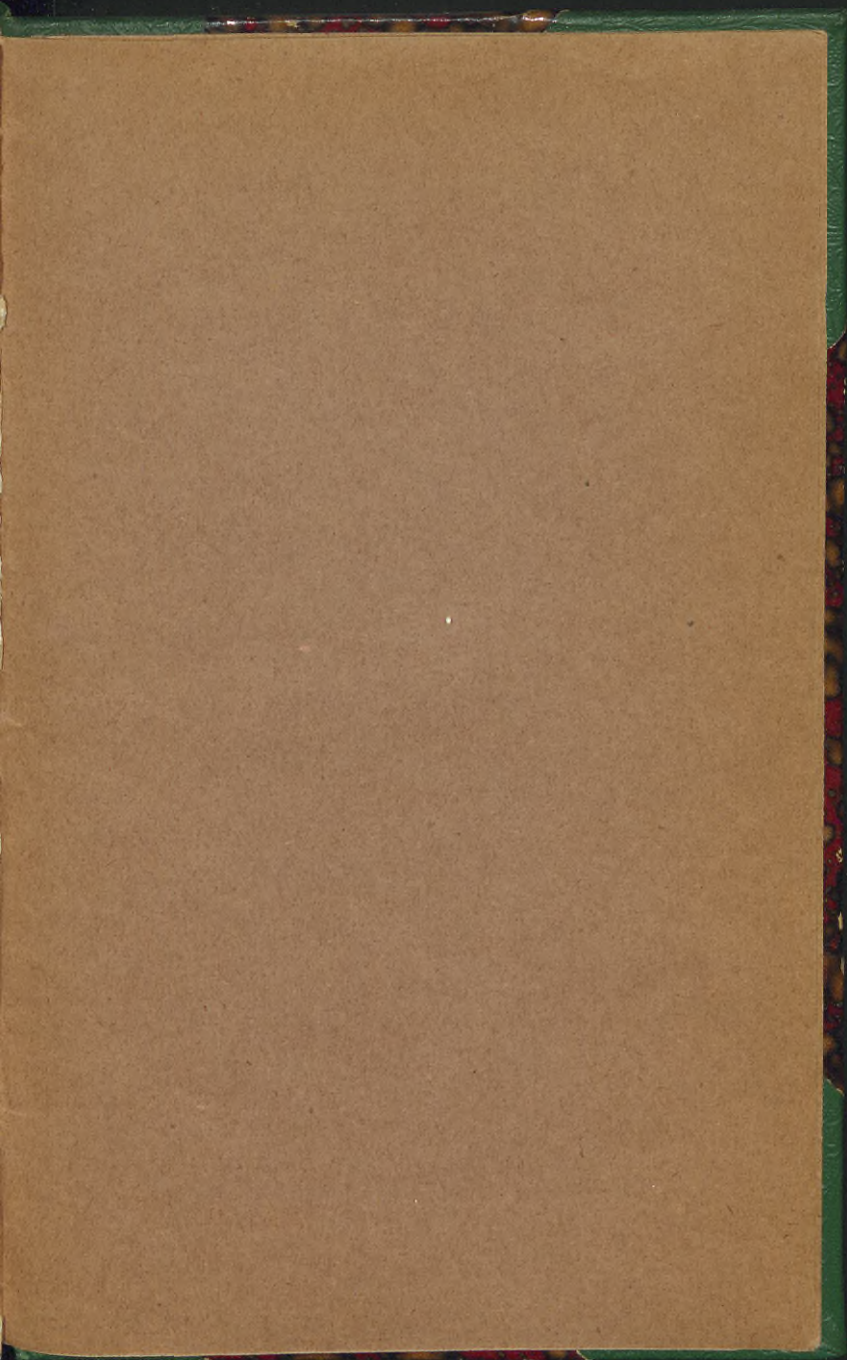
»Hans och hennes dotter!»

En tanke skimrade fram för honom: att i henne, dottern, som han ännu hade kvar, återeröfra den som han hade förlorat!

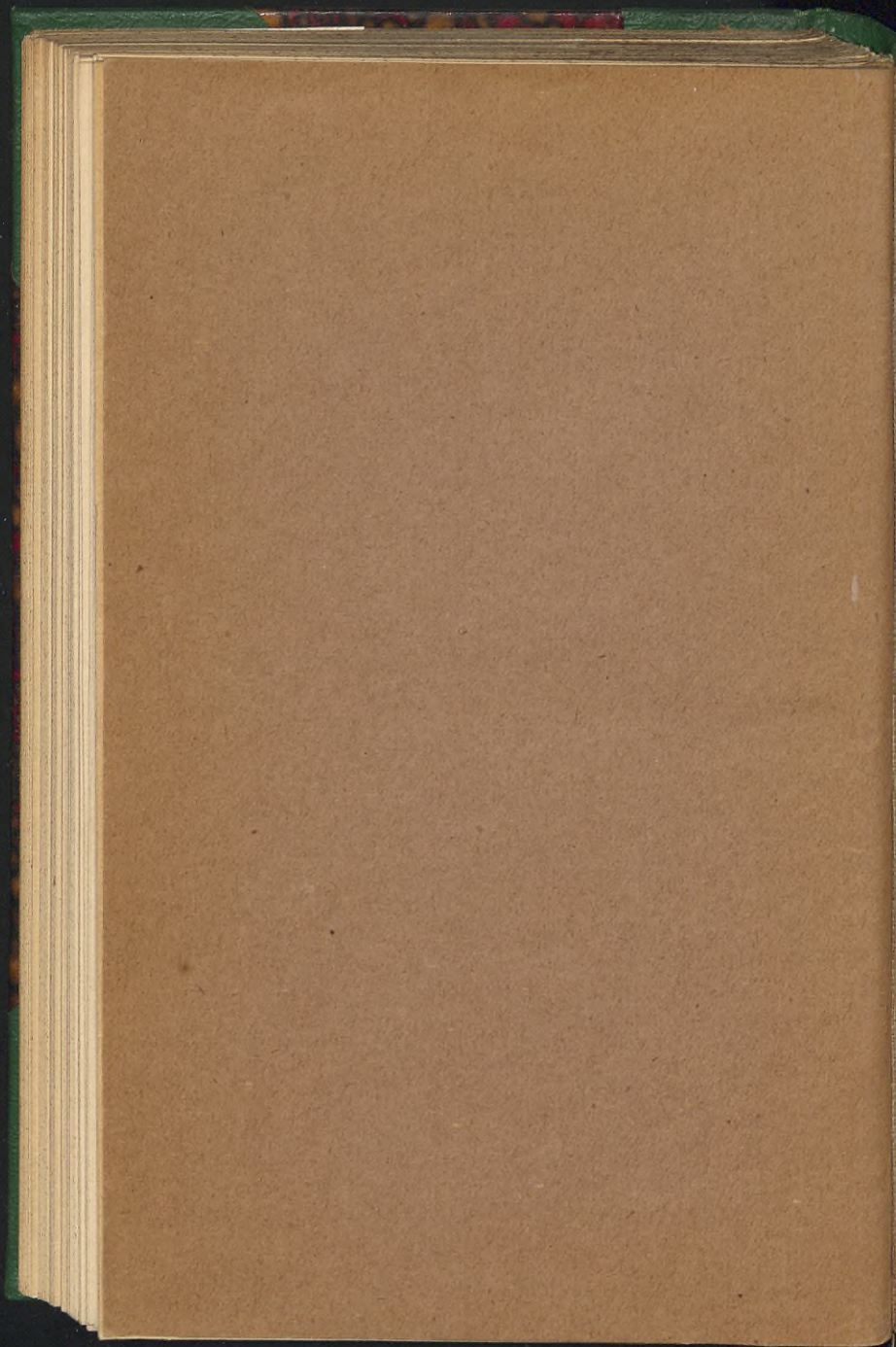

Och den växte för honom, blef allt skönare och rikare till sitt innehåll, allt mera full af tröst och försoning.

Uppfyld af en nyväckt glädje, men darrande som ett barn, gick han att möta henne.

6000189688

Göteborgs universitetsbibliotek

